

LUGARSKI

V I E S T N I K.

IZDAJE

HRVATSKO-SLAVONSKO ŠUMARSKO DRUŽTVO.

UREDNIK

FRAN Ž. KESTERČANEK,

profesor kr. šumarske akademije, začasni član srpskog poljoprivrednog družtva u Beogradu i hrvat.-slav. šumarskog družtva u Zagrebu, urednik »Lovačko ribarskog viestnika« itd. itd. odnosno

ANTE KERN,

kr. zemaljski šumarski nadzornik.

TEČAJ ČETRNAESTI

ZAGREB.

KNJIGOTISKARA I LITOGRAFIJA C. ALBRECHTA (MARAVIĆ I DEČAK).

1908.

SADRŽAJ.

Broj 1.

O nužnoj obrani i zlorabbi oružja. — O nadjevanju ptica. Od F. Georgijevića.
Različite viesti: Imenovanja. — Nova šumska željeznica. — Nova pilana — Biela
topola. — Bojadisana brezovina.

Broj 2.

Potreba uzdržavanja šuma. — O uplivu svjetla na bilje. — Kada se šume imadu
sjeći? — Različite viesti: Promaknuće. — Umro Vaso Durman. — Nastradao. —
Mlodari. — Koji je najzgodniji način uzgoja šumskih biljka? — Zaključni račun miro-
vinske zaklade službenika imov. obćine Križevačke za g. 1907.

Broj 3.

Podizanje šuma na prirodni način. — Pršvarak ili pridjevak. Piš Stjepan Jarić
Različite viesti: Umro. — Žrtva krivolovstva. — Neobičan orah. — Vuci u Herce-
govini.

Broj 4.

Što razumijevamo pod šumskim sastojinama, a što pod šumskim uzgojem? —
Zadača šumarstva. — Različite viesti: Natječaj. — Izpit za lugarsku službu. —
Javna zahvala. — Ravno još nevidjeli gost. — Zaključni računi mirovinskih zaklada lugara
brodske i slunjske imovne obćine za g. 1907.

Broj 5.

Podizanje šuma sijanjem. — Utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta. Od I. Curčića.
— Različite viesti: Glavna skupština društva. — Zahvala. — O pogreškama kod
sastavka šumsko-kvarnih prijavnica, — Natječaj. — Lugarski izpit.

Broj 6.

Podizanje šuma sadjenjem. — Različite viesti: Glavna skupština društva. —
Umrli članovi. — Zahvala. — Zaključni račun mirovinske zaklade službenika II. b. i o.
za g. 1907. — Lugarski izpit. — Kijamet bosan. herc. lugara.

Broj 7.

Čiste i mješovite sastojine. — Guste i redke sastojine. — Različite viesti:
Ovogodišnja glavna skupština društva — Sliedeći dvobroj lista. — Lugar se traži. —
Banska naredba glede nagrada za pošumljivanje kraša.

Broj 8. i 9.

Šuma i njezina vrednost. — S kojih razloga šumarstvo bolje ne napreduje? —
Obćinski lugari u Dalmaciji. — Ljekovito bilje. — Različite viesti: Imenovanja. —
Lugarski ispiti u Petrinji, — + Mihajlo M. Radošević. — Novi lugarski tečaj u Topuskom.
— Ovogodišnja glavna skupština društva. — Zahvala. — Zaključni račun mirovinske za-

klade lugara I. ban. im. ob — Šumski požari. — Navalna gusjenica — Mirovinski fond za lugare u Bosnoj. — Izvješće o šumarstvu u žup. virovičkoj. — Orijaško stablo. — Protuliek zmijinom otvovu. — O šumskim prilikama u Austriji. — Kako će na brzu ruku izračunati kamate?

Broj 10.

Kakovo je bilo stanje naših šuma nazad 50 godina. — Kada i kako može da napreduje šumarsko gospodarstvo? — Lugari i lov. — Različite viesti: Umrli društveni članovi, (Mato Kolibaš, Nikola Gamišek i Martin Starčević) — Šumostetnici ubili lugara. — Naputak za držanje pasa i njegove najčešće bolesti — Narode ne seli se u Ameriku — Mrtvog medvjeda zakopali na ~~grob~~ — Puškom šaliti. — Peradarstvo i kuharstvo.

Broj 11. i 12.

Neki štetnici crnogorici. — Disciplinarne ustanove §. 12. zakona od 26. ožujka 1904. — Različite viesti: XXXII. glavna skupština hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva. — Izkaz o uplati članova II. razreda. — Radi inata platio životom. — Zaključni račun mirovinske zaklade zbara službenika imovne općine gjurgjevačke g. 1907. — Obavijest.

LUGARSKI

VIESTNIK

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broja 1.
Šum. lista
1908.

O nužnoj obrani i zloporabi oružja.

Kriepošću, po sličisu ustanova § 52, šumskoga zakona, položene prisege, postane namješteni lugar osobom, koja se po ustanova § 53, istoga zakona, imade u službi lugarskoj smatrati kao javna straža, a kao takova uživa i sva u zakonih ute-meljena prava, koja idu poglavarstvene osobe i straže gradjanske, i vlastan je u službi nositi navadno oružje, a medju ovo spada u prvom redu puška. Lugar dakle ne samo, da imade право nositi propisano službeno oružje, nego on ga u službi dapaće i dužan nositi,

Da pako svatko uzmogne lasno razpoznati šumarske službenike kada služuju, dopušta im se nošenje osobite službene odjeće, a napose su lugari i šumski čuvari dužni u to ime nositi još i t. zv. službeni lugarski znak, pokazujući njegovu službu,

Taj službeni znak dužni su lugari kad vrše svoju službu, nositi na prekoramenici ili na lievoj strani prsišta Propuštaj toga, kao i nošenje službenog znaka po na to neovlaštenih, imade se kazniti.

Uz to određuje § 54. zakona šumskog još naročito i to, da se lugarsko osoblje smije oružjem poslužiti samo u slučaju pravedne obrane

Sa ovom posljednjom zakonskom ustanovom, pozabaviti ćemo se sada još i nješto podrobnije — u koliko u obće nije skroz jasna, pa s toga često uzrok i krivom tumačenju baš i od strane saimih lugara — a po tom i vrelo čestih neprilika za njih.

Pitamo li se prije svega, kada nastaje čas, te tako zvane pravne obrane, to vidimo, da je to onda:

a) ako je na njihovu osobu poduzet životu pogibeljni napadaj, ili ako im se takovim toliko prieti, da su od te pretnje pretrpjeli strah;

b) ako se oni, koji budu na činu zatečeni u šumskom kvaru ili kradji ili drugog šumskog prekršaja, ili koji budu u šumi zatečeni izvan puteva, a njihovo boravljenje tamo daje povoda sumnji i skrbi za javnu sigurnost ili za vlastničtvvo šumsko tvorno ili pogibeljnim pretnjami opru, zaustavi, plenitbi ili predvedenju k političkoj oblasti.

Nu o.a se uporaba oružja uza sve to ne smije nikada dalje proširiti, van na koliko je ista za suzbijanje napadaja ili nadvladanje otpora potrebna.

Uporaba puške za streljanje, opravdana je prema tome u obće samo tada, ako su navale ili odpor poduzeti ili zaprijeteni puškom, sjekirom, čulom, nožem ili inim pogibeljnim orudjem ili od više njih, koji su pretežitiji od lugara, na kojega bje načala poduzeta.

Da je takovom navalom lugarskom osoblju zapreteno i onda, ako zatečeni krivac oružje ili orudje na uzsljedjeli poziv odmah ne odloži, ili ako se već odleženoga opet hvata — takodjer stoji — zakon bo ne čini nikakove razlike, da li je prigodom odpora (§ 82 k. z.) oružje držano u pripravi i njim zamahivano na poglavarskvenu osobu (lugara), ili je samo slučajno bilo u rukuh počinitelja.

Nu uz to valja lugaru pri uporabi oružja vazda i to imati na umu, da on oružje smije u obće samo u tolikom obsegu rabiti, na koliko je potrebno, da tim stanovitu svrhu poluči, da naime one mogući tvorni odpor ili da pogibeljnu pretnju osujeti. dakle samo onda, ako se zbilja radi o navalni, koja se je zbila, ili koja se hoće izvesti, ali ne i za onu, za koji se on samo boji, da bi se mogla dogoditi, navalna na osobu njegovu naime postaje tek onda ozbiljna. kada n pr. napadač težko ili oštrosrvo orudje digne ili kada pušku naperi za streljanje, te je pri tom onda svejedno, ma da se na knadno i uzpostavi da puška nije bila nabita, pošto to lugar nije mogao znati. Ali se isto tako u pravilu oružje nema uporabiti ni proti bježećem prekršitelju. Samo ako je bježeći prekršitelj i sam oboružan puškom ili sličnim oružjem, pa ako osim toga lugar iz osobitih okolnosti ili inih razloga temeljito može predmnjevati, da

mu i od bježećeg oružanog štetočinca još prieti pogibelj tielu ili životu, tад je ovlašten da i proti ovome učini porabu oružja. U svakom slučaju ipak smije oružje upotrebiti samo tako da bez skrajne nužde i sam život protivnika ne stavi u pogibelj. Valja s toga pri uporabi puške — u koliko je takova neodkloniva s obzirom na vlastitu pogibelj — hit više prema nogama periti, a pri uporabi lugarskog noža zasjecati protivnika po rukama ili nogama. Nu lugar, koji je u gornje svrhe učinio od svog oružja uporabu, ter je štetočinca š njime ozledio, istodobno je dužan, da na koliko je to bez pogibelji za vlastiti život moguće, ozledjen mu i prvu pomoć pruži, i ako je morao već u samoobrani na njekoga pucati, da onda i iztraži, da li je dotični pri tom bio i ozledjen. Ako je uz to potrebno, valja mu se i zato pobrinuti, da ozledjeno bude što prije pomoći.

O svakom slučaju pak, kad bude lugar prisiljen od svog oružja u samoobrani učiniti uporabu, imade to odmah prijaviti toli predpostavljenome svome, koli i najbližoj mjestnoj redarstvenoj oblasti.

U ostalom, lugar ne smije nikada zaboraviti, da ni braneč se od napadaja, ne smije nikada preći i granice napred spomenute nuždne obrane, jer je to vazda kažnjivo.

Da se je pak lugar i doista nalazio samo u položaju nuždne obrane, vriedi naročito onda, ako se isti i doista kod obrane ne posluži oštijimi sredstvi, nego li su to okolnosti zahtijevale n. p. tamo, gdje su odrešita grožnja, udarac batinom itd. dostatni, za prepričiti napadaj, nesmije lugar odmah upotrebiti pušku. Isto se tako ne može opravdati nuždna obrana ni onda, kada upotrebljena sredstva otpora n. pr. porugljive rieči itd. same po sebi neizazivlju obranu ili kad bi se napadnuti lugar mogao i inače lasno ukloñiti navalni.

Zakon doduše veli, da se prekoračenje granicah nuždne obrane iz uzrujanosti, straha ili bojazni može kazniti također i samo kao neopreznost, nemarnost t. j. da to nije uvjek kažnjivo, ali to vriedi samo onda kad to i okolnosti kao nemarnost prikazuju. S druge strane bo i opet zakon veli da ovo pogodno shvaćanje vriedi samo za prekoračenje one nuždne obrane, koja je i doista iz uzrujanosti, straha ili bojazni uzsliedila. A iz toga opet sledi, da se prekoračenje koje bi nastalo iz osvete srčeve ili mržnje neima tako blago sudit. A isto tako ne priznaje zakon ni tobožnju nuždnu obranu za obranu časti.

Lugar, koji puca za bježećim šumoštetnikom, zato, da mu tobožje kazan prišije straga ili koji ubičenog š etočinca u mjesto da ga odmah pred sudu, tuče ili inače zlostavlja, taj se nuždno

ne brani, već on naumice počinja kažnjivo djelo, koje je kako prema okolnostima kažnjivo tamnicom, a u slučajn ubijstva daće i smrću krivca

O nadjevanju ptica.

Koliko puta ustrieli lugar u šumi koristnu pticu, držeći ju za škodljivu jedino za to, jer ih ne može razlikovati. Da je bar koji od lugara vješt nadjevanju, obogatili bi se naši školski muzeji, a time bi se i ornitoložko znanje postepeno unapredilo. — Držim da bi bilo zgodno, da svaka imovna općina dade bar jednoga luga uputiti u nadjevanju. Troškovi jednomjesečnog boravka kod preparatora, ne bi proračun istih znatno opteretili. Da pako čitaoce uputim bar u glavnem u taj posao, ja će eto prema napisu, iz knjižice preparatera zoološkog muzeja u Berlinu Gustava Reicha, u kratko ovdje skicirati i same metode takovoga nadjevanja.

Treba malo truda uložiti, pa će vremenom svaki, koji za to ljubavi i ustrajnosti ima liepe rezultate postići.

Ne treba se plašiti, ako mu prvi puta ne podje sve za rukom,

Napokon to može biti baš za lugara i dolična a uvjetno i dosta znatan nuzgredan materijalni prihod.

Imamo ovdje pred očima dakako samo nadjevanje manjih i srednjih ptica.

Sam se taj posao pako dieli:

I. Gulenje i konserviranje.

Ponajprije položimo pticu na ledja, izmjerimo joj duljinu od kljuna do kraja repnih pera, zatim ju prevrnemo, tako, da leži na trbuhi, odmjerimo razliku između krajeva krila i repa. Ove se mjere naime moraju kašnje i na nadjevanoj ptici slagati.

Prije gulenja moraju se otvoriti jednjaka, zatke, kao i ranjena mesta vunom začepiti da iztičuća krv i sokovi nebi zamazali perje. — Sa oštrim nožićem, otvoriti se onda ptica i to počam od prsne kosti prema zadki. Sa prstima i nožem odlupiti se koža sa obje strane tijela posipajući pri tome odlupljena mesta postepeno sadrom ili piljevinom. Noga se protura i prereže na koljenu, tako da bedrena kost ostane na trupu. Guleći dalje, prerežemo zadak tisk trtičnog kralježnjaka. Treba pri tom paziti da ne ozliedimo kožicu na ledjima, te da trtični kralježnjak prenizko ne odrežemo, jer bi inače mogla repna pera lako odpasti. Onda navrnemo kožu

preko vrata i glave, prerezav vrat pri zatiljku. Kod gulenja glave osobita se pomnja preporuča. Da nestvaramo prevelikih ušnih jamic, valja ušne vrećice sa pincetom dignuti iz njihovih udubina.

Oka treba takodjer oprezno, tik kosti tako prerezati, da se pri tome ne ozliede okrajci istih.

Pincetom izvadimo oka iz udubina, a kroz prošireni zatilni otvor i mozak iz lubanje. Jezik, te meso lubanje, odstranjuje se tupim nožićem, a svi se djelovi glave namažu onda još i arsenovim sapunom. Šupljina oka i lubanje začepi se sitno rezanom kudljom, a i kožu vrata, na kojoj treba odstraniti svu mast, namažemo takodjer sa arsenovim sapunom. Zatim proturamo velikom oprezenošću glavu kroz vratnu kožu, pri čemu treba paziti da ne razderemo kožicu, te da ne oštetimo perje.

Kod malih ptica, sa tankim vratom, nije moguće vratnu kožu prevrnuti. Kod ovih se ona zato na zatiljku prereže tako, da kroz taj otvor glavu, pošto smo ju od vrata odjelili, možemo proturati, pa onda i oguliti. Laktenu kost (kod krila) i goljeničnu kost (kod noge) provučemo iz prevrnute kože, te ju očistimo od svih mesnih i masnih česti, a tako i njutrinju površine kože.

Spužvom i čistom vodom se operu još i sva krvava mjesta,

Namažemo onda još i sve kožne djelove, a osobito repni okrajak sa arsenovim sapunom, a onda se koža prevrne opet u naravni položaj.

Kod krila postupamo na sljedeći način: Nadlaktnicu oslobođiti ćemo tako, da prevrnemo kožicu te onda mesne čestice odstranimo. Rezon od lakatne kosti do prstiju očistit ćemo meso podlaktnice i piesteve kosti, kao i prstiju. I ovdje dakako moramo kožne djelove i kosti sa arsenom preparirati. A prije nego što se počima sa samim nadjevanjem, ostaviti ćemo pticu 2 do 3 ure na miru, da arsenov sapun može svuda prodrijeti.

II. N a d j e v a n j e .

Pošto smo pticu ogulili i kožne djelove otrovali, onda tek možemo početi i samim nadjevanjem.

Položaj i učvrstu ptice polučiti ćemo pomoću žica, koje se diljem nogu i krila kroz kožu promaljaju.

U tu svrhu se odrežu žice stanovite duljine, za noge, krila i vrat koje se još i turpijom zašilje.

Debljina žice ovisi o veličini ptice.

Žice opredjeljene za noge, ne smiju biti preslabe, one za vrat i krila ne predebele.

Žica se mora dati lako savijati.

a) N o g e.

Pregleda radi valja spomenuti da kod nogu razlikujemo:

- a) bedrenu kost;
- b) koljeno;
- c) goljenicu (goljenčinu kost);
- d) zastopalne kosti;
- e) pjestnicu i
- f) prste

Polako svrdljajuć proturamo žicu najprije kroz pjestnicu u nogu, i to tako dugo, dok ne nadviruje goljenicu. Treba pri tom paziti, da žica nigdje ne prodre kroz kćicu, što je osobito kod zastopalnih kosti lako moguće.

Oko promoljene žice ovijemo onda kudelje u debljini prijašnje muskulature (debljine mišica i mesa).

b) K r i l a.

Tu razlikujemo:

- a) ramenu kost (odgovara nadlaktnici).
- b) palčanu kost (odgovara podlaktnici).
- c) piestčana kost i
- d) palac, te prste

Žicu promolimo kroz ramenu, onda kroz palčanu kost, a onda žilom kroz peščanu kost i prsti. Prema trupu stršeći kraj žice ovijemo par puta oko nadlaktnice (ramene kosti) da nam nemože izmicati.

Muskulaturu nadomjestimo isto kao kod nogu i ovdje kudljom: Za vrat uzeti ćemo ne predebelu žicu, a oko nje ovijemo jednolično toliko kudelje, dok ne polučimo pravu bivšu debljinu i duljinu vrata.

c) T r u p .

Trup ptica imade redovito oblik jajeta. Za formiranje istoga najsgodniji je treset. Neimamo li toga pri ruci, služiti će nam i kudelja, koju izmjenično naslažemo tako dugo, dok ne polučimo naravnji oblik i debljinu.

III. S a s t a v l j e n j e .

Ovo se sastoji u glavnom u tome, da sve djelove koje smo žicom na spomenuti način providili, sada pričvrstimo na trup.

Počima se sa vratom, i to tako da omotanu vratnu žicu tutrimo u vratnu kožu a onda prosvrdlamo još i kroz lubanju, tako, da nam kraj žice proviruje. Drugi se kraj žice provuće kroz odnosni dio trupa. Provireću žicu treba onda svinuti i u tielu dobro učvrstiti.

Isto činimo i sa krilnom žicom, koju probodemo na zatezom označenom mjestu trupa, a na protivnoj strani izlazeći kraj iste treba onda još svinuti i usidriti.

Noge se promole i usidre na isti način.

Odmaknemo onda noge od trupa tako daleko, da je razmak izmedju koljena i trupa isti kao veličina bedrenice u naravi.

Kod koljena savije se žica u smjer prema vratu, te imamo stoma duljinom žice nadoknadjenu bedrenu kost, a noga time dolazi u naravni svoj položaj.

Osobitu pažnju treba uz to posvetiti i pravilnom sastavljanju nogu, jer o tome zavisi sav uspjeh. Za potporu trebamo onda još pričvrstiti jednu ili dvije žice na donjoj strani repa, a time je onda sav posao sastavljenja dovršen.

Kod žive se ptice, nejednakosti, raztezanjem mišica i disanjem izpunjavaju i izčeza vaju. Kod nadjevene ptice pako polučiti ćemo to izpunjavanjem sa kudeljom. Mjesa oko bedrene kosti, oko koljena, te ledja na obe strane trupa, napokon mesta izmedju vrata i prsa, treba takodjer dobro kudeljom izpuniti, da se tim prepreči upadanje uslijed usušenja.

Ima li tako nadjevena ptica, oblot i punoču naravne, onda ćemo saštiti kožu — a tim je sav posao oko nadjevanja dovršen — a preostaje samo još pticu i u karakteristični položaj staviti.

Počinim promatranjem živilih ptica u naravi, lako ćemo i taj zgodni položaj pogoditi. Koji položaj ćemo ptici dati, da li sjedeći, trčeći, skakajući, sa poluotvorenim krilima ili posvema leteći to ovisi o ukusu preparatora.

Njeku pažnju treba posvetiti i umetanju očiju.

Kada smo izabrali pravu veličinu i boju staklenih oka, podignu se vedje, te oka ute u šupljine.

Treba paziti i na to, da jedno oko ne bude dublje ili višje od drugoga.

Konačno se onda poredaju još i pera, čuvajući se pri tome, da pojedine partije perja možda ne dodju na krivo mjesto.

Tako nadjevenu pticu smjestimo onda na prosvrtnanu dašćicu, u dvie u pravom razmaku provrtane rupice, a same se žice onda na protivnoj strani usidre. Što se orudja i stvarih tiče što ih u to ime treba, jesu to: oštar nožić pincetu, (vrst kještice), turpiju, igle, siena, treseila, kudelje, sadre ili piljevine. napokon staklena oka, te arsenov sapun, koji si možemo nabaviti u svakoj ljekarni.

U Novoj Gradiški koncem god. 1907

T. G.

Različite viesti.

Imenovanja. U području kr. nadšumarskoga ureda vinkovačkoga službujući lugarski zamjenici: Gjuro Janković, Nikola Petrofszky, Gjuro Nagy, Jovan Vorgucz, Ivan Malošević i Filip Tinich, imenovani su 1. prosincem pr. g. kr. lugarima III. razreda.

Šumsku željeznicu, kani jedno poduzeće izvesti od stanice Kraljevčani, na prugi Sisak – Vrginost, do u šumu Šamaricu, u svrhu da izrabi tamošnje prastare hrastove i bukove šume. Podjedno će se podignuti i tvornica za proizvodnju pokućstva iz savijenog bukovog drveta.

Kako su šume u „Šamarici“ danas sbog loših prometnih prilika težko pristupne — propada tamo još uvjek velika množina drva tako rekuć bez koristi — pa bi se tom željeznicom i tvornicom sada imao taj mrtvi kapital svaki shodno unovčiti.

Nova parna pila započela je početkom listopada pr. g raditi u Delnicama. Sagradio ju dosta znatnim troškom tamošnji drvoržac Ivan Bolf, nedaleko ceste što vodi iz Delnica u Brod na Kupi.

Drvo biele topole danas se dosta traži i u cieni je, naročito u tvornicama za izradu žigica, volina i celuloze troši se to drvo u veliko, pak bi s toga toj vrsti drva valjalo i kod nas uz inače zgodne prilike posvećivati malo veću pažnju no što se to obično do sada činilo. Ova se vrst drva uz to odlikuje baš izvanredno bujnim prirastom. Točnimi izraživanji i pokusi je n. pr. ustavljeno, da su u jednoj topolovoj sastojini (topolik) uzrastloj u ravnici na plodnom pjeskovitom tlu, sa podlogom napavljenog šlunjka — u površini od 75 ara, 75 godina stara stabla, imala poprečnu visinu od 35 m., sa poprečnom debljinom debla u prsnoj visini od 78—97 cm. Na hektaru bilo bi prema tome 1:3 takovih stabala, sa ukupnom drvnom gromadom od 1600 prostornih, odnosno 1280 kubičnih metara drva. Svakako je to prirast, kojim se riedke druge naše domaće vrsti drveća odlikuju.

Bojadisano drvo od breze (napose od breze iz Švedske), mnogo se u novije doba traži, nápose za umjetno stolarstvo. Takvu je brezovinu stavila prva u promet, velika lučbena tvornica P. Horna u Hamburgu. Brezovo se drvo u to ime, pod velikim tlakom impregnacijom bojadiše crveno, ružičasto, zeleno, žuto, sivo i smeđe. Ono se odlikuje izvanrednom politurom i osobitom nježnošću boje. I tako je eto tim i ova do sada dosta slabo cijenjena vrst drva — zadobila iznenada veliku vrednost.

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 2.
Šum. Ista
1908.

Potreba uzdržanja šuma.

Malo imade u našoj državi zemalja, u kojima se za poslednjih petdeset godina posjeklo toliko starih šuma kao baš kod nas. Nije se pako pri toj sjeći — u mnogim i mnogim slučajevima — pažilo ni kako ni koliko se sjeklo — a još manje i na to, da se šumam tim osjegura i budući pomladak i obstanak. I tako vidimo žali bože, da i u nas danas već imade predjela, gdje se tom sjećom šuma došlo i tako daleko, da su njeke naše planine već malo ne sve izsječene — a šume im uništene. Dogadja se to dapače još i dan danas, a da je uza sve to samo riedko tko pri tom pomišlja i na to, od kakove su velike potrebe i važnosti šume po svaku zemlju i svaki narod, i s kojih se razloga baš zato ne smiju ni zatirati, ni prekomjerno uživati, ni krčiti, već naprotiv podržavati i čuvati.

Pa ipak je potreba podržavanja šuma i ogromna i važna.

Znamo svi od kolike su nam velike i neobhodne koristi šume. Ta može se slobodno reći, da su šume skoro isto tako potrebne za opstanak ljudi, kao što i zrak i voda. Bez njih bi nam bilo težko živiti.

Šume nam daju ne samo neposredne koristi, koje se sastoje: u drvima za gradju i ogrev; u paši, žiru i travi te brstu za stoku;

u kori mnogih vrsti drveća za štavljanje kože i druge potrebe; u lovu, u sabiranju i kupljenju raznih plodova, cvieća i lišća šumskog drveća i bilja i t. d. već nam one daju još i mnoge druge značajne i pretežne koristi, koje se odmah i na prvi pogled ni ne mogu uočiti, ali koje se zato onda tim više osječaju i vide, kad tih šuma jednom nestane.

A sve te koristi tako su velike i tako neobhodne, da bez njih tako rekuć nejma ni čovjeku obstanka. Dokazuju nam to medju inim najbolje i mnoge naše primorske i kraške goljeti po Lici i Dalmaciji, Bosnoj, Hercegovini, Srbiji i Crnoj gori i t. d.

Posmatranjem i izpitivanjem utvrdilo se je, da šume zadržavaju zemljiste od odronjivanja i popuzivanja, dalje od sruštanja snježnih i kamenih lavina i usova, a po tom one utiču na klimu, odnosno i toplotu i vlagu u zraku, i na plodnost zemljista, one odklanjaju poplave, sprečavaju stvaranje vododerina i bujica; one zadržavaju izvore i rijeke, čiste zrak i čine ga zdravijim; zaštičuju svoj okoliš od vjetrova; utiču na narav i značaj ljudi; čine stanoviti kraj ljepši; za vrijeme rata služe za obranu i t. d. I ove su koristi tako velike i ogromne, da bi i bez njih bio obstanak ljudi nemoguć.

Šume učvršćuju i vežu rahla i sipka zemljista i sprečavaju izpiranje i odplavljanje crnice i rodne mekote, time što žilje drveća i cijelog onog bilinskog svijeta, koji raste izpod njega, vežu pojedine dielove tla i nedaju mu, da se tako lako odvoji.

Svuda imade dosta primjera, gdje je ostao goli kamen, nakon što je na kojoj planinskoj strani izsječena šuma, a kiša onda s vremenom izprala svu zemlju.

Da šume zadržavaju sruštanje snježnih lavina i kamene rulje — usova i t. d. ne treba još i posebno dokazivati, pošto svega toga u šumovitim krajevima i nejma.

Da šume povoljno utiču i na klimu, takodjer je obće poznata stara stvar, a tačnim izpitivanjem utvrđeno je, da šume povoljno utiču i na toplotu, pošto je zrak u šumi ljeti hladniji a zimi topliji nego na otvorenom polju, na vlagu, jer zrak u šumi imade u sebi više vodene pare, nego u polju: i na vjetrove, jer šume zaklanjavaju od vjetrova naseljena mjesta, vinograde, voćare i t. d.

Što se tiče vodenog taloga, zna se, da više pada kiše u šumovitim, nego nepošumljenim predjelima, ma da to znanstveno još i nije potvrđeno. Obće je nadalje poznato, da se sa ogoljelih i nepošumljenih planina poslije svake kiše srušta u doline ogromna količina vode, koja pošto izpuni korita potoka i rieka, noseći sobom rulju, kamenje, zemlju i t. d. poplavljuje okolišne ravnice i nizine,

koje time grdo oštećuje. Ovakovih slučajeva ipak neima u šumovitim krajevima, pošto se tu velik dio vode (kiše) zadrži na lišću drveća, a drugi dio iste i opet brzo se izpari, treći se zadrži u sušnju, crnici, travi, mahovini i t. d. a tek najmanji dio, ide onda u potoke, a iz ovih dalje u rieke, jezera i more. A uz to oticanje biva u šumovitim stranama kud i kamo polaganije, nego na goljetima, pošto nailazi na razne prepreke.

Da su i kod nas u posliednje vrieme u mnogim predjelima poplave mnogo češće, tomu je takodjer u prvom redu uzrok taj, što su šume po susjednim planinama i strminama poništene.

Da šume povoljno utiču i na održanje izvora, a prava tome i na stanje voda u potocima i riekama, dokazuju nam oni mnogi potoci i izvori, što su iznenada presahnuli, od kada su šume iz kojih su izvirali — posjećene.

Usljed toga, pak što šumski zrak imade u sebi znatnu količinu kisika a nema prašine, jasno je da šume moraju povoljno uticati i na ljudsko zdravlje. Za to se u novije doba — u šumovitim gorskim krajevima i podižu najboljim uspjehom t. zv. zračna lječilišta i inačice oporavilišta za bolestnike.

Napokon šume utiču povoljno i na samu narav i značaj ljudi, dokaz tome što su planinci obično veseli, razpoloženi, puni šale, a i inače bistri i vedri, hrabri i odlučni ljudi.

To pak, da šume čine stanoviti predjeo i ljepšim i da daju zaštite u ratu, suvišno je dalje dokazivati, jer je samo o sebi jasno.

Iz svih tih razloga pako onda konačno sledi, da svaka država teži da svoje šume ne samo održi nego i uveća — a po gotovo to vriedi, da sve želi, gdje prevladaju gore i planine — koje ako se liše šuma — postaju puste goljeti i pustinje bez života i naroda.

S toga čuvajmo i mi i održimo šume, što nam ih je priroda stvorila i sačuvala, a goljeti iznova zagajimo, jer bez šuma nemaju nama obstanka.

O uplivu svjetla na bilje.

Sunčano svjetlo upliva vrlo znatno na prirast bilja, da li i svjetlo mjeseca na razvoj istoga upliva, nije još konačno dokazano.

Bez svjetla se nemože niti jedna biljka višjega reda podpuno razviti, napose manjka svima u tmini poraslim biljkama zelena boja. Svaki gospodar znade već od davna, da veći dio kulturnoga bilja potrebuje i što više svjetla, da se uzmogne u podpunoj mjeri razviti te obilnim plodom urobiti, pa ipak se je do sada u šumama

— još uvijek premalena pažnja posvećivala baš tom uplivu svjetla na prirast stabalja. Prekomjernom sjećom i nerazumnim postupkom mnoge su se šume i previše izvrgnule uplivu svjetla dočim se s druge strane opet, na mnogim mjestima još uvijek premalo pažnje posvećuje, naravi pojedine vrsti drveća odgovarajućemu progajivanju (proredjivanju) sastojina.

Sve se vrsti drveća nevladaju jednako prema svjetlu. Jedne zahtjevaju za život i razvitak, malo ne neograđen utjecaj svjetla, pak hore i brzo pogiblju, ako im se ovo ne pruža u dovoljnoj mjeri, druge se opt zadovoljuju i samo umjerenim pristupom svjetla — a neke se mogu da pače ako baš i ne bujno i plodonosno razvijati — ono ipak životariti još i onda, ako su pod posvemašnjom zasjenom.

Pojedine vrsti drveća moramo u mladosti zaštićivati od neposrednog upliva sunčanih zraka, ne čemo li, da njihovom uplivu podlegnu, dok se druge i opet u obće samo uz podpuni pristup svjetla — dakle samo ako na prostoru rastu — bujno razvijaju.

Cvjetom i plodom će roditi samo više na samu, na prostoru rastuća — nezasjenjena stabla, dok stabla rastuća pod gustom krošnjom, u šuma sa zatvorenim sklopom — tek kašnje plodom radnaju, a i to samo po svjetlu izvrgnutim dijelovima grana.

Dobar je znak za razpozнати potrebu svjetla pojedinih vrsti drveća — gustoča krošnje dotočnoga stabla. Drveće sa gustom takodjer i u nutrinji listavom krošnjom, podnaša tim više zasjenu čim mu je obrast lišća gušći, drveće sa riedkom — samo po vršikama grančica lišćem obrasлом krošnjom, nemože pod sjenom i zastorom drugoga drveća uspješno uspjevati.

Uzdrže li se, pod podpunim sklopom, starih gustih sastojina, pojavit će se mlade biljke dulje vremena, to one spadaju k zastor podnašajućim vrstima dravlja, nestane li ih pako brzo nakon klijanja — a bez svakoga osobitoga vanjskoga uticaja, to je to onda očiti znak njihove velike potrebe svjetla.

Veliku zasjenu podnašaju od naših glavnih vrsti drveća; tisa, jela i bukva, ovima se onda redaju: smreka i grab, a onda dolaze i lipa, briest, javor, jasen i joha. Znatno svjetlo pako zahtjevaju: prosti bor, hrast, ariš, topola i breza.

Odnos šumskoga drveća prama svjetlu i zasjeni, zaslužuje podpuno uvaženje ne samo kod prirodnoga pomladjivanja, sadnje i uzgoja šuma, već se napose mora uzeti u obzir i kod uredjenja sjećoreda, kod izbora vrsti drva, kod uzgoja mješovitih sastojina, kao i kod čišćenja, proredjivanja i progajivanja sastojina.

Kada se šume imadu sjeći?

Pitanje kada su šume dorasle za sjeću — vrlo je važno — te igra i dan danas još u šumarstvu veliku ulogu. Jedni smatraju, da su sastojine onda dorasle za sjeću kada polag i skustva daju najveći i najvredniji poprečni prihod na drvu, dok drugi i opet žele, da se sastojine imadu tek u onoj dobi sjeći, kada vriednost posječenoga drva, one glavnice, koja nam predočuju šumsko tlo i na njemu se nalazeću drvnu zalihu (gromadu), ukamačuje uz kamatnjak koji je i inače običajan u zemlji.

Samo rješenje ovoga pitanja spada, u koliko ono u obće konično još riješeno nije, a uz to i promjena dosadanjega sustava gospodarenja u koliko bi se takova pokazala nužnom samo postepeno moguća — lih na stručnjaka šumara.

S obzirom na to, mi ćemo se dakle odgovarajući na pitanje: kada su šume dorasle za sjeću? držati i sada još onog starinskoga pravila, koje glasi: Sastojine su sjeći dorasle onda, kada im je drvo sposobno za onu uporabu, kojoj imade služiti, te ako uslijed te sjeće ne priete druge koje nezgode.

Sjećiva doba šume u tom smislu, nesudara se sa kojom stalnom, pod svim uvjetima jednakom dobom starosti, ona se kako prema glavnoj vrsti uporabe drva, vrsti drveća i stojbinskim odnošajima, menja. Tako će se onim sastojinama, kojih prihod na drvu imade u glavnom upotrebiti za piljeno i gradjevno drvo, morati veća sjećiva doba opределiti, nego li onima, kojih sveukupni prihod imade samo kao gorivo služiti. Sastojine brzo rastućih, u prirastu rano zaostajućih, te tlo u većoj starosti samo još slabo zaštićujućih vrsti drveća, a po gotovo onakove sastojine, koje su uzrasle većim dielom samo iz izdanaka i panjeva, morati će se prije posjeći, od onih, koje polagano rastu, a po tom tek u starijoj dobi veliki i vredni prirast imadu.

Onaj koji na mršavu tlu želi uzgojiti gradjevno drvo ili drvo za piljenu robu, morati će svoju sastojinu dulje uzgajati od onoga, koji na dobrome tlu gospodari. I po vrlo izvrgnutim položajima — pod oštrim podnebljem, nemože se doba sjećivosti onoliko sniziti, kao kod šuma na zaklonjenim mjestima sa blagim podnebljem. Tamo gdje je svrha šume da umanji buru, da odvraća i raztepe oluje, da brani od snežnih usova i kamenih urvina, tamo se sastojine nesmiju sjeći u mladoj dobi, jer samo krepka i jaka stabla mogu tim zadatkom zadovoljiti; ni tamo gdje je šuma od velikoga upliva na podnebne odnošaje njekoga predjela, nesmiju se one sjeći u nizkim obhodnjama, pošto se samo od one šume, koja i u istinu jako sta-

balje sadržaje, možemo nadati i povoljnom uplivu na podnebne pri-like njekoga predjela.

U koliko je god prema tome težko opredeliti — najpodesniju sječivu dobu sječe njeke šume, ono ipak ustanovljenje takove u pojedinim slučajevima, u pravilu nije skopčano ni osobitim potežkoćama; debljina stabala, stanje sastojine, odnošaji prirasta prevladajućeg razreda stabalja i vrst uporabe drva, pružaju tomu dovoljnu podlogu. Uz to igra kod rješavanja toga pitanja obično znatnu ulogu i potrebe na drvu, odnosno i samo pitanje unovčenja drva.

Nebi bilo opravданo ovo poslednje pustiti svida ni kod ustanovljenja sječive dobe, nu dakako, ni pri tom taj obzir ne smije opet ni u toliko prevladati, da bismo se tim dali zavesti i na posjeću takovih sastojina, kojih drvo još nije za naumljenu uporabu doraslo — ili koje najveći svoj prirast još postignulo nije. U obće šumoposjednici, a poimence obćine i zemljишne zajednice, nebi kod ustanovljivanja sječive dobe za pojedine sastojine ili i čitave obhodne dobe za ciele šume, nikada smjele zaboraviti i na to, da svako umanjenje budućega sječivoga prihoda — prema dosadanju, znači podjedno i umanjenje glavnice, pak da se tim dobljeni časoviti veći prihod nejma smatrati kamatama glavnice, koji se smiju odmah i potrošiti, nećemo li da toga stradamo u budućnosti, već da se taj višak mora tako koristonosno uložiti, da ta korist ne bude samo prolazna već trajna.

Čnjenica, da se je protiv ovoj temeljnoj zasadi — u prijašnje doba, kod uporabe i sječe velikih — po predšastnicima nasledjenih drvnih zaliha u mnogih šuma, grešilo, kruto se baš u novo doba i u nas, osvetilo mnogim obćinama, zajednicama kao i privatnim šumoposjednicima — a izazvalo je uz to i strogo osudjivanje takovoga nerazumnoga gospodarenja.

Različite vesti.

Promaknuća. Kod kr. državnog šumskog ureda na Sušaku imenovani su; lugar Nikola Rukavina na kr. nadlugaru, a lugarski zamjenici; Dukić Nikola i Vujnović Janko kr. lugarima.

Umro. Kr. drž. lugar Vaso Durman, umro je u bolnici milosrdnih sestara u Zagrebu od zadobivene ozlede (opisane u broju 11 »Lugarskog vjestnika« od mjeseca studenog 1907.) te ostavlja iza sebe troje nejake i neobskrbljene djece, suprugu i do 80. god. stare roditelje kojima je bio on jedinac najveća zaštita i veselje.

Pokojni Vaso Durman bio je čestiti kolega i dobri drug, te marljivi službenik. — Slava mu! —

V. Smolčić
kr. drž. lugar

Nastradao lugar. Na 18. siječnja, poslije 6 sati podvečer, iz lazili su iz kuće cestara, nedaleko šume „Uršunjski lug“ blizu sela Kute, lugarski pomoćnici gradiške imovne občine, Vuković, Vitas Mile i Topalović — gdje su se bili navrnuli, da piju vode, polazeći u srez na noćnu službu. Mile Vitas, izlazio je drugi, a nosio je taj par svoju nabitu pušku sustava Lefausche, tako nespretno, da mu je, kad je prolazio kroz vrata zapela o kokot lieve cijevi, koji je na to sastavio i sasuo mu čitav hitac u lievo oko, raznio mu čest lubanje i nješto možđana, a on se na mjestu srušio mrtav.

Unesrečeni pokopan je na 21. siječnja, uz sudjelovanje šum. vježb. M. Sekulića i brojnih drugova lugara i znanaca. — Bio to vrlo dobar, ozbiljan, savjestan i pouzdan službenik — a ipak je eto sylast te neopreznosti toli jadno nastradao. Ostavio tužnu udovu sa dvoje djece, Pokoj mu duši! Eto i opet dokaz — da puškom valja uvjek oprezno baratati.

Andrija Perušić
šumar. vježbenik.

Milodari! Za kr. lugara Vasu Durmana, nalazećega se u bol-	
nici milosrdnih sestara u Zagrébu, od zadobivene ozlede opisane u	
broju 11. «Lugarskog vjestnika» od mjeseca studena 1907. priposlaše	
kr. drž. šumarija u Gospicu	13 K.
» » » Raiću	11 K.
g. kr. drž. nadšumar Stjepan Urbanszky	2 K.
Ukupno .	26 K.

koja svota je kr. lugaru Vesi Durmanu uz potvrdu uručena.

Uz to je podpisani naknadno primio svotu od 11 K., pipo-
slanu u to ime, od šumarije petrovar. imov. občine na predsjedništvo
hrv. slav šumarskog društva, a koja će se sada uručiti udovi iza po-
kognog Durmana.

Plemenitim darovateljima najljepša hvala i od Božja naplata.

Vid Smolčić
kr. drž. lugar.

Koji je najsgodniji način uzgoja šumskih biljka? 1. Dobr, crnično i rahlo tlo, predmjeva je za svrsi shodni razvitak korenja biljaka.

2. Stalni šumski vrtovi sgodniji su za uzgoj biljaka od t. zv.
povremenih biljevišta.

3. Povremena biljevišta umjesna su samo u gorovitim predje-
lima t. j. tamo, gdje veče tomu zgodne površine manjkaju, pa i
onda se ta biljevišta moraju urediti što bliže samim sjećinama.

4. Biljke uzgajati sjetvom u redovima — na samoj sjećini —
skoro je nemoguće, sbog potežkoća s kojima je skopčana njega bi-
ljaka — iznimku čine skroz strme strane.

5. Kod izbora mjesta za stalne šumske vrtove, treba uzeti što
više u obzir, na ravni položaj tla, na blizinu vode, radničkih sta-
nova, kao i stanova šumarskoga osoblja.

6. Oblak šumskog vrta neka bu le po mogućnosti četvorni.

7. Površinu namjenjenu za šumski vrt, treba prije svega brižno izkrčiti i očistiti od kamenja. Gredice i table neka budu što ravnije. Na položitom tlu, treba gredice i table terasirati — da se tni prepreči odplavljanje tla.

8. Najzgodnije je šumski vrt ograditi žicanom mrežom — uz upotrebu katranom impregniranih drvenih stupova.

9. Gnojiteba. Kod osnuća šumskog vrta treba uzeti pepeo od popaljenog busena, a kasnije gnoj mješanac, dobljen mješanjem crnice, vapna i konjskoga gnoja. U mjeđu vapna u komadima — bolje je, da se gnojište poljeva vapnenim mliekom. Na pjeskovitom se tlu preporučuje predadnja grahorice, a na vapnenu tlu predadanja boba.

10. Ne treba sijati pregusto, da se biljke što bolje mogu razviti. Sjetva u brazdima bolja je od pune sjetve. Osobiti obzir treba uz to uzeti i na porietlo sjemena. Po mogućnosti neka se upotrebni sjeme sabrano u vlastitim šumama.

11. Imadu li se biljke presaditi na travom obrasla mjesta — ili onakova mjesta, gdje imade mnogo divljati — onda se biljke imadu prije još i u samom biljevištu presaditi — a tek onda kao krepke razsadnice upotrebiti.

Zaključni račun

mirovinske zaklade službenikah imovne općine križevačke u Bjelovaru za godinu 1907.

A. Primitci				B. Izdateci				Opazka
Imenito	u gotovom noveu	u papirih		Imenito	u gotovom noveu	u papirih		
	E fil.	K fil.			K fil.	K fil.		
Blagajnčki prenos od g. 1906.	631	82	55140 10	Mirovine	9168	73	—	
Čl na ina 1907.	2038	—	—	Porezn. troškovi	873	92	—	659.88
Prinos imovne općine	9631	—	—	Zajam	7700	—	—	54.672.—
Kamatiglavnice	7324	63	—	Predujam	4228	63	—	81.100.—
Odplaćene glavnice	1867	67	—	Vjeresije	9252	10	14000	2.985.94
Globe	114	—	—	Odpłata glavnice	—	—	2000	
Predujmovi	5076	14	—	Ostatak blagajnički koncem g. 19.7. . . .	659	88	56592 20	
Vjeresije	5500	—	9752 10					
Zadužnice u g. 1907. . . .	—	—	7700 —					
Ukupno	32183	26	72591 20	Ukupno	32183	26	72.92 20	Ukupno . . . K 139.417.82

U Bjelovaru, dne 31. prosinca 1907.

Predsjedništvo mirovinske zaklade:

Predsjednik: A. Mark.

Tajnik i blagajnik T. Bogojević.

- Imetak koncem godine 1907.
- 1. gotovina u blagajni K
- 2. hipotekarne zadužnice K
- 3. vrijednostni papiri K
- 4. Štedioničke uložn. ce K

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznaša 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 3.
Šum. lista
1908.

Podizanje šuma na prirodni način.

Polag uzgoja mi razlikujemo trojake šume, i to: visoke šume, nizke šume i srednje šume.

Pod visokim šumama razumjevamo one šume, koje su postale iz sjemena, a ostavljamo ih obično bar tako dugo rasti, dok i same neobrod plodnim sjemenom. Nizke su šume one, koje su postale i pomladjuju se iz izdanaka, panjeva i žilja. Ovima je obhodnja t j vrieme od izdanka pak do posjeće obično samo kratka, to jest u pravilu 15—25 najviše 30 godina.

Srednje su šume napokon one, koje su postale i iz drveća niklog iz sjemena, ali i inog koje je izbilo iz izdanaka.

Sve se te šume podižu ili prirodnim, ili ručnim t. j. umjetnim ili vještačkim pomladjivanjem.

Na prirodni se način šume podižu onda, kada se izvjestnim načinom sječe, ona mjesta na kojima je šuma izsječena ili prebrana (proredjena) podignu biljkama koje tamo po samoj prirodi niknu iz onoga sjemena što opada sa okolnog starog drveća, koje se u tom slučaju zove i sjemenjaci.

Na prirodni se način visoke šume podižu:

1. Da počekamo dok sa drveća opalo sjeme nikne, pak da tek onda ili na jedanput — ili postepence kroz 2 3. ili više godina, sjećemo staro stabalje sadanje visoke šume.

2. Da se još i prije nego li je sjeme palo na tlo šume, jedan stanoviti uzki prostor šume posječe, koji se onda imade pomladiti onim sjemenjem što onamo samo padne, ili da ga stanoviti vjetar onamo doneše sa drveća po strani

Podizanje šuma izpod samog starijeg drveća biva:

- a) Prebiranjem ili prebornom sjećom.
- b) Postepenom prebornom sjećom ili oplodnom sjećom
- c) Čistom sjećom manjih površina ili tako zvanom sjećom na rupe ili rpe, i
- d) Čistom sjećom u užkim prugama

a) Preborna sjeća. Kod ove sjeće uklone se ponajviše starija, po nekad i mlađa drveta za naročite potrebe, za tim i oštećena, bolestna, suhovrha i t d. drva, i to svake godine porazmjerno ili po cijeloj šumi, ili kod jako velikih šumskih površina, po stanovitim razdjelima u šumi, a na taj način stvarane praznine i proplanci popunjavaju se novom šumom, koja nikne iz opalog sjemena okolnog i preostalog starog drveća.

U takovih se šuma onda nalaze u mješavini drveta svih godina starosti — počam od jednogodišnje biljke pa do najstarijeg stabla.

b) Postepena sjeća. Da bi se neka šuma pomladila na prirodan način ovom sjećom, moraju se u njoj kroz stanovito vrijeme (u stanovitom nizu godina obično 15—20—25 godina) izvršiti postepeno razni stupnjevi sjeće. Te su sjeće:

1. Pripremna sjeća, 2. oplodna sjeća, 3. prozračna ili progalna sjeća i 4. posjeća ili dovršna sjeća.

Pripremnoj je sjeći zadatak: da odstrani iz šume — njeke suvišne, nepotrebne vrsti drveća n. p. topole, breze, zatim da posješi proizvodnju sjemena na preostalom drveću, da posješi raztrošbu stelje i listinca i — stvaranje humusa — da onda palo sjeme laglje nikne; i da se dotle preostala do sada u podpunom sklopu rastuća stabla, za vremena priviknu na slobodnije više osamljeno rastenje.

Sve se to postigava, privadjanjem veće količine svijetlosti i toplotne i na okolno drveće i na tlo.

Pripremnom se sjećom, kako jur iztaknuto uklone iz dotle u podpunom sklopu uzrasle šume:

1. drveća one vrste, koju neželimo i za buduće u novoj šumi imati;

2. sva stabla sa slabom krošnjom, oštećena i loše uzrasla u obće, kao i ona, koja više ne mogu da donose dobro sjeme, ili kad ga donesu, niču iz njega bolježljive i rdjave biljke; i

3. sva stabla s velikom krošnjom i veoma velikim granama, stoga što se takovo stabalje kasnije, kad se oko njih podigne podmladak, teško obara i kad se obore čine veliku štetu, a ispod gustog granja teže klijia sjeme i po tom ne mogu nove biljčice napredovati.

Drveta koja nebudu ovom sjećom posjećena, to su t. z. sjemenjaci. Za sjemenjake se ostavljaju zdrava, visoka, dobro razvij na i sa pravilnom krošnjom obrasla drveta.

Pripremnom se sjećom u obće prekida sklop krošanja sastojine ali se on tom sjećom ne smije najedanput i u tolikoj mjeri prorediti, da se po tom preostalo drveće, za slučaj da ono idućih nekoliko godina (2—4) nebi rodilo, nebi moglo i opet sklopiti.

Ako je opasnost, da bi tlo moglo zarasti korovom ili da se izsuši, još prije nego li se iznova naplodi i pomladni, onda se pripremnom sjećom smije samo vrlo malo drveta izvaditi, inače se pako obično povadi 10—15% od drveta, koja se nalaze u šumi.

Ova je pripremna sjeća s druge strane suvišna onda, ako se u nekoj šumi, koja je inače sklopljena, pomladak sam od sebe već podigao.

Oplodna ili sjemena sjeća izvadja se baš u onoj godini, kada je sjeme urodilo, i to ili neposredno pred opadanjem sjemena, ili i za vrijeme samog opadanja, ili pošto sjeme opadne.

Svrha je i zadaća te sjeće, da se iz šume ukloni sve drveće sa najjačom i najširijom krošnjom, jer ono zasjenjuje veliki prostor izpod krošnje, a to preči podmladak izpod njega da nikne, a osim toga nanjela bi se kasnijom podmladku kod obaranja, izrade i izvoza tih drveta velika šteta, treba ih dakle već prije toga iz šume ukloniti.

Osim toga se prigodom te sjeće ukloni iz šume i sve ono slabo drveće, koje samo za se nije podesno za uzgoj buduće šume, i ako bi se u šumi i zadržalo, jer bi kasnije mnogo stradalio od kitine (sniega).

Osim toga toj je sjeći i taj zadatak, da se obaranjem i izradjivanjem toga drveća i samo šumsko tlo malo razčeprka i srezuje, čime se i opalo sjeme donjekle pokrije a za ono koje će tek opasti, zemljiste priugotovi za lakše nicanje. Napokom se tom sjećom mladim biljkama osjegura i uticaj svjetla i topote radi uspješnijeg napredovanja za prvi godina. (3—5).

Poprečno se i ovom sjećom ukloni 10—20% od drveća iz šume. Tamo gdje postoji pogibelj, da bi tlo uslijed nenadanog *

pristupa svjetla i toplote moglo obrasti korovom, tamo treba ostaviti više drveća, ako pak u šumi imade već i od prije pomladka, onda ta sječa u obće nije ni potrebna i može se odmah preći na prozračnu ili i dovršnu sječu.

Prozračna sječa sjemenjaka, imade tu svrhu, da se tim s jedne strane podpomogne razvijanje i napredovanje podmladka, a ipak da ga pojedino starije stabalje još za neko vrijeme zaštičuje, naročito od mraza i sunčozara, dok se takav po malo postepeno ne navikne na prirodne nepogode; a s druge strane, da se pospješi prirast u debljinu na još preostalim stablima.

Kako već prema vladajućim prilikama, a naročito s obzirom na pogibelj od mrazova i korova, ovom se sjećom uklanja čas veći čas manji broj stabala. Ako se ne imamo bojati ni od mraza ni od korova, onda se može i veći broj sjemenjaka najedanput posjeći, inače manji broj stabala i to tako, da se u ovom slučaju prozraka i proreda sjemenjaka produlji na 2 ili 3 godine. Obično se dakle provadjući tu sječu, posječe jedna trećina do jedna polovina sjemenjaka.

Tamo, gdje je pomladak već odrasao i gdje mu više nepreti opasnost ni od mrazova, tamo ta sječa može i posve da izostane.

Konačna ili dovršna sječa, odnosno posječa sjemenjaka, provadja se onda, pošto je nova mlada šuma već podignuta. Konačno odstranjenje ovih zadnjih pričuvaka i zaštitnih stabala nastupa onda, kada podmladku nije više potrebna nikakova zaštita. Međutim i ovu konačnu posjeću sjemenjaka nesmijemo predugo odgadjati, da se kasnije nebi suviše velika šteta nanjela pomladku.

Razmak vremena od prve — pripravne sječe sjemenjaka, do konačne posjeće veoma je različit i zavisan o tlu, vrsti drveća i količini svjetlosti potrebne za napredovanje pomladka, te iznosi prema okolnostima kako kad i gdje 5, 10, 15, 20 a i više godina.

c) Čista sječa manjih površina, tako zvana sječa na rupi. Kod ove sječe karakteristično je to, da se mjestimično u sklopljenim šumama obavi konačna ili čista sječa svih drveta na površinama od njekoliko araa, a uvjetno i na većim (sto zavisi od vrsti drva, i od toga da li je sjeme lako, da može dalje da odleti ili ne).

Ove sječine sliče na rupe stvorene u sklopljenoj šumi, te se po tom i nazivaju. Po ovim izsječenim mjestima — rupama — podigne se brzo pomladak iz sjemena, koje opada i vjetar nanaša sa okolnog drveća, koje podjedno za prvo vrijeme taj podlamlak i štiti.

Pošto se na tim rupama pumljak podigne to se one onda dalje nastavljenom sjećom okolnog drveća povečavaju, a time nastaje mogućnost, da se i na tim mjestima podigne pomladak, a to se onda tako dugo nastavlja dok se ciela površina ne pomladi.

Vrieme te obhodnje traje kako gdje 10—20 pa i 30 godina. Ovakovom se sjećom stvaraju rpe i skupine drveća iste starosti, tako da se u novoj šumi onda nalaze drva različite starosti — ali u rupama kod kojih ipak nije velika razlika u starosti.

d) Čista sjeća u prugama Ova se sjeća osniva na toj okolnosti, što se opazilo, da vjetar raznaša lako (krilato) sjeme, nekih vrsti drveća, na manje ili veće udaljenosti, pa se tim vjetrom u tom slučaju u tolikoj mjeri koristimo, da se na taj način i velike prostorije pošumljuju. U malome se to dogadja uvek i pri podizanju šuma na prirodnui način oplodnom sjećom od drveća koje stoji na samoj sjećini, koja se hoće pošumiti, dok u ovom slučaju, to drveće stoji s jedne strane one posjete površine, koja hoće da se pošumi.

Kod ovog načina podizanja šuma prirodnim načinom, obavi se čista sjeća u dugačkim a užkim prugama — linijama — u pravcu protivnom glavnom u dotičnom kraju vladajućem (obično suhom toplo) vjetru. Vjetar taj onda sa drveća, koje se nalazi na jednoj strani pojedene površine raznaša sjeme na sjećinu, iz koga onda nikne mlada šuma.

Prema tome u ovom se slučaju na samoj sjećini neostavlja niti jedno stablo a prema tome je dašto takovo tlo onda izvrženo manje više izsušivanju, a uz to može zarasti i prije vremena krovom, niti imadu mlade biljke dovoljno i svagdje zaštitu od mraza i pripeke.

Da bi se tlo pripravilo za prijem sjemenja, treba da se sjeća obavi onda, kada i šuma ponese rod, tako da bi se sjećina mogla odmah pošumiti.

Pruge nesmiju redovno (iznimka je brežnati položaj) biti šire od dva i polkratne visine susjedne stope, tako da se još najudaljenija mjesta od drveća mogu pošumiti. Najveća širina (60—100 m) može se uzeti kod hora, omorike, bresta, jasena i t. d. — Glavno je pak pravilo pri tome, da se nova sjeća ne nastavlja dотle dok se već posjećeni prostor nije dobro pošumio a to kadikad traje i po više godina — a to je onda skopčano velikim neprilikama u gospodarstvu.

Za one vrsti drveća koje imadu težko sjeme, kao što su to hrast, bukva, kesten, orah i t. d., kao što i za one koje u ranoj mladosti zahtjevaju zaštitu i zasjenu, kao n. p. jela i bukva — ovaj način prirodnog podizanja šuma u običe ne odgovara

Prišvarak ili pridjevak.

Ovo za lugarsko osoblje, pri sastavljanju prijavnica pomočno sredstvo, njekoji njih krivo shvaćaju, a opet ga, dakako nehotice, i zlorabe. — Evo kako:

Njekoji naime lugari vršeć svoje službene dužnosti kod opisa šumokvarca pripisuju veoma veliku važnost tomu prišvarku, baš tako kao da bez njega ciela prijavnica vrijedila nebi; pak se više puta dogodi, da uslijed toga mnogi pravovremeno niti prijavnici ne sastavi, — jer kako, prem dotičnoga i osobno poznaje — ipak mu nezna i za prišvarak, pak stoga misli, da se mora i onda još prije u selu o tom popitati, ako mu je i poznato, da u tome neima istoimene i prezimene (a i k broju) osobe. On ipak razpituje za kakavgod prišvarak samo da ga može kraj imena i prezimena krivea spomenuti, a ne nadje li ga, tek tada u prijavnici upiše „pridjevka nema“ misleći da bez toga prijavnica nebi bila savršena. Po суду takovih lugara morao bi dakle svaki čovjek ili bar svaki koji u šumu zalazi imati prišvarak (pridjevak).

Ovo je dakako krivo shvaćanje. A sada da razjasnim i zloporabu, i opet velim posve nehotičnu, kojom lugar krnji svoj ugled a navlači i proti sebi mržnju dotičnih osoba.

Mi svi koji medju seljacima živimo i s njima svakom sgodom u doicaj dolazimo, dobro znamo, da u svakom selu imade po njekolicina njih a to su obično siromašniji, koje selo zove kakovim god prišvarkom, koji dakako potječu najviše iz ustiju zlobnih, a služe na sprdačinu dotičnika. Ovi prišvarci (pridjevci) — a jer medju njima imade i tako nepristojnih i sablažnjivih, da ih triezan i pošten čovjek neće ni izustiti, a kamo li pod pero uzeti, dakako da se neugodno dojimlju onih, na koje se odnose, pak oni s toga i mrze onoga, koji im takova šta dobaci, a kamo li još kada to i u pismena uredovanja uvlači. A imade ih i takovih, koji će se sbog posprdnog prišvarka, ma na koji način osvetiti onomu, tko ga takovim nazove.

Ovo u kratko o krivom shvaćanju znamenovanja i zloporabi tog prišvarka. A sada još i koju o prišvarku, gdje je isti potreban.

Kod žitelja ili zadrugâ, koje imadu svoj posebni kućni broj vrlo riedko kada potrebno služiti se prišvarkom, jer i u slučaju, ako u jednoj zadruzi postoje dvije osobe jednoga imena, može se ime dotičnika razlikovati oznakom; mладji ili stariji, ili sin A a, P—a već kako je dotičnomu otcu ime (kod ženâ pako, gdje se u jednoj zadruzi njih više jednoimenih nalazi, razlikovati se mogu sa oznakama kao: Markova, Lukina i t d.) Ni kod žitelja bez kućnoga broja; ako se ovakovih nalazi dva ili više njih istoimenih i prezimenih

u jednomu selu, a i jednakog su zanimanja, jedne narodnosti i iste vjere, ipak još nije neobhodno nuždan pridjevak, dok se i dotičnoga može razlikovati oznakom mjestu gdje prebiva, n. pr. kod, ili spram crkve, obćinskog poglavarstva, oružničke vojarne, zatim: uz krčmu, trgovinu ili dućan N., na kraju sela, ili što slično, a samo ako se ni sa ovakovimi oznakama nemože dotičnik tako razlikovati da ga oblast lahko pronaći može, tada dolazi na red prišvarak, (pridjevak). U takovim slučajevima pako imadu d tične osobe već i onako svoj prišvarak na kojega su i nav kli, pak ih on i ne vredja, a takovim se možemo onda i bez okolišanja poslužiti. Svakojaki a naročito uvredljivi ili nepristojni prišvarci pako nebi se u obće ni u obzir uzimati smjeli. A isto tako gdje nije potrebno čemu ga i spominjati.

Ovo je u kratkom moje mnjenje o tim pridjevima, nu želio bih, da se još tko drugi nadje i na predmet osvrne, pa da nam javi, što i kako o tom misli, jer možda ipak da ni ja neimam u svemu pravo.

Stjepan Jarić.

Različite viesti.

Umro. Na 5. veljače u jutro, umro je u Zagrebu, u 86. godini svoga života, kr. katastralni šumarski nadzornik u miru Josip Ettinger. Pokojnik koji je svojedobno služio dulje vremena u Kovilju, Titelju, Mitrovici i Belovaru — bio je i po svojem vanjskom službovanju dobro poznat i rado vidjen diljem Hrvatske i Slavonije, u svim našim šumarskim krugovima. Izdao je i više šumarskih lovčkih knjiga, a napose i obće poznati „Katekizam za lugare i one koji se žele lugarskom izpitu podvrči.“ i „Hrvatski lovdžija ili priručnik za lovce, šumare i sve prijatelje lova“. Pokojnik bio je član našega društva od njegova osnuća, a dulje vremena i član upravnoga odbora društva. Njegovom je snoru naše društvo izgubilo jednoga od svojih najvrednijih članova i drugova. Pokoj mu duši i slava!

Potanji životopis vriednog pokojnika, sa slikom, donašamo u broju 3. Šumarskoga lista o. g.

Javna zahvala. Za pokojnog kr. lugara Vasu Durmana, priposlala je još naknadno, kr. drž. šumnarija u Glini, svotu od u to ime sabranih 12 K. Ova je svota poštanskom doznačnicom odpremljena udovici pokojnika.

Plemenitim darovateljem najljepša hvala i od Boga naplata.

U Zagrebu dne 14. veljače 1908.

Vid Smolčić, kr. drž. lugar

Žrtva krivolovstva. Kako »Smeškim novinama« iz Cericu pišu: U sredu, dana 12. veljače oko 6 sati na večer, nastrieljen je cericki žitelj Antun Kršić, otac četvero malodobne djece, od čuvara lovišta nuštarskog vlastelinstva. Toga je dana pošao isti pred večer izvan sela, ne bili ubio kojeg zeca. Na njegovu nesreću opaziše ga čuvari, pak se dadoše za njim u potjeru. Budući se ne htjede predati, nego je bježao, opališe čuvari nekoliko puta za njim, dok mu jedan naboј nije probio lievi bubreg i zadržao se u trbušnoj šupljini. Na to je pao, a čuvari dotrčaše do njega, oduzeše mu pušku i ostaviše ga teško ranjena ležećeg. Na njegovo zapomaganje dohrlio je na lice mjesta čoban Marošević, koji je odmah obaviestio njegove ukućane. Na saonicama bude dopremljen kući a prizvani liečnik preporučio je, da ga odpreme u vinkovačku bolnicu. Bolnički je liečnik konstatovao, da mu spasa ne ima. I zbilja u petak 15. veljače oko 5 sati iz jutra izpustio je Kršić, u strašnim bolovima svoju dušu. Eto tako je i opet nastradao jedan ljudski život, jer se neki seljaci nikako ne mogu sprijateljiti s mišlju da se ne smiju baviti krivolovstvom. Nu ni po dotične čuvare lova nije taj dogodjaj povoljan, Ako stoje navodi, da su bježećeg čovjeka oštrim nabojima proganjali, onda ni njih ne će sigurno mimoći pravedna kazan.

Vuci u Hercegovini. Iz Jablanice javlaju, da su vuci u selu Krušcici poklali 98 ovaca u jednoj noći. Vukova je bilo jedno 10 komada, a od zaklanih ovaca izjedoše samo 6 komada. Takodjer i po drugim krajevima Bosne i Hercegovine počiniše zimus vuci mnogo štete, a bilo ih gdjegdje i kod nas više no obično.

Neobičan orah nalazi se kako »Težak« javlja, u selu Crnom vrhu, sreža nišavskog okruga, pirotskog u Srbiji. Selo to leži 2000 met visoko nad morem, u neposrednoj blizini »Mičora« najvećeg visa na Staroj planini. Orah taj mjeri u objamu debla 5, a u promjeru krošnje 30 metara, a visok je do vrha 45 metara. Orah je uzrasao na vapnenu tlu, položaj jugozapadni, zaklonjen je i još rodi plodom, a imade izgleda, da će još dugo živjeti. Plod mu je obične veličine, i tako mekan, da se razbije, kad padne s drveta na zemlju. Jezgru ima punu i zdravu. Baba jedna, kojoj je 80 godina priča, da joj je njena svekrva pričala, koja je imala oko 70 godina, da je ona došla za svoga muža iz drugog sela i da je već i tada taj orah bio, kakav se i danas nalazi. Pošto se već zna, da ovaj orah postoji od prije 150 godina, to je vjerojato, da je i prije toga imao toliko, pa ako i ne više godina. Onda se pod sigurno može računati, da isti ima preko 300 godina, dok medjutim zna se, da orah uspijeva na poprečnoj nadmorskoj visini samo do 800 metara, da živi u pravilu samo do 100 godina, i da naraste do 20 metara visoko, a u promjeru tek redko jače od 1 metra.

LUGARSKI

VIESTNIK

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 4.
Šum. lista
1908.

Što razumjevamo pod šumskim sastojinama, a što pod šumskim uzgojem?

U svakoj šumi bila ona prostrana ili mala, da li se š njom dobro ili loše gospodari, razlikujemo; čim se govori o upotrebi, načinu gospodarenja ili o prodaji iste, šumsko zemljiste i na njemu stoeće drvo. Prvo se označuje kao šumsko tlo a drugo je sastojina. Pod sastojinom se dakle razumjeva sve u njekoj šumi nalazeće se drvo, dok se još na panju nalazi. Redko je naći šumu od veće razprostranjenosti, u kojoj bi se nalazila skroz jednaka sastojina dravlja. Na jednome mjestu prevladjuje jedna, na drugome i opet druga vrst drva, a na trećem su mjestu dvije ili više vrsti drva uzrasle zajedno u smjesi; ovdje je sastojina redka, tamo gusta, u jednom su slučaju stabla sačinjavajuća sastojinu od jednakе starosti — a u drugom pokazuju se velike razlike u dobi; na jednom su mjestu i opet mlada, na drugom sredno dobna i stara stabla sve na poprek izmješana. Ovdje se stabla odlikuju velikom duljinom, tamo su opet kratkog debla; na jednom su mjestu bujnog uzrasta, a na drugom tek jadno životare; u jednome kraju davaju mnogo gradje, a u drugome tek samo gorivo drvo. Za označiti ove razlike, te provesti uredjenje gospodarstva i moći ustanoviti

dřvnu zalihu i vrednost njeke šume, potrebno je, da se jednoliko odluči od raznolikoga, a tim se onda stvaraju u dotičnoj šumi više ili mnogo sastojina.

Prema tome i onda razlikujemo šume listače, čamove šume ili crnogoricu, bukvike, hrastike, jelike, borike i t. d. Čiste, mješovite, guste — odnosno što je isto, šume sa sklopljenim, redkim i prekinutim sklopom, jednodobne i raznodbne, mlade, srednjodobne i stare, 20, 30, 40 i 100 godišnje sastojine; visoko uzrasle i nizko uzrasle, bujno rastuće i hreće, zdrave i bolestne, liepe i loše, podpune i nepotpune sastojine, a razumjevam pod tim dielove njeke šume, koji su bud s kojih razloga, odeljeni od ostalih kao posebni odjeli.

Tlo se šumsko smatra zemljistnom glavnicom, a postojeće dřvne zalihe prometnom glavnicom. Vrednost ove poslednje u najviše je slučajeva veća od vrednosti prve, dok kod gospodarskih zemljišta baš obratno vidimo.

Nasuprot i opet, potrebuje šumsko gospodarstvo manji gospodarski nared (strojeve, orudje, stoku i t. d.) od poljskog gospodarstva

Po vrsti i načinu, kako se šume pomladjuju, gaje i sjeku, postoje, i negledeći na dobiti ili loši postupak s istima — takodjer bitne razlike. Na jednomu su mjestu sve sastojine ili bar većina njih, obrasle mladim, srednjodobnim ili starim stabaljem, koje je niklo iz sjemena — a imade rasti do one dobe, kada će obrođiti sjemenom tako, da će se moći tim sjemenom opet sama pomladiti. Na drugim su mjestima, sastojine postale iz izdanaka panjeva i žilja, ove se sjeku. prije nego li su izgubile snagu izbijanja novih izdanaka iz panjeva ili žilja, a na trećem mjestu i opet nalazimo u jednoj te istoj sastojini, medjusobno premješana stabla odrasla iz sjemena, ali i onakova izrasla iz izdanaka, korenja i žilja.

Prvu vrst sastojina, dakle pretežno iz sjemena odraslu šumu, bila ona mleta ili stara, u planini ili dolu, zovemo visokom šumom, a način postupka uzgoja visoko šumski uzgoj; drugi iz izdanaka, panjeva i žilja uzrasli oblik sastojina, zovemo sitnogoricom ili nizkom šumom, (kolosjekom) — a vrst uzgoja sitno šumsko gospodarenje; treći oblik sastojina, gdje uz izdanke iz panjeva imade takodjer i stabala uzraslih iz sjemena, zovemo srednje šume, a način toga gospodarenja srednjošumskim uzgojem.

Po načinu postupka i uživanja prvih dviju vrsti šumskih uzgoja, nastaju vrlo znatne razlike, tako da se svaki njih prema tome mora i opet dijeliti u podvrsti.

Tako postoji kod visokog šumskog uzgoja bitna razlika u tom, da li se u jednoj šumi mleta, staro i srednjodobno stabalje nalazi

na istoj površini izpremješano, da li se sječa istoga tako obavlja, da se čas ovdje, čas i opet ondje pojedina stabla ili manje rpe stabalja sjeku i izradjuju, dok se preostala stoeća štede, ili opet u drugim slučajevima, gdje su istodobna stabla u zajednici, dakle tako da su pojedini dobni razredi mjestno odeljeni, i da se sječa samo na taj način izvadja, da se samo na stanovitoj površini — na t. zv. sječini — stoeća stabla, bila sva u isto vrijeme — ili bar samo u razmjeru kratkom razdobju, posjeku. Prvi oblik sječe takovih sastojina zovemo prebornom ili postepenom sjećom, a sam postupak preborno šumiranje, a poslednji i opet visoko šumsko gospodarenje na sjećine — ili u kratko visoko šumski uzgoj. Ako se kod sječe visokih šuma, sva na sječini nalazeća se stabla istodobno posjeku, onda govorimo o čistoj sjeći ili gospodarenju sa čistom posjećom, ako li se pako nasuprot stabla samo postepeno — u razdobju od jedne ili više godina sjeku, onda se sječa označuje postepenom sjećom.

Sitne se šume uzgajaju i uživaju ili samo ili bar pretežno samo radi prizvodnje slabijeg drva ili im je glavna svrha tek dobava kore (hrastove). Prve to su sitne šume u običnom smislu rieči, a druge dolaze i pod imenom »šuma guljača«

Kod pravih se sitnih šuma uz to običaju razlikovati onakove u kojima prevladuju listače, sa većom životnom snagom i onda u takove, u kojima u glavnom prevladaju brzo rastuće, samo kratkotrajne vrsti drveća. Ova se poslednja vrst uzgoja — za razliku od sitno šumskog uzgoja u užem smislu, nazivlje uzgoj kolosjeka ili šipraka. Ovakovih šipraka (šibje) nalazimo najviše po rečnim dolinama i duž potočnih obala u poplavnom području tekućih voda.

Vrieme koje prolazi kod šumskog gospodarstva na sjećine, dok sve sastojine jedne suvisle šume dodju jedanput do sječe, dakle dok se sa sjećom vratimo opet na isto mjesto gdje smo sjećom započeli, zovemo obchodnom dobom; a dobu starosti, u kojoj svaka pojedina tih sastojina do sječe dolazi, sjećivom dobom.

Osim ovih u šumama do izražaja dolazećih vrsti uzgoja, imade još i njekih, kojima je doduše takodjer svrha proizvodnja drva, nu glavna svrha ipak samo uživanje tla u gospodarske svrhe; simo brojimo n. pr. uzgoj košaračkih vrba, uzgoj kresanica i stabala za sjek na glavu po pašnjacima, duž medja, potoka i puteva — koja stabla služe poglavito samo za dobavu gospodaru potrebnog brsta i sušnja.

Zadaća šumarstva.

Pošto šume u ustrojstvu zemlje sačinjavaju neobhodnu kotrigu, to bi se one morale i onda uzdržavati i čuvati, kada im proizvodi posebi, nebi bili potrebni za pokriće svagdanjih potreba života, te kada po tom više nebi postajala ni potreba na drvu, kori, plodu, šumskoj stelji itd. Nu, dokle god u istinu bez šumskih proizvoda biti ne možemo, a tako će predvidno ostati i za sva buduća vremena, to se onda moraju i šume ne samo podržavati i čuvati, već prema potrebi i iznova podizati i gajiti. Dokle god nam šume manje drva proizvadaju, nego li je za podmirenje domaće potrebe žiteljstva i gradjanskih obrti potrebno, i dok god i industrija bude ovisna i o dobavi goriva iz inozemstva, postoje dovoljni razlozi, da nastojimo, toli oko uzčuvanja i poboljšanja šuma u zemlji, koli i podignuća i umnoženja njihovoga prihoda.

Da je uzdržavanje i čuvanje šuma od neobhodne potrebe, po svaku zemlju, to se je uvidilo već i prije više stotina godina unazad, nu kako, da se i sama ta svrha, naime uzčuvanje šuma, najshodnije postigne, o tom su vladali u razno vrijeme nejednaki nazori, a još i dan danas se u tom pogledu razilaze mnienja.

U prijašnje se je doba obćenito mislilo, da je onda, kada se je u kojoj zemlji počela osjećati potreba izdanja prvih zaštitnih mjera — u obranu i na uzčuvanje šuma, dovoljno, ako se izdanjem zabrane izvoza i naredbama kojima se je htjelo stanovništvo prisliti na štednju drva — ogranići, dotadanje razsipno i prekomjerno uživanje šuma,

Kako nam međutim već i samo današnje stanje naših šuma dokazuje, svrha se napred rečenim mjerama ipak nije postignula. Šume su se naime po velikim površinama i preko mjere uživale, a po tom i poharačile već i davno prije, nego li su poduzete i same napred spomenute mjere u pogledu zabrane izvoza i štednje drva; dapače, takova su se šumska haračenja sbivala još i prije, nego li je vlastita potreba drva — odgovarajuće razgranjenosti industrije i mnogih drvo trošećih obrti i poduzeća, dosegla i samo približno današnju količinu potrebe.

Vidimo dakle, da zabrana izvoza drva sama o sebi još nije kadra očuvati šume trajno i od prekomjernoga užića, a osim toga takove su zabrane još i zapreka dobromu šumskomu gospodarstvu.

One dakle nisu kadre očuvati šume od prekomjernoga užića drva, i to već i zato, što se takove zabrane u obće nedaju ni provesti.

Negledeć bo na mogućnost načina mimoilaženja, one su već i zato neprovedive — jer neodgovaraju današnjim pojmovom o pravu

i slobodi, a uz to stoje i u očitoj opreci sa pravom slobodne razpoložbe sa vlastničtvom.

Napokon pitamo, gdje je vlada, koja bi htjela šumoposjedniku, občini, zajednici ili privatniku — koji može dokazati, da imade za sieču dorasu šumu, koju on sam za podmirenje svojih potreba na drvu, niti sada a niti u bližoj budućnosti trebati neće, zabraniti, da tu šumu onomu proda, koji mu za nju najviše daje? Tko bi od pojedinca ili zajednice mogao pravom zahtjevati, da za sječu doraslo drvo samo zato još i dalje ostavlja rasti, da mu susjed, koji će vjerojatno nakon 10 ili 20 godina i više, morati to njegovo drvo kupovati, bude mogao onda potrebno mu drvo u blizini i uz jeftinu cienu nabavljati.

Osim toga morale bi se i uz zabranu izvoza drva, dozvoliti i tolike iznimke, da bi tim napokon i sama provedba i svrha zabrane postala pravom iznimkom, a dozvolavanje pravilom.

Uz to bi takove zabrane, kako to već i napred naglašeno onda, kada bi se one i u istinu svom strogošću provadjale — bile baš i na uštrb samome dobrom šumskom gospodarstvu.

Samo oni proizvodi tla, koji imadu prometnu vrednost, sačinjavaju dio one imovine koja je vredna i osobite zaštite, a samo vrednoj se imovini posvećuje i pažnja i radnja — koja je potrebna za očuvati i uzdržati ju.

Kada bi se pako htio u drvom i šumami obilujućim krajevima zabraniti izvoz drva — (u predjelima koji drvom oskudjevaju takove zabrane u obče ni netreba) to bi se tim ne samo vrednost i cienam drva umanjila, već bi to urođilo i tom posljedicom, da bi se onda malovredno ili bezvredno drvo trošilo razsipno, a i inače omalovažavalо, a tim bi se podjedno promicalo i samo krčenje šuma i pretvorba u pašnike, livade i polja — a osim toga nastao bi tim još i otpor proti svakomu poboljšanju šumskoga gospodarstva.

Samo ondje, gdje postoji temeljem zasada narodnoga gospodarstva, slobodan promet za koristne proizvode tla, reguliraju se i cene razmjerno prema troškovom proizvodnje — a samo onda ako se može računati i na podpunu naknadu proizvodnih troškova, latiti ćemo se veseljem i ljubavju i onih sredstava, koja su kadra proizvodnju povečati.

I tako vidimo, da niti naredbe gled štednje drva, mnogo nedoprinašaju ni k uzčuvanju šuma, a nekmo li k unapredjenju šumarstva. Sve dotle naime, dok drvo nezadobije barem onoliku cienu, da se tim bar za par godina naknade troškovi postavljanja štednjaka, neće ni imućnici takove nabavljati, a za sirotinju već je i onaj trošak veliki teret, za koji ne može sigurno računati, da će

joj se i izplatiti. Dok se god drvene kuće budu mogle jeftinije podizati od kamenih zdanja, upotrebljavati će se drvena gradja, a dok se bude drvo za ograde, tarabe i t. d. moglo jeftino ili čak badava dobivati, neće se ni žifice, ni zidovi podizati.

Samo je jedno sredstvo, kojim se može i dosta pospešiti i ojegurati štедnja drva, a ovo leži u primjereni visokim cienama drva! Takove će visoke cene doduše i šumovlastnika lahko zavesti i na prekoredno uživanje šuma, ali zato ipak u tom podjedno leži i najveća pobuda za poboljšanjem šumskoga gospodarstva. Nisu li pako napred spomenute mjere, kojima se je njekoč mislilo, zaprečiti razsipno trošenje drva, u stanju otvoriti put boljemu šumskomu gospodarenju, i preprečiti oskudicu drva uzčuvanjem šuma, onda nam, a k o h o ē m o p r e d u s r e s t i p r e t e ĉ o j p o g i b e l j i n e s t a Š i c e i p o h a r a n j a š u m a n e p r e o s t a j e , nego ogledati se za drugim sredstvima. Ova sredstva pako leže lih u podignuću šumskih prihoda brižnim gospodarenjem, kao i u zabrani prekorednoga uživanja šuma.

Da se dan danas prihodi šuma mogu i bez izvanrednih potežkoća povisiti — o tom valjda neće više niti jedan podvojiti, koji poznaje što je šuma, uz to je imao već i priliku da prispolobi dobro gojene šume, sa onakovima, nad kojima nitko brigu ne vodi.

Svesti šume u takovo stanje, da će moći spomenute veće prihode odbacivati, a tim i svojoj pravoj zadaci u kučanstvu prirode podpuno odgovarati, to je prvi, a da se šume u tom stanju onda i podrže, to je drugi zadatak šumskoga gospodarstva.

Nuzgredno morala bi se dakako onda i o tom nastojati, da šume svagdje i sve ono tlo zapremaju, koje je već i sama priroda namijenila uzgoju drva.

Tamo, gdje šume imadu zadaću, da svojim obstankom preče ogoljećenje tla, odplavljinjanje i odpuzivanje mekote, postanak usova i lavina, bujica, itd. gdje im je svrha štititi zaledje od bura, vjetrova i drugih elementarnih nepogoda, tamo se one imadu ne samo čuvati i uzdržavati, već prema potrebi i iznova podizati, a krčiti samo tamo, gdje im je tlo sposobno i potrebno za koju unosniju vrst kulture, ali i to uvjek samo u toliko, u koliko im inače prihodi na drvu i nuzužitcima nisu i neobhodno potrebni za podmirenje mjestnih potreba.

Različite viesti.

Natječaj. Gospodarstveni ured gradiške imovne obćine u Novoj gradiški, raspisao je u svrhu promjene, 11 mjeseta lugara II. razreda. Propisno biljegovane i obložene molbe imadu se do 24. travnja 1908. podnijeti gospod. uredu, i to oni u javnoj službi se nalazeći putem predpostavljenog ureda, a ostali putem nadležne kr. kot. oblasti. Vidi ostalo iz natječaja objelodanjenog u „Nar. Novinama“.

Izpiti za lugarsku službu, obdržavati će se kod kr. županijske oblasti u Belovaru na dne 21. i slijedećih dana mjeseca lipnja t. g. Molbe treba podnjeti putem nadležne kr. kot. oblasti (šumarije ili gospod. ureda) kr. županijskoj oblasti — najdulje do konača svibnja, uz dokaz, da je kandidat a) navršio 20. godinu života (krstni list), b) da je svršio s uspjehom bar pučku školu, c) da je bezprikorna ponašanja (svjedočba obćine), d) da je proveo dvo-godišnju praksu u lugarskoj službi. Kandidati koji su svršili građansku školu, nižu srednju školu ili ratarnicu — treba da dokažu samo jednogodišnju praksu.

Br. 149. — 1908.

Šumsko-gospodarstveni ured slunjske imovne obćine.

Zaključeni račun mirovinske zaklade lugara slunjske imovne obćine za g. 1907.

Prihod	U gotovom novcu		U vrednostnim papirima		Razvod	U gotovom novcu		U obvezima	
	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
1. Blagajnički ostatak krajem g. 1906.	86	55	53910	99	1. Na štedioničke uložnice i za nabavljene vrednostne papire (vjер. posl.) . . .				
2. Prinos imov. obćine a) redoviti 400 K b) tek. mirov. obskrb. 1190 K	1590	—	—	—	2. Izdano na mirovinske obskrbnine . . .	2700	—	—	—
3. Temeljni prinos redovitih članova .	208	11	—	—	Skupa . . .	1217	13	—	—
4. Članarina 5% plaće	474	80	—	—	Uzporediv ostaje krajem g. 1907.	3917	13	—	—
5. Globe	—	—	—	—	a) Vinkulirana 4% hrv. slav. zem. razt. od 1./VIII. 1891. sl. A. nom. vrednost . . .	58	33	57284	26
6. Kamati štedionički od uložnica i od vinkuliranih obveznica	1616	—	593	21	b) Uložnice hrv. slav. zem. hip. banke u Zagrebu br. 797. . .	—	—	44000	—
7. Na štedioničke uložnice i nabavljene vrednostne papire (vjер. posl.) . . .	—	—	2700	—	c) Uložnice hrv. slav. zem. hip. banke u Zagrebu br. 1235..	—	—	9027	49
Skupa . . .	3975	45	57234	20	d) U gotovu u blagajni imovne obćine . . .	—	—	7806	71
	86	55	—	—				—	—

U Karlovu, dne 31. prosinca 1907.

Predsjedništvo lugarske mirovinske zaklade

Predsjednik: Frkić.

Tajnik: Polović.

Šumsko-gospodarstveni ured brodske imovne obćine u Vinkovcima.

Zaključni račun mirovinske zaklade lugara brodske imovne obćine.

Prihod	U gotovom novcu		U vrednostnim papirima		Razhod	U gotovom novcu		U vrednostnim papirima	
	K	f.	K	f.		K	f.	K	f.
Blagajnički prenos od godine 1906 . . .	5297	22	142170	—	Mirovine lugarskog osoblja	15436	66	—	—
Redoviti doprinos lugarskog osoblja . . .	3523	60	—	—	Državni porez i namet	46	88	—	—
Redovna globa . . .	545	—	—	—	Bjelična prstojba kod nabave vrednosnih papira	1	20	—	—
Kamati vrednostnih papira	5775	53	—	—	Za nabavljenje vrednostne papire i zajmovi	5650	—	—	—
Prodajom vrednostnih papira i odplatom zajmova	1175	60	—	—	Povraćene preplate	4	—	2580	—
Doprinos imovne obćine za pokriće manjka	10870	48	—	—	Izžriebani vrednostni papiri i odplata zajmova	—	—	—	—
Nabava vrednostnih papira	—	—	7100	—	Zemljorazteretnom ravnateljstvu na vinkulaciju	—	—	141400	—
Vjeresijsko poslovanje	41	—	141000	—	Vjeresijsko poslovanje	—	—	141000	—
					Prenešeno na godinu 1908.	6089	69	5290	—
Ukupno . . .	27228	43	290270	—	Ukupno . . .	27228	43	290270	—

U Vinkovcima, 31. prosinca 1907.

Predsjednik: M a s l e k.

Tajnik: K o p i č.

Javna zahvala. Kr. državni lugar Stevo Glamočlija kr. šumarije vojničke, sakupio je na moj svojedobni poziv, medju svojim kolegama i prijateljima, liepu svotu od 55 K 90 fl. za uđovu iz a po koj n o g l u g a r a V a s e D u r m a n a, koja je svota istoj poštanskom doznačnicom odpremljena.

Plemenitim darovateljem kao i sabiraču najljepša hvala i od Boga naplata.

U Zagrebu, 9. ožujka 1908.

V i d S m o l č i ē

kr. drž. lugar.

Ravno još nevidjeni gost. Ima već preko 20 godina, da u okolini Garešnice nije bilo vuka. Nu sada se je ipak jednom od njekuda i amo doklatio. Kr. lugar Mijo Mrazović naišao je naime na dne 24. veljače o g. kod otroyane meke u šumi Plaščica Bjelevina — blizu Male Bršljenice u obćini Vukovje, na jednog otrovanog vuka neobične veličine.

Dugo već nevidjen, narod ga je hrlio gledati sa svih strana. Odkuda je došao nezna se, niti je čuti, da je gdje kakovu štetu počinio. Dakle pošten vuk!

Bršljanica 3. ožujka 1904.

M. M.

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 5.
Šum. lista
1908.

O podizanju šuma sejanjem.

Osim što se šume podižu na prirodni način, one se pomladjuju podižu i ručnim ili vještačkim načinom; sejanjem sjemena i sađenjem biljaka.

Kod sejanja čovječom rukom ili i pomoćju posebnih strojeva posije se (porazbaca) sjeme, po dotičnoj zemlji, na kojoj želimo da se uzgoji šuma. Predmjeva se pri tom dašto i to, da je odnosna zemlja ili jur priredjena ili inače prikladna za sjetvu t. j. u takovom stanju, da će posijano sjeme, moći vjerojatno i prokljati.

Treba uz to pri tom obratiti pažnju i na: a) sjeme, b) zemljiste, c) način samoga sejanja, d) količinu sjemena i e) vrieme kada ćemo sejati — jer ćemo samo tako polučiti i što bolji i svrsi shodniji uspjeh.

a) Sjeme. Sjeme treba prije svega da je dobre kakvoće, ova se sastoji u podpunoj dozrelosti, zdravosti, čistoći i klijavosti. Važno je uz to i to — da sjeme samo dobavljamo, odnosno skupljamo samo sa doraslih — ni premladih — a ni prestarih — zdravih stabala — te na mjestima, gdje dotična vrst drva i u istinu dobro uspjeva. Čim je pojedino zrno sjemena veće i teže, tim

je ono i bolje za razplod. Zdravost se sjemena može lasno prosuditi ili već i po samome izgledu ili tim — da načinimo pokus t. j. da pojedino zrno prorežemo, otvorimo, okusimo i pomirišimo. Jezgra sjemena mora biti svježa i puna, okus nesmije biti raneljav — a miris prirodan t. j. da neosjetimo pljesan ili gnjilež i t. d. Boja je dobrog sjemena takodjer uvjek prirodna i svježe vanjštine. Redko se kada može da dobije i čisto sjeme; obično je s njim pomješano i drugo što (pjescak, sitno kamence, ljske, krilašca, dijelovi lišća ili grančica i t. d.) Prosečno imade neprebrano ili neocisceno sjeme po 5—10% takove nečistoće. Treba dakle svakako prije upotrebe (sjetve) sjeme pročistiti.

Nu baš i onda, kada je sjeme čisto, ne klijaju ipak sva zrna, a to već i stoga, što sva nisu ni oplodjena, što je klijavost u njih različita i što se spravljanjem i čuvanjem sjemena takodjer umanjuje klijavost istoga — koju ono gubi uslijed vlage, šteta od reznika, kao i tim ako se upali.

Jedno sjeme u obće uzdrži samo kratko vrijeme svoju klijavost kao n. p. briestovo ili ariševo — a drugo opet zadrži ga i po više godina n. p. jasenovo i t. d.

Neobhodno je stoga, da se prije upotrebe svako sjeme ispita na klijavost, pošto od toga zavisi ne samo uspjeh same sjetve već i to, koliko će se u obće morati sjemena upotrebiti odnosno nabaviti.

Izpitanje klijavosti sjemena biva na više načina. Najobičniji i najjednostavniji način sastoji se u tome, da se stanoviti broj (obično po 100) zrna sjemena pusti u vodu. Sva zdrava, pa prema tome i ona zrna, koja će vjerojatno klijati, potonu u vodi, a ostala plivaju na površini. Maleno sjeme od jele, bora, smreke, ariša i t. d. možemo i tako izpitivati, ako ga bacimo na razšarenu željeznu ploču (peč) dobro će sjeme pri tom puknuti — ili ako ga pojedine pritisnemo na papir, svako će zdravo sjeme pri tom ostaviti masnu mrlju i t. d.

Izpitiati se može i tim, da se sjeme na zdjeli nakvasti pokrije mokrom krpom — i ovako ostavlja na kojem topлом mjestu — te onda danomice pregledava — koliko ga je već proklijalo a koliko još nije. Poslije 2—3 nedelje sjeme se isklijija, i po broju isklijanog sjemena, može se onda ocjeniti klijavost istoga.

Uz to imade dakako još i raznovrstnih posebnih sprava t. z. klijala, koje su posebno u to ime udešene, pa ih danas već i pojedini šumski uredi imadu i upotrebljuju, osobito onda, ako sjeme sami ne sabiru ili ne dobavljaju iz svojih šuma — već kupnjom sa strane, bilo od trgovaca bilo i drugih šumskih uprava.

b) Zemljишte. Redko je ono zemljишte koje kanimo šumskim sjemenjem zasijati, već i po samoj svojoj naravi tomu prikladno,

pak ga stoga obično moramo prije sejanja, manje više obraditi (prediti). Sjeme da uzmogne klijati treba tomu izvjesnu količinu toplotne, vlage, zraka, a njeke vrsti i nješto svjetlosti. Da se sjemenju svi ti uvjeti u šumi stvore, potrebno je, da se dotično zemljiste, bud po cijeloj površini, ili pako samo u brazdama ili slogovima, po pojedinim krpama i jamama i t. d. obradi. Ovo obradjivanje zavisi u glavnom od vrsti drveća, a sastoji se u prevraćanju ili prekopavanju, odstranjenju korova i busenja, trave i kamenja i tome sličnom. Za mnoge vrste drveća medjutim i nije toliko potrebno naročito obradjivanje, često je dovoljne već samo zublanje i prevrtanje listinca i crnice — ali je zato tim važnije, da se posijano sjeme ako baš i ne zakopa — a ono bar pokrije zemljom.

c) Načini sejanja. Sejati se može po cijeloj površini na sploh — kako to rade i sijači na polju — sijuć žitarice, ali može se sejati i samo mjestimično n. p. u unapred izbačene brazde, jame, na hrpama i t. d. A razlikujemo pri tom i opet sjetu na redove, brazdice, hrpe i u jame. Sijanje u redove razlikuje se od sijanja na brazde u tome, što su redovi znatno širi od brazda. Redovi su široki po 30 i više centimetara — a jedan od drugoga udaljeni po metar i više, dok su brazdice široke samo po njekoliko centimetara.

Kod sadnje na hrpe — posije se, samo po četvrtinama prostora od jednoga metra po više sjemenka na hrpi — a kod sijanja na jamice posija se na malim prostorima samo po jedno ili po njekoliko sjemenka. Pojedince se sije (sadi) obično žir, orah, kesten — po dva do tri skupno bukov žir, crni orah i t. d.

d) Količina sjemena. Količina sjemena što je potrebna za jedinicu površine ovisna je:

1. O gustoći nasada (sastojine). Pregusti kao ni previše redki nasadi neodgovaraju. Prvi poskupljuju sjetu nepotrebnim trošenjem sjemena — a uz to preči prevelika gustoća i pravilni razvoj sastojine. Kod redkog nasada i opet manjka tlu potrebna zaštita, a osim toga zahtjevaju takovi nasadi onda obično kasnije još i skupih popravaka. Najbolja je srednja gustoća nasada t. j. takova, da se sastojina, kako već prema vrsti drva i dobroti tla, najdulje za 6 do 10 godina podpuno sklopi.

2. O gospodarstvenim prilikama. Gušće ćemo sijati tamo, gdje nam je stalo do uzgoja gradjevnoga liesa t. j. čistih, punih, dugačkih stabala, a redje opet tamo, gdje se radi o uzgoju t. zv. sitnih šuma ili šuma zaštitnih, koje trebaju dobro ukorenjena, više granata a ne previsoka stabla, dakle u obće tamo, gdje to gospodarske prilike zahtjevaju.

3. O vrsti drveća. Čutljive i polagano rastuće vrsti drveća, kao i onakove koje stavljuju osobito velike zahtjeve na ka-

kvoću tla, valja gušće saditi, a isto tako i one vrsti, koje u prvim godinama samo malo i plitko korenje razvijaju, a uslijed toga onda i laglje stradaju od šuše i smrzelji — a to su naročito četinjače, a zatim grab, breza i bukve. Najdublje korenje puštaju već u ranoj mladosti hrastovi, pitomi kesten, briest i crni orah.

4. O stojbinu. Na suhom mršavom tlu ili onakovom koje je podvrženo okoravljenju ili smrzelji, treba gušće sejati — nego na svježem, krepkom tlu.

Isto tako zahtjeva gušću sjetvu takodjer i hladno, sbito, čvrsto tlo — od tla toplog i srednje spojnosti. Po suncu i žegi izvrgnutim položajima, kao i po studenim izvrgnutim i veoma strmim položajima, zatim na svim mrazu podvrženim mjestima, treba uvjek gušće sejati, no pod inakim prilikama.

5. O priredbi tla. Na zemljisti, koje je dobro i podpuno obradeno, ako se uz to posijano sjeme još i primjereno pokrije, treba manje sjemena, no pod inim prilikama. Dakako, da ova prištednja predmjeva s druge strane i opet znatno veće izdatke oko priredbe tla.

6. O mjestnim pogibeljima što priete posijanom sjemenju.

Tamo gdje je posijano sjeme izvrgnuto odmah poslije sjetve, oštećivanju od divljači, miševa, kukaca, kasnih mrazova i t. d. mora se gušće sijati — a napose još i onda, ako to sjeme ostaje dulje vremena na ili u zemlji neproklijano. Takovim su oštetama podvrgnuti naročito žir, kesten, bukvice i razno sjemenje od četinjača.

7. O vrsti i kakvoći sjemena. Čim je sjeme bolje, čim je svježije, tim ga manje treba. Sjeme starije od pol godine dana — sadržaje već mnogo nevaljalog zrnja, pa i samo još klijavo takovo sjeme, kasnije će proklijati, a i biljke će biti slabije razvijene. Nu i u samom friškom sjemenju njekih vrsti drveća n. pr. breze, johe, briesta, jеле i t. d., imade već i u pravilu mnogo gluhog zrnja.

Osim toga, dobiti ćemo prigodom sjetve sjemena uvjek kud i kamo manji broj biljaka — nego li smo kod prokušavanja sjemenja ustanovili klicavog zrnja.

8. O načinu sijanja. Kod podpune sjetve, na sploh, po cijeloj površini, treba dakako uvjek i više sjemena, nego li kod raznovrstnih načina mjestimične ili dielomične sjetve.

9. O veličini i težini sjemena. Izkustvo nas uči, da je veličina sjemenka i kod jedne te iste vrsti drveća, vrlo različita. Ovisno je i to starosti sjemenjaka (stabla), o položaju tla, o godišnjim poprečnim vremenim prilikama, vrstnoći tla i t. d. Ove su razlike očevide na napose i kod hrastovoga žira. Osim toga gubi pako sjemenje i sušenjem, već nakon pol godine do 10 postotaka svoje prvotne težine. Poprečno se n. pr. računa da 1 hektolitar lužnja-

k o v a žira teži od 65 do 75 kg., računajući pri tom na 1 kg. 200—300 komada žira. Kod žira k i t n j a k a hekt. sa 55—65 kg.. kod b u k v i c e sa 40—50 kg. i 4—500 zrna po kilogramu, kod g r a b a 42—50 kg. sa 30—32.000 zrna; kod j a s e n a 14—16 kg. sa 13—14.500 zrna, kod j a v o r a 12—14 kg. sa 10—11000 kom. zrna; kod b r i e s t a 4—6 kg. sa 100—150.000 kom. zrna; kod b r e z e 7·5—10 kg. sa 1·5—2 milijuna zrna; kod p i t o m o g a k e s t e n a 55—69 kg. sa 160—260 zrna; kod b a g r e m a 70—80 kg. sa 40—50.000 zrna; kod l i p a 23—26 kg. sa 11—26000 zrna; j e l a 26—30 kg sa 15—17.000 zrna, o m o r i k a sa 45—55 kg. sa 120—150000 zrna; a r i š 45—50 kg. sa 160—180000 zrna; b i e l i b o r 42—50 kg. sa 140—160.000 zrna: c r n i b o r 45—50 kg. sa 36—55.000 kom. zrna. Razumije se sjeme očišćeno od krilaca kod četinjača.

Na jedan hektolitar lužnjakova žira računa se po 16—26.000 žira; kod kitnjakovog žira 20—24.000 kom., a kod bukvice 190 do 220.000 komada. Manje se sjemenje obično prodaje i kupuje samo po težini, a veće i na hektolitre.

Kod podpune se sjetve žira računa na 1 hektar površine obično po 10—11 hekt. žira, kod bukve 5·5 hekt., kod graba 60, kod jasena 50, kod javora po 40, briesta 40, johe 25, breze 50, jele 70, omoriike 15, ariša 20, a kod prostoga bora po 8 kgr. sjemena.

Potrebna količina sjemena kod mjestimične sjetve ovisi o tom, koliki dio površine odpada na zasijani dio tla, na prema onoj količini, koja se zahtjeva kod podpune sjetve.

e) Vrijeme sjetve. Većinom se seje šumsko sjemenje tek na proljeće. Kod jele je ipak najpodesnija sjetva u jesen. Sejanje u obće zavisi od vremena i klijavosti sjemena, na koju i opet uplivaju suša, dugotrajne kiše, studen i t. d. Čim kasnije se sije u toliko su onda i biljčice slabije.

Sejanje se izvaja ponajviše rukom, nu tamo gdje se radi o posijanju velikih zemljишnih površina, kao i u šumskim biljevištima i vrtovima, služe u to ime i mnogovrstni sijači strojevi.

Sijanje sa strojevima mnogo je štedljivije od ručnoga sijanja. Isto se i pokrivanje posijanoga sjemena obavlja bud rukom, bud grabljama, drljačama i branama, nu kadkada i proteravanjem stoke preko kulture.

Izklijale biljke valja čuvati od ptica i miševa, stoke i korova. Ako je koje mjesto ostalo prazno, onda to treba nagnadno popuniti, presadjenjem niklih biljaka sa onakovih mjesta, gdje su suviše gusto iznikle, ako li je pako ovakovih pregustih prostorina više, onda na njima treba biljčice malo prorediti.

Utjerivanje šumsko-kvarnih odšteta.

Opaženo je, da šumske štete, sve to više i uzprkos tomu, da se u pogledu čuvanja i obrane šuma sve mjere nastoje poduzei — danomice rastu. Jedino bi se moglo reći, da u onim krajevima, iz kojih se žiteljstvo seli u Ameriku — prividno opadaju, ali u razmjeru sa istim svakako rastu. Pita se šta je tomu uzrok? Jedni kažu: da navika žiteljstva, koje šumu za svoje dobro još uvjek smatra i koje se drži one poslovice: Šumu je Bog dao, pak zašto da ju ne sječemo. Drugi pako vele: da postupak političkih i sudskih oblasti, koje prigodom razpravljanja šumski štetah sa štetočincem blago postupaju ili ga čak krivnje rieše. Ja se slažem potpuno sa jednim i drugima, jer sam imao zgodе o tom se osvijedoci, nu pokraj svega toga držim, da je najviši uzrok, da šumske štete rastu, što se već dosudjene i propisane šumske štete mlijavu ili baš nikako neutjerivaju. Ovaj nedostatak osobito se opaža i kod državnih šumarskih oblasti. O tomu služi u prilog onda još i ta činjenica, da imade i šumskih šteta, koje su već pred 30 godina dosudjene, a još dan danas utjerane nisu. Već se ni nezna za pravog štetočinca, ili je umro, ili se odselio i t. d., a kako bi se onda moglo i pomisliti o utjeranju takove štete.

Uz to silno nagomilanje šumskih šteta kroz toliki niz godina, podaje posla ne samo šumskim i občinskim oblastima u pogledu vodjenja očevidnosti istih, nego višeputa same dužne stranke dovodi i uslied zastarelosti i zaboravnosti duga u pomutnju i opreku sa oblastima, dapače radi toga znalo je više puta, prigodom provadjanja ovrh doći i do krvavih prizora.

Utjerivanje državnih šumskih šteta danas stoji u rukama občinskih činovnika, koji u to ime dobivaju 20%nu u ime nagrade. Oni to obavljaju nuzgredno, vršeći inu svoju službu. Oni za to utjerivanje nisu službeno obvezani od nikoga, a niti mogu biti, kad se uzme u obzir, da občinski činovnik u prvom redu ima utjerati občinske poreze i da uz najbolje nastojanje jedva i svoju glavnu službu vrši. Za ovu okolnost pako vrlo dobro znadu i šumski štetočinci, pak je i u svoju korist izrabe, predpostavljajući, da ih za počinjeui kvar i onako nitko tražiti neće.

Stoga, da se izbjegne dosadanjem postupku oko nepotrebogn propisivanja i utjerivanja šumskih šteta držim da bi se imale preduzeti sliedeće mjere. One zastarele šumske štete, za čijih se štetočinca više nezna, imale bi se iz očevidnika ureda radi brisati. Isto tako imale bi se brisati i one šumske štete, gdje je dokazano skrajno siromaštvo tako, da se iste i onako utjerati nemogu, a sve ostale u zaostatku stojeće šumske štete imale bi se bar obročno

utjerati, jer opet nebi bilo umjesno, da se dosadanje zanemarenje oblastih u ovoj stvari, sada na jedanput bezobzirno izvrši. Na novo dosudjene šumske štete pako imale bi se bar u roku od 1. godine dana, računajući od dana dosudjenja istih, bezuvjetno utjerati.

Da se ovo sve i doista postigne i u normalno stanje uvede, morale bi šumske oblasti imati i svoje stalno namještene posebne ovrhovoditelje.

Ovo bi bio držim način, kojim bi se već jednom dokinulo i nepotrebno piskarenje i prenašanje evidencije tih šteta iz godine u godinu, a skinuo bi se tim i sa žiteljstva silno nagomilani dug, te bi i ono onda došlo do uvidjavnosti, da se zakonu pokoriti mora i time bi se okanilo šumskih prestupaka a time bi opet i interes službe šumovlastnikah bio takodjer u mnogom zaštićen.

Jovo Ćurčić kr. nadlugar.

Različite vesti.

Ovogodišnja redovita glavna skupština hrv.-slav. šumarskoga društva, sazvana je za nedjelju dne 28. lipnja o. g. u Zagreb, a obdržavati će se u družvenim prostorijama u „šumarskom domu“. Na 29. lipnja polaze učesnici na izlet u šume kr. i glavnog grada Zagreba u zagrebačkoj gori. Pobliži program kao i dnevni red same skupštine, objelodanjeni su u današnjem broju »Šumarskoga lista«. Prisustvovati skupštini mogu takodjer i članovi lugari.

Zahvala. Savezno sa potvrdami, što sam ih objelodanio u broju 2. (sa K. 26), u br. 3. (K. 12.) i 4. (K. 55.) »Lugarskog vjestnika« o. g o do sada unišlim milodarima za udovicu i sirođad pokojnoga lugara Vase Durmana — zahvaliti mi se je ovime još i lugarskom osoblju kr. državne šumarije ravnagorske, koje mi je takodjer sada naknadno, u gori rečeno ime dostavilo iznos od K 9, a koje sam rečenoj udovi, poštanskom doznačnicom, na ime darovatelja odpremio. Ukupno dakle, sabrano je i predano udovici do sada u ime tih milodara, prema gornjem K 102. — Plemenitim darovateljem bila još jednom najljepša hvala, a od Boga naplata.

U Zagrebu, 5. travnja 1908.

Vid Smolčić.

O pogreškama, koje se prigodom sastavka šumsko-kvarnih prijavnica dešavaju. Kako se imadu prijavnice o počinjenim šumsko-kvarnim štetama sastavljati i predlagati, to propisuju za to obstojeći propisi, a imade k tomu i obrazac, po komu se takove sastavljati imadu. Postupak je svakom lugaru sigurno poznat, stoga nije ni nuždno, da se ovdje još potanko o tom pozabavimo, već jedino

hoću da reknem jednu — dvie o pogreškama, koje se dešavaju prigodom sastavka tih prijavnica.

Na to me je ponukala ta okolnost, što sam se kroz moje službovanje više puta osvjedočio, da je sudska ili politička oblast, prijavu lugara prijavitelja odbila, gledom na u istoj krivo unešene podatke, i tako se prijavljena stranka riešila zaslužene kazne.

Ove su pogreške bile ili krive oznake datuma glede počinjenoga kvara, slučaj koji je najviše uzrok, da se štetočinac obrani izgovorom i zaslužene kazne rieši; krive naznake imena i prezimena, odnosno naznake obitavališta i kučnoga broja krivca, površno označenje počinjenoga šumskoga kvara i t. d.

Sve su ovo pogreške, na koje razpravne oblasti prigodom riešavanja šumsko kvarnih prijavnica mnogo paze, pa se toga radi mnogi šumoštetnik rieši zaslužene kazne.

Nu ovakova rešenja ne samo da idu čestoputa u prilog šumosvetnicima već su i na uštrb šumovlastnika, a samom prijavitelju lugaru, kako kod prepostavljene oblasti tako i razpravne sudske i političke oblasti, davaju hrdjavu svjedočbu o njegovom uredovanju, jer ovakovim postupkom on u istinu ništa privredio nije, već je dao samo povod nepotrebnom uredovanju.

Polazeći stoga stanovišta, bilo bi uputno; da svaki prijavitelj lugar, prigodom sastavka šumsko kvarnih prijavnica pomno pazi, da u iste unese samo tačne i nepobitne podatke, a u pomanjkanju takovih podataka, da prijavu radje i ne predloži predpostavljenoj si šumariji, nego da sastavi i prijavi nešto pogrešna, jer kako već napomenuh, on time samo sam sebe ponizuje i zapostavlja u svojem službovanju.

Sušak 12. ožujka, 1908.

Jovo Ćurčić
kr. nadlugar.

Natječaj. Kod kr. šumarskog ravnateljstva u Zagrebu popuniti će se osam lugarskih mjeseta III. razreda. Lugarima se mogu samo oni imenovati koji su: 1. vladanja neporočna; 2. koji su prevalili 24. godinu života svoga; 3. koji su dobrim uspjehom položili lugarski izpit; 4. koji su viesti službenom jeziku u govoru i pismu; 5. koji uz podpunu duševnu i tjelesnu snagu bezpogrešno govore, vide i čuju, što se imade liečničkom svjedočbom kotarskog ili domobranskog liečnika potvrditi. Sa gornjim izpravama obložene, vlastoručno spisane molbenice, imadu se najkašnje do konca svibnja 1908. predložiti šumarskom ravnateljstvu.

Izpiti za lugarsku i lovo-nadzornu službu, obdržavati će se kod kr. županijske oblasti u Ogulinu, na dne 9. i prema potrebi sliedećih dana mjeseca lipnja o. g. (Vidi ostalo Nar. Nov. od 21. travnja o. g.)

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 6.
Šum. lista
1908.

Podizanje šuma sađenjem.

Dan danas se šume, mnogo više iznova podižu sadjenjem, nego sejanjem. Kod sadjenja značajno je to, da se biljka iz svoga prvo-bitnog položaja izvadi, pri čemu valja osobito na to paziti, da joj se žile neozlede, i po tom se presadi na novo mjesto, gdje se iznova okorjeni. Pri ovom presadjivanju dobije svaka pojedina biljka svoje zasebno mjesto (prostor) sa izvjesnim razmakom jedna od druge — presadnice.

Potrebne se presadnice za pošumljivanje stanovitog njekog zemljišta mogu na razne načine dobaviti:

1. Iz prirodnih samonika u samoj šumi. U ovom se slučaju često prištede troškovi za nabavu presadnica, ali se takove biljke teže primaju, a često i uginu, osobito ako se iz zaklona sjemenjaka naglo presade na popunno otvoreni prostor.

2. Sa zasejanih površina. Te su biljke odrasle u slobodi a mogu se uz to obično i lahko izkopati.

3. Iz razsadnika ili biljevišta, u kojima se takove biljke naročito odgajaju, i

4. Nabavom ili kupnjom od šumskih posjednika i uprava ili i naročitih vrtljara trgovaca. Ovo međutim nije u pravilu sgodno

već i zato, što su takove presadnice često uzrasle pod sasvim drugim okolnostima, teško se primaju, a često se pri prenosu odnosno prevozu i izsuše i uginu, naročito ako nisu svrši shodno pakovane, a po nekada nije ni prodavaoc osobito savjestan, pak posalje i rdjave presadnice. Prema tome se sadnice imaju samo u slučaju nužde kupovati, a inače si ih, naročito ako su potrebne u većim količinama, najbolje sami odgojimo u razsadniku. Po gotovo bi u nas svaka šumarija morala imati bar kakvo takvo biljevište.

Razsadnici ili biljevišta to su takove površine u samoj šumi ili bar u blizini ove, u kojima se kao u vrtovima njeguju sadjenice.

Razlikuju se stalni i privremeni razsadnici. U stalmim se njeguju sadnice po više godina, pa se one toga radi moraju djubriti, a osim toga one se tuj i po jedan do dva puta presadjuju iz jedne grede na drugu, da ojačaju — i da zadobiju što bolje razvito kojenje — pa se tek onda kao dvo, tro ili četirgodišnje razsadnice — presade u samu šumu. U privremenim biljevištima njeguju se sadnice samo na kratko vrijeme, obično dok se stanovit prostor, u čijoj se blizini i samo to biljevište nalazi, ne pošumi.

Za razsadnik treba izabrati mjesto na kome je dobro zemljište, koje je manje više ravno, ili bar samo slabo nagnuto, okrenuto suncu, u blizini ili pri kojem putu, u čijoj se blizini nalazi voda, i da nije suviše udaljeno od onoga mjesta, koje se imade pošumiti, i da nije izloženo mrazu.

Veličina razsadnika je različita i zavisi od potrebe sadjenica, od broja vrsti drveća, koje se u njemu hoće da njeguju i od toga, koliko će se biljaka zadržati u razsadniku pre nego što se presade.

Razsadnik treba uvjekograditi, da bude zaštićen od stoke, divljači itd.

Zemljište se u razsadniku prekopava lopatom, u dubljini od 30 do 40 cm., kamenje i žilje treba odstraniti. Prirediti se mora takovo tlo po mogućnosti već u jesen — prije sejanja na proljeće, kako bi zemlja preko zime promrzla i iztrošila se.

Razsadnik se podjeli putevima u više djelova (tabla), a ovi i opet na pojedine gredice, u njegovojo se blizini spremi materijal za djubrenje, a po mogućnosti i koja sušica (koliba) za sklonište.

Biljke u razsadniku treba ljeti, za vrijeme suše, zalijevati i treba ih plieviti od korova i trave. Za djubrenje je najbolje uzeti crničnu zemlju iz same šume, ili pako i gnoj mješanac (ovči i konjski).

Za razsadnik važi uz to i ovo pravilo: da se sa što manje sjemeni što veći broj upotrebljivih sadjenica odgoji. Za to je potrebno razsadniku kud i kamo veću pažnju posvetiti nego običnom sejanju.

U razsadnicima se gotovo isključivo vrši sejanje u brazdama

ili lejama, a služe nam pri tom obično i raznovrstni jednostavni strojevi (sejala). Razmak izmedju pojedinih brazdica obično je 15 do 20 cm. Tako, da se na jednom četvornom metru zemljišta, napravi po pet do šest brazda od 1 m do 1·20 m. dužine.

Dubljina brazdica, pa prema tomu i debljina pokrivanja posejanog sjemena, je različna, kako već prema vrsti drveta i veličini sjemena. Ako se sjeme pokrije suviše debelim slojem, to često ne može da izkljija, a ako se i opet premalo pokrije, sjeme se osuši ili ga spere kiša (na strmini). Od posejanog sjemena u istinu iznikne obično tek 20—25, redje 30—50% kako već prema čistoći, zdravosti i svježosti sjemena. Da sjeme bolje i brže nikne, ono se nakvasi mlakom ili topлом (bagremovo sjeme) vodom, a leje se pokrivaju granama, lesama, mahovinom itd.

Samo se iznimno upotrebljuju starije presadnice, u pravilu se uzimaju dvije do tri godišnje biljke. Ako su biljke premlade, preslabe, ugušiti će ih trava i korov, a čim su opet veće i starije, tim su i troškovi presadnje i uzgoja veći. Presadnice moraju biti bar 6—10 cm. visoke i imati dobro razvito žilje Biljke, kad smo ih iz razsadnika izvadili i presadili u šumu, treba čuvati od vjetra, suše, mraza, ptica, miševa i drugih štetočina kao i od korova.

Sadnice. Kakvoća uzgojenih sadnica ovisi od njihove veličine i od razvijenosti njihovih žila i krošnje.

Sadnice razlikujemo uz to na sadnice sa busenom (hljebom) i bez busena.

Sadnice iz razsadnjaka valja tako izkopati, da se pri tom što manje ošteti korenje, napose i tanke žilice kao i sama stablika. Da se žile ne bi izsušile, moraju se odmah pokriti zemljom ili se moraju odmah presaditi. U koliko se sadnice prije presadnje i što kraće vrijeme drže zemljom pokrivenе, u toliko je i sigurniji uspjeh da će se primiti. Sadnice se mogu i prije nastupa vegetacije (listanja) izvaditi iz zemlje, ali se u tom slučaju moraju trapiti t. j. držati na vlažnom i od sunca zaklonjenom mjestu zabite zemljom ili sniegom, da ne bi počele prije reda razvijati puplje.

Pošto se sadnice izvade, onda se još i razvrstaju, da se nebi pri presadjivanju posadile jedna pored druge biljčice različite visine i jakosti. Obično se ona mjesta, koja su više obrasla travom zasadjuju većim i jačim biljkama, kojima se uvjek popunjavaju i čistine, nastale uslijed poginuća biljka na jur prije pošumljenim mestima.

Njekim se sadnicam mora prije presadjivanja skratit i glavna žila i korenje, a po koji put i stablika, ili jedno i drugo, samo kod četinastih se sadnica nikada nesmije stablika skraćivati, a i korjen i žile samo onda, kada je korjen iskvaren, kad je predug i

t. d. ali treba i pri tom paziti, da bar tanke žilice ostanu neozleđene.

Kod prenašanja razsadnica iz razsadnika (biljevišta) do onoga mjesto, gdje se bude pošumljivanje izvelo, moraju se bar žile sadnica pokriti, bud vlažnom mahovinom, sušnjem ili vlažnom krpom; a da se one pri prenosu nebi oštetile, valja ih vezati u svežnjeve.

Ako se prenaša sadnica zajedno sa busenom (hljebom), onda treba osobito paziti da busen neodpadne. Ako je pri prenosu vrijeme jako toplo, suho ili vjetrovito, to treba žilje kadkada ovlažiti. Upotrebuje se u to ime smjes vode, ilovače i kravske balege, koju radnik nosi uza se u posebnom lončiću, pak onda svaku razsadnicu, prije nego li ju stavi u zemlju, kroz to žitko blato korenjem provuće. Tako vlažnim blatom prevlačeno žilje ostaje dulje syježe, pa je onda i sigurniji uspjeh presadnje.

Način sadjenja. Biljke se obično presadjuju u jamice ili rupe. Jame se kopaju lopatom, motikom kao i raznim drugim sličnim alatom. Osim toga se biljke mogu saditi i na humčiće, ovo biva napose na močvarnom tlu. Kod presadjivanja treba prije svega žilice rasporedati svuda na okolo, onako kako su stajale i prije, a zatim se biljčica pokrije dobrom, prebranom zemljom, i to u onoj istoj visini, kako je i prije stajala. Napokon se nješto nahumčena zemlja još i pritisne, tako da medju žiljem neostanu praznine.

Saditi možemo biljke pojedince u pravilne redove, nu mogu se saditi i sasvim nepravilno. Tamo gdje tlo dopušta valja ipak uvjek provesti samo pravilno sadjenje, koje može biti trouglasto, kad sadnice prave trokut, četverougalno ili kvadratno kad prave četverokut t. j. kad je jedna sadnica od druge u svim pravcima pojednako udaljena, i petorokutno, kada četiri sadnice prave četverokut, a peta se zasadi u sredini četverokuta. Napokon saditi se mogu biljke i u redovima t. j. tako da su sadnice jedna od druge mnogo manje udaljene, nego što je red od reda udaljen.

Pravilno se zasadjivanje nemože provesti, kad se radi o pošumljivanju proplanaka ili praznina, u prirodnim načinom pomladjenim sastojinama, zatim na krševitom i močvarnom tlu, kao ni na zemljištu koje se ruši i sipa; po tom na zemljištu gdje panjevi nisu iskrčeni i gdje još imade po koje starije ostavljeno drvo. U ovim se slučajevima valja pobrinuti, da svaka sadnica dodje na zgodno mjesto, ma da se i pri tom valja bar po mogućnosti držati njekog reda.

Prednosti i pravilnost ovog sadjenja jesu, što posao oko sadjenja ide brže, popunjivanja i izpravci se pomladka, ako kasnije koja sadnica i ugine, lakše provedu; broj se sadnica može već unapred točno ustanoviti; kasnije kod proredjivanja obavlja se posao

laglje, obaranje stabala je takodjer laglje, a isto tako i izvlačenje posjecanoga drva, a uz to je u takovim nasadama omogućeno i uživanje trave. Najobičnije su sadnje u četverokut i na redove.

Za četvorno se sadjenje saznaće broj potrebnih sadnica, kada se površina podjeli proizvodom dobivenim iz udaljenosti redova i udaljenosti sadnica, n. p. da se pošumi jedan hektar zemljišta tako, da biljka do biljke bude udaljena po jedan metar i pol, to treba 10000 četvornih metara (toliko ih dodje na jedan hektar) podjeliti sa $1 \cdot 50 \times 1 \cdot 50 = 22 \cdot 500$, a to čini 4444 sadnica. Ovako se isto izračunava i broj sadnica kod sadjenja na redove.

Broj sadnica pri trokutnom sadjenju se nadje, ako onaj broj koji bi bio potreban kod četvorne sadnje, pomnožimo sa brojem 1·155.

Kod peterokutog sadjenja, treba dva puta veći broj sadnica, no što je potreban kod četvorne sadnje.

Čim su sadnice gušće zasadjene, tim se prije stvara i sklop, a u toliko su i sama stabla u takovoj sastojini pravija, a debla čistija.

Obično se kod četvorne sadnje uzima razmak sadnice od sadnice od 1, 1·2 i 1·5 metara, a kod sadjenja u redove, red je od reda udaljen po 1·5 m, a biljke u redu po 1—1·2 metra.

Vrijeme sadjenja. Sadjenje se obično izvodi u proljeće, i to na nižim položajima krajem mjeseca ožujka, po tom u travnju i sviboku, a po višim položajima, kako već prema klimatskim prilikama još i kasnije. Osim toga se sadjenje obaviti može i pod jesen (u rujnu i listopadu mjesecu) i to u slučajevima kad se nije mogla sadnja u proljeće bud skojih razloga provadjeti.

Nuzgredno nam je ovdje spomenuti, da se neke vrsti drveća mogu pomladjivati i sadnjom šiba ili ti motka (grane). Upotrebljavaju se u to ime jedno do dvogodišnje reznice 3—5 cm. debela i 2—4 met. duge, koje se zabodu u zemlju, pošto su očišćene od grančica. One se onda razvijaju takodjer u drvo, stvarajući u zemlji žile, a gore grane i krošnje. Na ovaj se način pomladjuju najviše vrbe i topole.

A sada, da konačno spomenemo još i koju o samom sadjenju pojedinih važnijih vrsti našeg domaćeg drveća. Četinjače se sadjenjem sadnica mnogo više podižu nego li listave šume, jer se ove posljednje u istinu laglje primaju, pošto im žilje i korien nisu tako osjetljivi kao kod četinjača, a to je i onda razlog, da se listove šume poglavito prirodnim načinom pomladjuju.

Hраст valja presadjivati što ranije, a kad je stariji onda samo još sa busenom, kod njega leži potežkoća u vrlo jako razvitoj žili

srčanici, te ga je stoga težko izvaditi a da mu se ta žila neošteti. Kada se presadi, to on iz početka znatno zaostaje u prirastu.

Bukva se takodjer presadjuje počam od 1 godine. Presadjena raste sporo a često i nastrada. Njoj škode mrazovi i suncožar. Najsigurnije se presadjuje sa busenom.

Grab sa presadjuje obično tek u četvrtoj goolini. Jasen, javor i briest od prve godine dalje, u visinu od 50—90 cm.

Jela se presadjuje obično u visini od 20—40 cm., nu i mladje. Ona se dosta težko prima, a strada rade i od mrazova. Smreka se obično presadjuje počam od druge godine. Presadjuje se kako kada sa i bez busena. Borovi (crni i bieli bor) se takodjer obično već kao jednogodišnje sadnice presadjuju, i to obično bez busena, i dosta se lako primaju.

Različite viesti.

Ovogodišnja po broju 32. redovita glavna skupština našega društva obdržavati će se, kako to već i u posljednjem broju o. l. objavismo, na dne 28. lipnja u Zagrebu u savezu sa za dne 29. lipnja odredjenim izletom članova u šumu kr. i slob. grada Zagreba, u zagrebačkoj gori.

Umrli. Na 13. svibnja o. g. umro je u Vukovaru, tamošnje kr. žup šumarski nadzornik Julije Vraničar, u 48 god. svoga života — Na 21. svibnja i opet u Zagrebu umir. šumarnik vlastelinstva bizovačkoga Josip Sacher, u 61 godini dobe svoje, a u Gradištu, lugar brodske imovne obćine Martin Živković. Bi jahu to vredni članovi našega društva. Vječni im pokoj i slava!

Zahvala. Savezno sa potvrdom na strani 39. o. l. javljam, da je naknadno i lugarsko osoblje kr. džavne šumarije draga nečke, sabralo i priposlalo, za udovu i sirotčad kr. lugara Vase Durmana, još iznos od K 12.10, koja joj je svota dostavljena. Bila i tim plemenitim darovateljima najljepša hvala, a od Boga naplata.

Zagreb, 8. svibnja 1908.

Vid Smolčić,
kr. drž lugar.

Zaključni račun mirovinske zaklade službenika II. banske imovne obćine u Petrinji za g. 1907.

Prihod:	1. Ostatak koncem g. 1906.	K 29 316.87
2.	Redoviti prinos članova u g. 1907.	K 1.025 63
3.	Kamati vrednosnih papira	K 1.017.37
4.	Globe	K 4—
5.	Vjeresijsko poslovanje	K 8.494.06
	Izjednačenje	K 39.857.93

Razhod:	1. Vjeresijsko poslovanje	K 8.494·06
	2. Ostatak koncem g. 1907.	K 31.363·87

Izjednačenje K 39.857·93

U gotovom novcu K 809·81, u vrednostnih papirih K 30.494·06
i to u vinkuliranim K 23.000·—, nevinkuliranim K 6.594·06.

U Petrinji 30. prosinca 1907.

Predsjedništvo mirovinske zaklade službenika II. banske imovne obćine.

Za predsjednika :

A. Rener

nadšumar

Tajnik :

Aleksa Ugrenović

protustavnik—računovodja.

Izpiti za lugarsko, odnosno šumska tehničko pomoćno osoblje i lovno nadzornu službu, obdržavati će se u smislu postojećih propisa, kod kr. žup. oblasti u Varaždinu, na dne 12. listopada, kr. žup. oblasti u Zagrebu, 27., 28. i 29. srpnja, za kotare: Sisak, Petrinja i Kostajniac, kod kr. kot. oblasti u Petrinji, na 27. i 28. srpnja, za kotare: Glina, Dvor i Vrginmost, u Glini, na 29. i 30. srpnja o. g. (Vidi u ostalom odnosne oglase Nar. Nov.).

Kijamet b. h. lugara. Ove godine hoće se na vrat da se prave kulture i uredjuju šum. razsadnici.

I to je, da Bog sačuva! Svi se ti poslovi obavljuju bez novaca, sa našim najvećim kijametom (mukom) šum. robotom. Neće naše starješine, da uvide na kakovom smo belaju sa tom robotom! Dobrovoljno neće nitko da dodje, već ga dočeraju žandari. Čim žandari lugaru izruče robotaše, to ovi za žandarima odu svojim kućama. Dok ga prijavim i dok napokon pošto opet ne dodje kotaru na 2 do 3 pozivke, minu i pol godine dok bude kotaru sa oružnicima predveden.

Tuj stane drečati, da je gladan i da ne može da radi, a dobri Švabo se smiluje i pusti ga nakon 1 dana hapsa kući. Sad ti dodje takav sirotan pred kuću i potcikuje „ej šumaru džaba Ti prijava!“

Dakako, da na taj način ne možeš svršiti posla, pak budeš rezil (kriv) kod starješine. Nego hoćeš li biti gotov sa poslom, valja ti lijepo ponizno otići u selo, pak zamoliti mobu. Na mobu doći će njekoliko čestitih ljudi, nu valja ti mobi i čast dati, a to je najmanje oka šljive i litra kahve, što sa šećerom košta 3 krune na dan, a plaća ti je 50 K na mjesec. Ja sam se za to već žalio mojojemu gosp. šum. upravitelju, nu on mi reče: patim ja, valja i tebi patiti. Za te rasadnjake doznačuje vlada svakom kotaru 50—100 kruna i to redovito koncem aprila. Dok taj novac dodje do kotar ureda — bude i 15. maj.

Sjeme se naručuje na kredit, valja kupiti koju oku eksera,

koju lopatu i kramp, pak kantu za polijevanje i kredit je iscrpljen. Ostalo što god treba mora ti lugar iz oka ili iz boka, ili sa robotom „šumskom“ sastaviti, jer napokon, on je na posljeku za neuspjeh kriv.

Tako ti se ja patim već više godina, ali ove godine dodijalo mi već plaho.

Ali to nije još sve. Dok ja ovako očekivajući robotaše, koji ako dodju, dolaze danas 1 sutra 2, dangubim 20—30 dana, navale štetočinci znajući, da moram kod kuće biti, u šumu i počine svu silu štete — za koju opet lugar mora biti kriv.

U to vrijeme navale i sve propalice, koje su svoje imaće proturili u pijanstvu i ostali bez svega u car. šumu i stanu tamo krčiti, gdje su prije šumu kragjom uništili. I tome opet je lugar kriv. Ja prijavim takovoga usurpanta, on bude njekako sugjen da ostavi krčeyinu, da leži haps i plati otštetu. Otštetu ne može platiti, pak bude ta otšteta nakon 5 do 6 godina pretvorena u šum. rabotu, na moju sramotu. Usurpanti ne će, da ostave krčevine, idu kajišarima (nadripisarima), koji jim prave molbe i tužbe na vladu, a vlada onda milostivo dopusti, da jím se krčevina dade u zakup, proda po 5 K po 1 ha. ili jím dapače i pokloni krčevinu. Nakon godinu dana proda usurpant krčevinu i usurpira i krči novu krčevinu, za što bude opet lugar kriv.

Bilo bi u redu, da se izluče njeki šum. predjeli za ovu vrst kolonizacije, a ne da u sredi šume niču krčevine i sela. Svaki usurpant uzme 10—30 trgovačkih koza, da bude šteta još i veća.

Tako nam je služba od dana u dan teretnija i doći će doskora vrijeme, da se neće naći čestit čovjek za tu službu. Obzirom na veliki i dangubni posao u rasadnicima i kulturama, trebalo bi najmiti posebne ljude, koji bi se bavili tim poslom. Za taj posao nije lugar koji ima da čuva revier od 5 do 10.000 ha. medju selima. Ovakovi šum baštovani mogli bi uz godišnju platu od 50—100 K, pod nadzorom revirskoga lugara kroz njekoliko godina postići vještinu u kulturama i biti lugaru dobra pomoć itd. Ima u nas još puno kijameta, ali o tom ćemo u buduće govoriti.

Sada imam Vam još javiti, da su nam napokon ipak došle tiskanice o izdavanju merhemata (servititnoga drva) u našem jeziku, čime nam je velika polakšica učinjena. Bog, da jim plati.

Zaključujem i molim moje starješine, da ne pitaju, tko je ovo pisao, već što je pisao, pak neka nam pomognu, u korist erara i našu korist.

Istina.

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosa 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 7.
Šum. lista
1908.

Čiste i mješovite sastojine.

Tamo gdje je podnebje i tlo dobro a položaj povoljan, proizvodi narav, u koliko pri tom čovječja ruka neizvodi promjene, mješovite sastojine; tamo pako gđe su odnošaji tla ili podnebja takovi, da samo jednoj vrsti drva pogoduju, ili bar, da zahtjevom ostalih u mnogo manjoj mjeri odgovaraju nego li onoj jedinoj onde prevlađuju, i bez utjecaja ljudskog čiste ili bar malo ne posve čiste sastojine. Zato ćemo u krajevima sa blagim podnebjem i dobrom tlom u pravilu naći mješovite sastojine, na suhim pjeskom ili šlunjkom naplavljениm ravnicama pako tek čiste borove ili bagremove sastojine, dok i opet po više ležećim gorskim šumama jela zaprema velike prostorije, predvlađujući sve ine vrsti drveća u toliko, da se i ovde može samo još o čistim sastojinama govoriti — a to vriedi po našim nizinama i za naše hrastike.

Ovo prirodno podjelenje poremećeno je uvedenjem boljega šumskoga gospodarenja, na mnogim mjestima ne malo. Kraj brižnijeg uzgajanja sastojina, skorim se je opazilo, da u mješovitim sastojinama jedna vrst dravlja drugu u prirastu nadkriljuje, da na njihov račun razviju široke krošnje sa snažnim granama a tim ih zagušuju, to jest prirast se polaganje rastućih vrsti tim preći i zaustavlja. A pošto se je u tome, i to baš ne nepravom opažalo umanjenje

sveukupnog prirasta kao i pogibelj za obstanak njekih osobito vrednih vrsta drveća, koje obećavaju bud veći prihod, ili da će se njima moći najbolje podmiriti potreba na drvu, to je malo po malo preotelo mnjenje, da prirast i porast njihov treba osjegurati uzgojem čistih sastojina. Nastalo je po tom onda i doba, kada se je izključivo uzgoj čistih sastojina pospješivao, a pogodovanje uzgoja mješovitih šuma smatrao ako baš i ne pogreškom, a ono bar ne gospodarstvenom mjerom.

U novije su se doba ipak ti nazori opet skroz promjenili. Iskustvom se je naime došlo do spoznaje, da su čiste sastojine, toli od strane neorganske kao i organske naravi (snieg i inje, bura, mraz i smrzelj, zareznici, korov i t. d.) podvrgnute većim oštetam od mješovitih sastojina — te da u slučaju, ako stojbinski odnošaji čisto uzgojenih vrsti drva u podpunoj mjeri neodgovaraju, prirast tih čistih sastojina zaostaje za onim u mješovitih sastojina. Uzmemo li uz to onda još i to u obzir, da su mješovite sastojine mnogo prije kadre zadovoljiti raznim zahtjevima, koji se na šume stavljuju, i da u pravilu i bolje zaštičuju tlo i da ga bolje gnoje, te da i do u najstariju starost ostaju i zdravije i u boljemu sklopu uzčuvane od čistih sastojina, to ćemo lasno pojmiti, zašto stručnjaci danas što više oko uzgoja mješovitih sastojina rade.

Uz goj mješovitih sastojina tvrđi u novije doba, u koliko im tlo i položaj odgovaraju, za pravilo, a uzgoj čistih sastojina samo je još iznimka.

O pitanjima: Koje se vrsti drveća imadu mješati, koji da se razmjer smjesi odabere i na koji način da se ta smjesa izvede, vladaju još sved prilično protivni nazori. Jedni traže u smjesi, samo jednoliko rastuće vrsti drveća, drugi opet brzo rastuće sa polagano rastućima ili bolje rečeno, za sjenu podnašajuće sa svjetlo tražećimi, s jedne bi se strane imala smjes osnovati na brojnom razmjeru, drugi traže opet nejednakost toga razmerja, jedni pogoduju hrpmičnom ili mjestimičnom odienjenju, a drugi i opet redomičnoj, a njeki dapače i jednoličnoj smjesi svakoga pojedinoga stabalca.

Obćenito se na to pitanje ne može odgovoriti, o tom se mora napose odlučiti u svakom pojedinom slučaju, dolaze pak pri tom u obzir naročito odnošaji prirasta i zahtjevi svjetla onih vrsti drveća, koje se medusobno u smjesi uzgojiti imadu, zatim stojbina, mjestne potrebe kao i mogućnost brižnije ili manje brižne njegе sastojina.

Što se vrstih drveća tiče, to valja prije svega uzeti na um to, da je samo malen i broj takovih vrsti drveća, koje je u obće sposobno za uzgoj čistih sastojina, dok ih veći dio voli smjes u podređenom razmerju. Kprvima brojimo: jele, bor, smrek, bukvu, u

manjoj mjeri onda ariš, limbu i hrast; a medju posliednjima spomena su vriedne, jasen, javor, briest, breza, grab i joha.

Jaseni se, javori i briesti smiju samo na svježemu tlu bukvi i to samo u neznatnoj mjeri primješati — dapače ovo bi valjalo uvjek i činiti, jer se time uzgoj gradjevnoga i tvorivoga drva, a tim i novčani prihodi takovih mješovitih sastojina znatno povisuju; za mješanje sa četinjačama ove su vrsti drvlja manje sgodne, nu zato ih ipak ni iz tih šuma ne treba posvema odstraniti; a u sitnim i srednjim šumama, na svježem tlu, one nebi smjele u obće nikada manjkati. Breza je dobra za povećanje prihoda proreda, samo se ona ne smije nikada pustiti da preotme, treba ju dakle posjeći, čim bi mogla u prirastu vrednijim vrstima drva naškoditi. Grab je izvrstan za primjesu u srednjoj i nizkoj šumi, crna joha za pošumljenje vlažnih mjesta u visokim kao i sitnim šumama, a biela joha po opuzinama i odroncima i t. d. jer ju tuj težko koja druga vrst drveća kadra svrsi shodno nadomjestiti. Pod ovakovim prilikama mogu onda u smjesi posliednje dvije vrste dryeća dapače i prevladjivati.

Jele i smreke ili jele, smreke i bukve slobodio je, ako tlo i položaj svima trima u jednakoj mjeri odgovara uzgajati toli u jednoličnoj kao i nejednakoj smjesi. Hoće li se jednoj ili drugoj tih zastor podnašajućih vrsti drveća, ili i svima zajedno, svjetlo tražeći bor, ariš ili hrast primješati, to se onda ove posliednje smiju samo u podredjenom broju uzgajati, osim, ako bi tlo ovim posliednjima baš osobito prijalo, ili da se jednoj ili drugoj tih vrsti, budi skojih razloga mora naročito pogodovati. U poslednjem slučaju postaje onda zastor podnašajuća vrst drva — tlo zaštićujućom vrsti t. j. ona se uzgaja u prvom redu samo strom namjerom, da tlo šumsko očuya od omršavljenja, a ne toliko radi većih prihoda.

U koliko odnošaji stojbine prijaju zastor podnašajućim vrstima drveća, dobro je, ačkoo ova uzgajaju — kao glavna sastojina, tamo pak, gdje to nije slučaj, treba ih smatrati tek drvećem koje imade glavnu zadaću tlo zaštićivati — pak se stoga imade to drvlje onda i što moguće jednoličnije podieliti po čitavoj površini.

Tamo gdje tlo, koje se imade zasaditi nepokazuje nikoje znatnije razlike, preporučuje se jednakodobna i po cijeloj površini jednak smjes, dok i opet tamo gdje mjestimice razna svojstva tla ob toje, treba svaku pojedinu vrst drva samo na onim mjestima uzgajati, koja mu prijaju t. j. na hrpmama, pa hrpmično

Tamo gdje mjestne potrebe uzgoj njeke stanovite vrsti drva, zahtjevaju, mora se ovoj i prednost podavati, nu nikada se medju tim nesmije — samo lih potrebe radi podmlaćenje njeke vrsti drva i pod silu i na takovim mjestima provadjati, gdje joj u obće nema mjesta. Nepovoljni se odnošaji stojbine naime nemogu nikako

odstraniti, dok protivno, opet kod uporabe drva jedna vrst drugu ipak nadomještivati može. Do dobe sjećivosti sada uzgojiti se imajuće sastojine, nisu izključene još i bitne promjene, u pogledu pitanja potrebe, sada tražene i željene vrsti drveća, koja bi potreba dapače do onda mogla i posve nestati.

Što je više šume moći po vrtljarski njegovati, tim prije će se moći i bez osobitog premišlavanja nejednako rastuće vrsti drveća uzgajati u svakoj povoljnoj smjesi, kao i po onome obliku koji će najbolje odgovarati; a čim se opet negde manje njegove posvećuje uzgoju sastojina, čim se manje stručno znanje u šumarskih gojilaca može predmjevati, tim su veće i one potečoće koje se uzgoju nejednako rastućih, međusobno se za obstanak borećih vrsti drveća u mješovitim sastojinama, kao i smjesi pojedinog dravlja protivljuju.

Iz rečenoga pako onda sledi, da se uzgoj mješovitih sastojina u istinu odlikuje mnogim prednostima, pak da je taj uzgoj s toga i pogodovanja vriedan; da je shodnost mješanja jednako rastućih vrsti drveća nedvojbena, dokle god stojbinski odnosi istima u jednakoj mjeri odgovaraju; da se smjesi zastor podnašajućih i svjetlo tražećih vrsti drveća odlikuju velikim prednostima, ali dakako samo predmjevajući i najbrižniju njegu istih. te da se po tom i jednolično podijelenje u smjesi uzgojiti se imajućih vrsti drveća, po čitavoj posumiti se imajućoj površini smije preporučati onda, ako se može pri tom predmjevati i brižni uzgoj sastojina.

Konačno time dolazimo do slijedećih pravila:

1. Uzgoj mješovitih sastojina treba na tlu koje im odgovara pogodovati.

3. Zasjenu podnašajuće i svjetlo tražeće vrsti drveća valja mješati u jednakim dijelovima onda. kada se dade predmjevati brižni uzgoj sastojina, nu ako prvosomjenute vrste drveća imadu pri tom i trajno prevladjavati, onda treba da one i brojno prevladajuju. Napose se preporučuje mjestimično umetnuće ariša u jelovim, bukovim i šumama srednjeg uzgoja, a u bukovim sastojinama, srednjim kao i sitnim šumama, primjesa hrasta, javora, jasena i briesta. Kod poslednje spomenutih dviju uzgoja važna je osobito takova raznoljčnost drveća — a i u srednjoj šumi valja uzeti obzir na to, da se nadstojno drveće sastoji što više samo iz slabo sjenatih i slabo krošnjatih vrsti, (poput hrasta, ariša, bora, omorike i t d.).

3. Prednost zaslužuju smjesi jednolično rastućih vrsti drveća, osobito onda, ako se ne može predmjevati brižni uzgoj, a u slučaju mješanja vrstih nejednakoga prirasta, preporučuje se uz istu predmjevu mjestno odijeljeni uzgoj pojedinih vrsti drva po hrpmama.

4. Tamo gđe četinjače prevlađuju, treba se pobrinuti za istodobni uzgoj bukve, kao i mjestimičnu smjesu ostalih vrsti plemenitih listača, a istotako i nasuprot onđe, gđe listave šume prevlađuju, treba im primješati četinjača.

5. Sadanja vremenita potreba ne smije biti odlučna, za ma kakovo izvanredno pogodovanje takovih vrsti drveća, kojima ne odgovara ni dotično tlo, ni položaj, ni podnebje.

Guste i riedke sastojine.

Priroda razsipava sjemenje šumskoga drveća u obilnoj mjeri, ako je stanje tla povoljno za klijanje, i ako se te klice nezagube i ne iztisnu korovom ili uplivom vremenih nepogoda, te ako ih ni divlje kao i domaće životinje i t. d. neunište, to ona tada proizvadja, gусте sastojine. Nu pošto su zapreke spomenute vrsti vrlo česti pojav, to su sastojine uzrastle bez ljudskoga utjecaja u pravilu obrasle nejednako; mjestimice guste, na drugome mjestu opet redke, a uslijed većih i manjih praznina često puta i prekinute. Prirodno progaljivanje, gustih partija u sastojini sbiva se brže kod onih vrsti drveća koje zahtjevaju svjetlo, polaganje kod zasjenju podnašajućih, a uvjek je to pako spojeno borbom za svjetлом i prostorom, koji svako stablo treba za razvoj krošnje i korenja, a ta borba traje tim dulje, čim su sastojine jednoličnije — a stojbinski odnosa nepovoljniji.

Toli pregusti, koli i preredi sklop djeluje štetno na prihod kao i odpornu snagu šuma.

Stoje li stabla — bila ona mlada ili stara — pregusto jedno do drugoga, onda na pojedino stablo odpadajući prostor tla, nije dovoljan za normalni razvitak žilja i širenje krošnje; takova stabla rastu doduše u visinu, ali se nemogu istodobno i primjereno debljati; normalni odnosa izmedju duljine sjedne i debljine debla, žilja i razgranjenosti krošnje s druge strane manjka, a tim je poremećen prirast i odporna snaga pojedinoga stabla. Ako se kasnije taj gusti sklop posjećom jednoga diela stabala ili inakim uplivom prekine, onda takove sastojine nemogu odoljevati vanjskim štetnim utjecajem, napose snieg, inju i buri u dovoljnoj mjeri; one trpe njima to više, što je neznačnija samosvojnost pojedinih stabala. Osim toga su pregusto uzrasle sastojine i manje zdrave od riedko uzraslih, zareznici se u njima u većim množtvu ugnjezde, a i mnogo više će stabala obumrijeti; i tako postaju ovakove sastojine onda konačno redje od onih koje su ugojene u redjem sklopu. — Mane pregustog sklopa nesastoje se samo u umanjivanju proizvodnje drva u obče, a napose jačih razvrstbina, većji u tom, što on u obče stavlja u pogibelj dobro stanje šuma.

U prereditoj sastojini, neizcrpljuje se sav prostor tla žiljem i krošnjama, prirast je dakle slabiji tlo nije ni dovoljno zasenjeno ni gnojeno, pak je stoga izvrgnuto omršavljenju. U mjesto drva du-

gačkoga i čistoga debla, proizvadja se tuj granato, kratko deblo šiljasto drvo širokih godova, a osim toga otežčano je tuj i pomladjenje, pošto je tlo u riedkoj šumi sbog okorovljenja nesposobno za primanje sjemenja.

Sve se te mane pojavljuju u to većoj mjeri, što veća je površina koju takove preredke ili preguste sastojine zapremaju, pak su stoga osobito osjetljive u šumama uzgojenim ručnom sjetvem ili sadnjom, koje se od onakovih koje su bez ljudskoga utjecaja uzgojene odlikuju jednakom dobom i većom jednoličnošću. Stoga kod ustanovljenja i provedbe kulture, kao i kod progajivanja pregustih sastojina, ovisi mnogo i o tom, da i razmak biljka kod sadnje bude uvjek primjeren.

Najshodniju medjusobnu udaljenost biljka ili stabala, isto je tako nemoguće obćenito ustanoviti, kao i razmjer smjesi drveća u sastojini, i ona bo ovisi o vrsti drva, stojbinskim odnošajima, svrhi gospodarstva kao i sredstvima šumoposjednika.

Svetlo tražeće se vrsti drveća moraju, da se uzmognu normalno razvijati, u većim medjusobnim razmacima saditi i podržavati od zastor podnašajućih, čim veće pogibelji kojoj vrsti drva priete, tim se mora više i zato pobrinuti, da za svako stablo ostane i onoliko prostora, koliko to prirodni razvitak traži. Na mršavom tlu i po suhim položajima, moraju se sastojine gušće sijati i podržavati, nego na dobrom tlu i po sjenovitim mjestima, pošto na prostorima prve vrsti ogolišanje tla brzo sliedi, ako takovo tlo nije i dovoljno zasjenjeno. Tamo gdje sniegolom, inje ili pogibelj od bure priete, treba se redjim sklopom, toli mlađih koli starih stabala, za to pobrinuti, da se svako pojedino stablo uzmogne svestrano i jednolično razviti, jer tim ona postaju odpornija. Tamo gde se u prvom redu o tome radi, da se uzgoji drvo sposobno za građu i čistu piljenu robu, imade gusti sklop prednost, pošto se debla stabala samo u sklopljenim sastojinama — čiste od grana sve do blizu vrha; tamo pako gde se radi samo o proizvodnji gorivoga drva, može se i redji sklop pogodovati, u koliko je ovaj proizvodnji najveće dryne gromade povoljniji od gustoga sklopa. Onaj komu je stalo do šumske paše, mora uzgajati redke sastojine, pošto u posve sklopljenim šumama u obće trava neraste: onaj pako koji osobitu vrednost polaže na dobavu listinca, dati će prednost dobro sklopljenim sastojinama, u kojima se listar neraznese vjetrom, niti tlo uslijed stelarenja previše neizsuši. Kod kratke ohodnje mora sklop sastojina biti nješto redji nego li kod dugotrajnih obhodnja, u koliko se pri tom važnost polaže i na uzgoj jačega drva. Tamo gdje se žele prihodi prorede uvećati, ili gde se radi o uzgoju raznovrsnih slabijih razvrstbina drva, tamo se mora gusto sijati ili saditi, a nasuprot i opet tamo, gdje slabije drvo nema vrednosti — tako da se ni proredjivanje mladih sastojina nemože provadati, tamo se dakako razmak sadjenica ostavlja veći.

Manjkaju li radne sile potrebne za izvedbu kulture ili ako su za to razpoloživa samo neznatna sredstva, onda se uzimlje veći razmak kod sadnje biljaka, nego li pod tomu protivnim okolnostima a isto se tako i kod upotrebljavanja većih biljaka, ove sade u većim razmacima no sadeć malene biljke i t. d.

Onda kada se, kako je to kod sadnje biljaka, razmak pojedinih biljaka dade posve točno već i unapred opredeljiti, preporučuje se — kako prema danim okolnostima, — uzeti razmak od jednoga do dva metra, manji ili veći razmak samo je u iznimnim slučajevima opravdan. Kod 1 metrične četvorne sadnje (kod koje je razmak biljaka na sve strane jednak,) odpada na svaku biljku površina tla od jednoga četvornoga metra, treba dakle za svaki hektar površine 10.000 biljaka. Kod udaljenosti od 2 metra — iste četvorne sadnje — odpada na svaku biljku površina od 4, četvornih metara — treba dakle na svaki hektar površine samo 2500 komada biljaka. Već ovi nam brojevi dostatno kazuju veliku razliku, između guste i riedke sadnje, a uz to nam one predočuju i kolika je razlika gledom na vrijeme koje u takovim kulturama nastupa do dobe podpune zasjene tla — kod redkih a kada kod gustih nasada.

U sjeći dorasloj, dobro sklopljenoj 90 do 100 godišnjoj čamovoj sastojini, naći ćemo kojih 700—900 stabala na hektaru, sva su ostala stabla za vrieme od začetka pak do doba sjećivosti, bud propala i poginula bud su izsječena, o pravodobnom odstranjenju tih malo po malo suvišnih stabala (o proredjivanju sastojine), ovise dakle u velikoj mjeri porast kao i prirast sastojina.

Različite vesti.

Ovogodišnja redovita glavna skupština našega društva, koja je bila zakazana za dne 28. lipnja o. g. o d g ođ e n a je po želji presvjetloga g. društvenoga predsjednika Marka grofa Bombellesa — povodom na dne 21. lipnja, uzsliedivše o s t a v k e predsjedničtva društva kao i c i e l o k u p n e d r u š t v e n e u p r a v e, do dne 4. listopada o. g. uz jur svojedoba objavljeni dnevni red, ali uz tu promjenu, da će skupština imati prema gore spomenutom, taj put birati sveukupni novi upravni odbor. Sa skupštinom u savezu stojeći naumljeni izlet u zagrebačku goru, imao bi takodjer uzslediti tek na 5. listopada o. g.

Slijedeći dvobroj „Šumarskoga lista“ kao i „Lugarskoga vestnika“ za mjesec kolovoz i rujan, izaći će po dosadanjem običaju, tek tečajem mjeseca rujna; na što se p. n. gg. članovi pretplatnici lista upozoruju, da nebude nepotrebnih preklamacija i pitanja.

Lugara traži vlastelinstvo Sv. Križ-Začreće u Zagorju, za šumski srez u »Macelj« kod Krapine. Stan u naravi i plaća prema pogodbi. Nastup službe odmah. Molbe prima kr. kot. šumar Bartol Pleško u Krapini.

Banska naredba glede nagrada za pošumljivanje krasa. Na županije modruško-riečku i ličko-krbavsku izdana je 27. svibnja 1908. broj 983. I. Z. sa narodno gospodarstvenog gledišta osobitog uvaženja vredna naredba koja glasi:

„Opaženo je ovdje, da se vrlo mali broj tamo područnih žitelja javlja, za podieljenje nagrade za pošumljenje Krasa, premda je svake godine u proračunu krajiške investicionalne zaklade u tu svrhu bio osiguran iznos od K 4000.

Zatraženo u tom predmetu izvješće od kr. vladinog računarskog ureda, pokazuje, da je godine 1903. samo osmorici žitelja bivše krajine iz sredstava investicionalne zaklade podieljena u spomenutu svrhu kao nagrada sveukupno svota od 195 K. Svake godine kasnije podieljena je još manja svota, pače godine 1906. nije upravo ništa doznačeno a godine 1907. samo je jedan žitelj nagradjen sa svotom od K 30.

Obće je poznata stvar, da je pošumljenje Krasa u svakom pogledu tako neizmjerno važno, da bi se svim sredstvima moralo o tom nastojati, da privatnici čim više kraških površina pošume, pa je svakako dužnost osoblja te kr. županijske oblasti, a ne manje i osoblja kotarske oblasti kao i občinskih poglavarstva, da upućuju narod na taj rad, da mu predoče sve njegove privatne koristi pa i ostale u klimatičkom i svakom drugom pogledu, pa da svim silama nastoje oko toga, da ta stvar postane u narodu popularna, i da on svojski na to prione.

Vječna je šteta, što se je dosele na tom polju tako malo radio, kroz toliko godina mogao je narod, da je što radio u tom pogledu, iz sredstava krajiške investicionalne zaklade, zaslužiti godišnje barem svetu od K 4000, pa da se je morala i prekoračiti ta stavka bila bi to samo utješna i korisna pojava, jer bi se kroz to pokažalo, da narod marljivo oko toga nastoji, da se jedno od najtežih, a ujedno i najkoristnijih djela u našoj domovini tekom vremena kraju privede, eće možda ipak nadoći doba, kad se ipak ne će više gledati tih žalostnih goljeti bez života, bez prirode.

Što je ali prošlo ne da se više promieniti, ali za buduće valja se što marljivije i većom voljom latiti tog posla.

Kr. žup. oblast se s toga poziva, da svaku prigodu upotriebi, te narod podući i uputi sa svoje strane u tom pogledu, koliku će korist od pošumljivanja imati, a ne manje da upliva na učiteljstvo i svećenstvo, koji su u najtjesnjem dodiru sa narodom, pa da tu stvar živo i zorno predoči, te ga uputi, kako je takodjer razmjerno dosta veliki iznos u tu svrhu kao nagrada u proračunu krajiške investicionalne zaklade svake godine osigurana, a kako se je dosele narod uslied vlastitog nemara slabo tom pogodnosti služio“.

LUGARSKI

VIESTNIK

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 8. i 9.
Šum. lista
1908.

Šuma i njezina vrednost.*

Ima tomu već više godina, od kada se važnost šuma toli sa narodno-gospodarstvenoga gledišta, koli i s obzirom na povoljno uplivanje istih na klimu i zdravlje sve više ceni i uvažuje.

Marljivo se radi oko tamanenja šumam štetnih zareznika, poput gubara, četnjaka, raznih drvo- i likotoča itd. Pa ipak i ti štetnici su u stanovitom pogledu korisni i njihov je obstanak opravdan u kućanstvu prirode. Da njih ne bi bilo, tada bi stabla šumska, kraj svojih neznačajnih zahtjeva, što ih stavlja na tlo i klimu, brzo preotela mah. Baš su stoga ti šumam štetni zareznici oni — koji obunirala ili vjetrom i sniegolomom polamana stabla napadaju, pospješujući tim i njihovu trulež — te stvarajući time mjesto bilinskom podmladku. Tekar time, što čovjek sam te dvije zadaće vrši koristeći se sa šumskim proizvodima, postaju i zareznici veliki štetočinci šumske kulture, proti kojima se brižni gojilac šuma mora svim mogućim sredstvima braniti.

Istina je, baš je sam čovjek i najveći šumski štetočinac i zatornik šuma. U šumi si i doista pružaju, kako to stari šumar u pjesmi svoga sina podučava, tri pokoljenja ruke, u koliko sadanje

* Po jednom članku prof. K Mensburgera u prilogu časopisa „Die Reichspost“.

pokolenje ono izrabljuje, što je predjašnje sadilo i uzbajalo, preuzimajući tim istodobno i svetu dužnost, da se i od svoje strane i opet pobrine i da radi za potonja pokolenja, kojih radnja plod ono samo već neće uživati.

Ako se je u srednjemu vijeku u mnogom pogledu bezbrižno postupalo sa šumama i pustošilo bez obzira na buduće doba, to se ovaj postupak dade ipak donekle izpričati pomanjkanjem uvidjavnost; neoprostivo je ipak, ako se i dandanas, dok nam užas pošaranja šuma po svuda pred očima lebdi, još uvjek šume bezrazložno uživaju. Egoizam obiležje je današnje dobe, koja bi rado žeti, gdje nije sijala, a koja uz to neće ništa poduzimati, od česa sama nebi mogla uživati i prihode.

U 13. i 14. stoljeću n. pr. Mletčani su primorske krajeve jadranskoga mora lišili šuma — izvažajući lies i gradju u Tripolis, Mezuratu i Porto Magro. Za pomladak ih nije bilo briga — tako, da se danas na novopošumljenje mnogih, sada golih, pustih predjela više ni ne može pomisliti, u koliko je s njih crnice i mekote već odavna odplavljanim nestalo.

Na Krasu u užem smislu Mletčani ono dovršiše, što su Rimljani započeli. Da su našem Primorju još i danas one šumske sastojine, koje ih njekoč pokrivalu — za primjer da sjetimo samo na bosanske prašume — ono bi bilo po svoj prilici, najblagoslovljeniji kraj cielokupne naše države. U stražnjemu dijelu poznate tirolske visoke doline Paznaunske, mogli su se u 12. vieku prvi naseljenici jedva obraniti od napadaja brojnih divljih životinja. Oni se poslužiše radikalnim sredstvom, te popališe šume. Divje su se zvieradi oni tim riešili, nu ni šuma se, po onim strminama podvrgnutim razarajućem uplivu sniežnih usova — nije mogla nikada više svrsi shodno pomladiti — a današnji tamošnji žitelji oskudjevaju na drvu.

Uza sve to se jošte i dandanas počinjaju posvuda slične sudbonosne pogreške. Tako su n. pr. i visoke Pyreneje lištene šuma, a malo se zatim već opažahu i žalosne posljedice ovoga haračenja. Šumsko tlo već nije, kako je to bivalo prije, upijalo kiše, a uništavajuće poplave bijahu daljna posljedica. Rodnu crnicu izprala je voda sa pećina, pojaviše se vododerine i urvine, a odplavljeni zemlja nanašana je u brodive rijeke Garone, dakle onamo, gdje je bila najmanje potrebna Rieke su se zakaljužile i izpunile pjeskom a istodobno se je pogoršalo tlo čitavog jugozapadnog primorja Francuzke. Nespominjajući izgubljene ljudske žrtve, cieni se, da je opuštošenje tamošnjih šuma, samo u razdoblju od g. 1880.—1904. Franceskoj nanjelo štetu od kojih 196 milijuna kruna, štetu, koja se u mnogom pogledu neda u obče više popraviti. Takodjer i u Tirolu se je desio slučaj, da se je občinska šuma — nala-

zeća se na jednom ruljevitom čunjastom brežuljku, razdielila medju pojedine občinare. Ovi su dielovi imali oblik dugoljastih trokuta, kojih je šiljak sizao do vrh briega. Mnogi je vlastnik — neznajući točno medje, malo zatim posjekao duž te medje sva stabla samo zato, da ga susjed nebi u tom pret-kao. A posljedica tomu bila je onda ta, da su kraj rahlosti tla, po tim izsječenim medjama nastale vododerine, uslijed koje se većim dielom još i ono malo šume uništilo, što jeiza sjekire preostalo.

Šumska površina u našoj državi zapremlje sada kojih 30% od ukupne površine, a to je razmjer, koji je tek neznatno veći od poprečne šumske površine Evrope. Pojedini predjeli Rusije, Švedske Bosne — nadmašuju svojim šumskim površjem onu naše države, ali su zato i opet druge njeke zemlje poput Italije, Grčke, Španije a napose i Engleska, pa i naša Dalmacija vrlo siromašne na šumama.

Razlika postepenog nestajanja šuma leži dielomice i u tom, što postepenim prirastom žiteljstva raste i potreba za povećanjem ratarskoga i stočarskoga tla. Sama potreba na gorivom drvu, ne doprinaša danas već osobito mnogo k opuštenju šuma, u koliko nam gorivo drvo sada u mnogom pogledu sve više nadomješta ugljen. U Engleskoj n. pr. gdje šume danas jedva još 3% od ukupne površine tla zapremaju — čini se, da su kameni ugljen upotrebljavali već i u predistorično kao i u rimske doba. U srednjemu veku bila je upotreba kamenoga ugljena još vrlo neznatna, ali je zato silno porasla vriednost njegova zadnjih sto godina. Nu ako se i može gorivo drvo nadomještati kamenim ugljenom, a isto tako i građevno drvo sve više preotimajućom željeznom i beton konstrukcijom, to postoje ipak još i druge tri vrsti uporabe drva, koje silno množtvo drva troše, a na koje se obično ipak skoro i ne misli. Prije svega je to industrija žigica, koja godimice zahtjeva posjeću ogromnih šumskih površina, ta samo svaka od njemačkih tvornica te vrsti, izradi u dan do 11 stabala. Isto tako zahtjevaju željezničke podvlake i telegrafski stupovi, koji se uvjek i uvjek opet moraju obnavljati, te za koje se dosada još uvjek nije našla zgodna zamjena drvu, velike množine drva. Najviše se drva ipak potroši dan danas na novine, kraj neizmjerne njihove potrebe na papiru. Proizvodnja papira iz drvnine — napreduje nevjerojatnom brzinom. Nije bajka, kaže li se, da danas stablo, koje je o zori svoje grane vjetrom gibalo, dvadeset i četiri sata kasnije, u obliku novinarskoga papira može prolaziti svjetom. A pri tom ne valja zaboraviti ni na onu silnu potrebu papira, koja se danas troši i na sve druge načine i svrhe.

Doći će po tom sigurno i vrijeme prisilne štednje. Ta do nedavna izvezlo se je iz Sjevero-amerikanskih sjedinjenih država još ogromna količina drva, nu sada već i oni tamo idu zatim, i to baš

sbog ogromne potrošnje papira, što ih njihove velike novine trebaju — da ukinu uvoznu carinu na drvo, te da si tim omoguće uvoz drva iz sibirskih prašuma. Bezobzirno haračenje šuma, koje je uslijed toga tamo do sada vladalo, dakako da je takodjer mnogo tomu krivo. I kod nas se uslijed loših prometnih prilika, osobito po našim gorskim šumama, još mnogo drva gubi bez koristi, jedino ako možda tim koristi, što svojim gnijenjem poboljšava naslagu crnice. Vidio sam i sam još ogradu, koja je bila na taj način priredjena, da su se duž granica sjenokoše ležeća stabla, jednostavno posjekla i naskladala duž medje. Pomanjkanje svrsi shodnih i jeftinih prometila, onemoguće takodjer češće i u istinu bolje izrabljivanje drva.

Još žalosniji odnošaji no kod nas, gdje zakoni ipak bar donekle brane haračenje šuma, vladaju još danas, po prašumama tropskih krajeva, koje ogromno množtvo koristnih, a često i neobhodno potrebnih vrsti slabala sadržavaju. U mjesto, da se kaučuk dobavlja na racionalni način, odnosna se stabla jednostavno obaraju. Dašto, da se na taj način dobije bez osobitoga truda velika množina mliječnoga soka, koji posušen daje kaučuk. Kada bi se ipak sok kaučukovca iz sgodno izvedenih zasječka sabirao, mogla bi se dobivati manja ali zato potrajna godišnja žetva. Tako je, da navedemo samo jedan primjer, u okolini tvrdjice Dauphin, koja je njekoć po 400 tona kaučuka godimice producirala, taj proizvod danas već posve prestao, a to sve zato, što su njeki europski trgovci, bez svakoga obzira na budućnost, samo da se što brže obogate, bezprimjernim načinom tamоšnje kaučukovce baš u pravom smislu riječi potamanili.

Nu i tuj će jednom doći vrijeme, a moguće je da već nije ni daleko, gdje će se neograničena ta požuda za dobitkom kruto osvetiti, i tada će se morati uz velike troškove izvadjati umjetni nasadi, samo zato da se dobiju neobhodno potrebne nam surovine, kao što su to baš kaučuk, gutaperka, kora chininska itd.

S kojih razloga šumarstvo bolje ne napreduje?

Uzmemo li u obzir, veliku važnost, što ju šume imadu s obzirom na pokriće raznih ljudskih potreba, kao i njihov veliki upliv na rodnost tla, odnošaje podnebjja, udobnost obitavanja i krasotu zemlje, pa ako uz to uzmemo u račun i onu veliku izravnu korist, koja svoj izvor imade u dobrom gospodarstvu sa šumama, a onda konačno uvaži, da je i naš narod radin i valjani narod, onda se moraš upravo čuditi, zašto se je u mnogim krajevima naše domovine baš sa šumama toli mačuhinski postupalo, te zašto se već i kod nas nije odavna nastojalo oko što boljeg i trajnog šumskog

gospodarstva. Pitanje koji li su tom pojavi i u istinu pravi razlozi, sigurno je baš stoga — i ovdje opravdano.

Glavni razlog, da nam je šumarsko gospodarstvo u prispopodobi sa ratarstvom i obrtničtvom dosta zaostalo, leži bezuvjetno u pomanjkanju spoznanja velike važnosti šuma u obće.

Naši gorjani znadu doduše vrlo dobro, da im šume pružaju zaštitu proti sniežnim lavinama, odronjivanju tla, padanju rulje i kamenja i t. d., pa su stoga već odvna čuvali i branili šume stojeće nad njihovim zaselcima i selima, čuvajući ih brižno sve do najnovijega doba od svake sjeće i pohare. Oni znadu dobro, da su im šume neobhodno potrebne za podmirenje raznih potreba na gradji, liesu i gorivnom drvu, te da su im baš šume u koliko u njima imade za sjeću doraslih stabala — u svako doba siguran izvor novčanih prihoda; oni visoko cene i vriednost šumske paše, žirovine kao i stelje, pak su prema tome i podpunoma uvjereni, da im je i uspjeh gospodarstva u mnogom pogledu ovisan baš i o onoj podpori, koju im šume doprinašaju, nu usprkos toga, oni sve to ne smatraju jednom suvislom cielinom učinaka i posljedica šume, pak zato neznadu ni samu vriednost šuma dovoljno cieniti.

Spoznaja da šume u svojoj cielini imadu veliki upliv na vremene pojave napose na podielenje zračnih oborina i toplotu, da one mnogo doprinašaju stvaranju i podržanju vrela i potoka, a tim i k izjednačivanju stanja vode u riekama, pak da stoga i rodnost zemlje u velike ovisi i o uzdržanju odnošajima odgovarajuće šumske površine, manjka žalibože još uvjek većini seoskog pučanstva — ili mu bar nije toliko jasna, da se u njemu nebi porodile i u tom pogledu raznovrstne dvojbe.

S toga se i samo vrlo malo misli na to, da šume treba zato čuvati i njegovati, jer im u kućanstvu prirode pripada još i druga zadaća od one, da čovjeku pružaju drvo, stelju i pašu.

Ne manjka međutim samo spoznavanje obće važnosti šuma, već ne manje je tuj i pomanjkanje neobhodno potrebnog znanja o prisaćivanju drva, o prihodnoj snagi šuma, kao i uplivu brižne njege za njihovo stanje. Prečesto se na šume stavljaju veći zahtjevi nego što ih je ista kadra podmiriti, a to sve zato, što se njezina veličina, njezina drvna gromada kao i odnošaji prirasta precjenjuju. Nazor, da se stare šume smiju bezbrižno i bez obzira na budućnost posjeći, jer da nakon posjeće staroga drveća i onako i opet mlado drvo doraste — tako se je radilo od uvjek, pak ipak obćenito do sada još nije prevladala oskudica na drvu — u obće je vrlo razširen. Nitko si neda truda, da iztraži koliko godina treba, dok se na posjećenoj površini i opet podigne uporabiva za sjeću doraslă šuma, koliko drva šuma u istinu godimice proizvesti može, te do-

siže ali još obstojeća drvna zaliha i za pokriće potreba, do onoga vremena, dok mladji dijelovi šume i opet dorastu za sječu i t. d.

Živi se bezbrižno, zadovoljujući se time, da je u šumi za sada još uvjek uporabivog drva, dapače ni to neiznadjuje baš osobito, opazimo li, da nam i najstarije sastojine sada već ni iz daleka ne bivaju onako stare, onako dugačkih i debelih stabala, kako je to bivalo prije, ta drvo je još uvjek uporabivo, manje ga je trulog, a mладо raste svaki dan na novo. Uživaju se prištednje prošlih vremena — a to sve u misli, da se uživa tek godišnji prirast, varamo sami sebe pa uništujemo šumu.

Velika se podaje važnost šumskoj stelji i paši, dok se pri tom premalo uzima na um, da je strelja jedini gnoj, što ga šuma dobiva, a da se popašom i opet uništava na hiljade i hiljade mlađih biljaka — pak da stoga jedno s drugim onemogučuje uzgoj valjanih sastojina, I skupljanje listinca kao i paša provadaju se bezobzirno — a to mora onda konačno prouzročiti propast šuma. Novo nasadjivanje posjećenih površina smatra se suvišnim, jer da priroda sama svojevoljno i opet šume proizvadja, a drvo i korovlje da raste posvuda, gdje čovjek što drugo ne sadi, samo što se i pri tom opet posve zaboravlja, da su danas zahtjevi na šume manje površine kud i kamo veći nego li su bili njekada, te da po tom ono, što je kod neznatne potrebe na drvu bilo dobro i cieli shodno — sa da više neodgovara, da se kod rastućih zahtjeva mora i prihodna snaga šuma povećavati, a to je moguće samo uzgojem na drvu bogatijih sastojina, no što ih priroda sama svojom snagom uzgajati kadra.

Ne malu krivnju slabome razvitku šumskoga gospodarstva valja pripisati takodjer i prirođenoj staroj naviki. Te su navike doduše liepi znak narodnog značaja, nu one su štetne provedbi svakog poboljšanja i napredka. Što otac i djed nije radio — time se ni sin rado ne bavi. Nu otac i djed nisu u istinu u šumi radili drugo, no da su si iz nje dobavljali potrebno drvo i strelju — puštajući uz to, da im marva poraslu travu uz mlade biljke drylja ili njih izbojke po volji popase. Više uraditi — drži i sin da je suvišno, jer i on skroz previdja, da on sam danas, a snim i mnogi drugi kući i kamo mnogo veće zahtjeve stavlju na šumu, no što su to činili njihovi starci. Probitci koji su po nj nastali uslijed promjenjenih sada prilika, napose podignuća cene drva, izrabljuje on te kako rado, jer mu one pune kesu; sa mišlju ipak, da bi uslijed toga bilo potrebno i šumu bolje pomladjivati i čuvati, on se tek težko i polagano sprijateljuje. Razlog tome ne leži samo u tom, što temeljito zazire od troškova i rada, već u prvom redu baš u tom, što ludo zazire od svih novotarija. Zahtjev, da bi on imao posjećene sjećine šumskim sjemenom zasijati ili mlađim biljkama za-

saditi — po njegovu je često skroz suvišan posao, potreba da sjećinu obraslu liepom travom zaštiti od domaće stoke — smatra on neu-mjesnom i protivnom njegovim probitkom, a savjet da iz gusto uzraslih mlađih i srednjodobnih dielova šume, vadi samo slabija potištena stabla — ostavljući jača i ljepša — drži on skroz krivim. »Mi ostajemo pri starom — jer riedko da dodje što bolje« — obljubljena je — ali i po svaki napredak vrlo štetna rečenica.

Takodjer nizke cene drva bijahu i ješu dielomice još i danas zapreka unapredjenju šumske kulture. Svaki se otimlje izdatkom, za koje se predvidno ne može nadati, da će mu biti vraćeni sa kamatima. Ni isti povećanje cene drva — nedjeluje bar u prvi čas povoljno, dapače često i nepovoljno na šume, u koliko se tim u prvom redu povećaje tek samo izrabljivanje šuma a ne i poboljšanje njihovoga stanja. Tek onda, kada zaprieti oskudica na drvu, postaje pitanje: Kako ćemo istoj predusresti — ozbiljno. Nevalja uz to zaboraviti ni na to, da su osobujnosti s kojima je šumsko gospodarstvo vezano baš i protive bržim i temeljitim poboljšicama. Ako ratar svoju livadu bolje pognoji, svojo oranici bolje obraduje i brižnije zasije, to će mu već sliedeća žetva odštetiti više izdane troškove kao i veći potrošak na vremenu. Nagrada sledi još prije izminuća jedne godine, a već i prije ga obraduje lijepi uspjeh brižno zasijanih biljka. Posve inake su prilike u pogledu poboljšica u šumi, Biljke što smo ih danas zasadili, trebaju godine, dok gojilca svoga po prvi puta obraduju brzim prirastom, treba desetgodišta, u pravilu dapače i čitavo jedno stoljeće pa i više, dok dorastu za žetvu. Onaj, koji je proveo sadnju, nedoživi sjeću, izdateci mu se ne vraćaju. On se mora odreći ne samo izravne naknade troškova izdanih za kulture, već u pravilu i dosadanjeg ma bilo i malog al ono ipak redovitog prihoda sa kulturne površine, to pako niti tko voli a i u obće samo onaj čini, kojemu redoviti prihodi ostavljaju višak vrhu onoga, što mu je u dotičnoj godini priraslo, i to, uz riedke samo iznimke — u svoj cielini. Šumovlastnik dakle nemože svakogodišnji prirast neposredno žeti, on je primoran podržavati u šumi velike drvene zalihe, da od jur sjeći dorasloga drva, za koje proizvesti desetgodišta a u pravilu i čitavo jedno stoljeće i više treba, samo onoliku drvnu gromadu posjeći i upotrebiti može, koliko poprečno godimice na čitavoj šumskoj površini priraste. Ratar nemože svoje dobro prekomjerno izcrpljivati, neće li da ga onaj čas stigne prigovor lošeg gospodara, maloposjednik pako nasuprot može i kroz decenije više drva iz svojih šuma vaditi nego li ga priraste, a da mu se ipak to prekoredno uživanje, bez posve točnih i potankih istraživanja, sigurno dokazati nemože. A dodje li napokon onda i sam do spoznaje, da je svoju šumu prekoredno izrabljivao, onda on taj svoj

grich ne samo da ispričava, već dapače on ga nastoji i opravdavati izračunavajući sebi i drugima, da pri tom nije ništa izgubio, već dapače da je dobio, jer da novac, što ga je dobio unovčenjem staraša drva nosi kamate, a mlado drvle da uz to malo ne u isto tolikoj mjeri prirašće, kao i bivše staro.

Koliko i može ova osebujnost šumskoga gospodarstva postati pogubna po šumu, ta ona ipak imade i jednu dosta veliku prednost, koja se sastoji u tom, da na temelju iste, godišnji prihod šuma nije ovisan od samoga uspjeha svakogodišnjoga prirasta, te što po tom sačinjava vrlo jednoličnu i sigurnu rentu.

Napokon upliva i ta okolnost stalno na napredak šumskoga gospodarstva, da pojedinač u pravilu samo malo sam od sebe može doprinjeti k poboljšanju običih šumske gospodarskih prilika, te da uređeno p trajno šumsko gospodarstvo u obće nije moguće, ako si šumovlastnik pri tom neda i slobodnu razpoložbu sa svojom imovinom ograničiti. Želimo li dakle, da nam šumarstvo bude napreduvalo, to treba prije svega odstraniti one sve zapreke, koje se tom cilju protivljuju, ali osim toga valja se pobrinuti i za to, da se šumovlastnici mogu i uspješno sprečavati u tom, da svoje šume neuživaju više nego li to odgovara godišnjemu prirastu drva a uz to da se uzmognu i pridržati na provedbu neobhodno nuždnih šumske gospodarskih popravaka.

Napose pako nije dovoljno, ako su ti odnošaji zakonitim putem propisani, već se treba pobrinuti i o tom, da se odnosni propisi i u istinu u cijelosti vazda i obdržavali i provadjali budu. A baš u tom se pogledu, napose kod nas, žali bože još se i previše grieši.

Nu u koliko je i do sada, u nas još u mnogom pogledu manjkala prava volja oko podignuća naših, u mnogim krajevima zemlje baš već i žalosnih šumske gospodarstvenih prilika — to se to ipak — bar od sada već nebi moglo ničim opravdati.

Obćinski lugari u Dalmaciji.

Koji su uzroci, da nam šumarstvo u Dalmacij toli slabo napreduje? To je pitanje, na koje želim danas i to, na temelju vlastitoga iskustva, što sam ga službujući u Dalmačiji — u tom pogledu stekao, bar u kratko odgovoriti. Od godine 1885. ovamo, to jest od kada su ovdje ponamješteni državni lugari — započelo se je i u t. zv. obćinskim sitnim šumama, uvadzati neka vrst redovitih sječa, a od onda se počeli po tim posjećenim površinama dizati iznova i gajići. Bilo je to svagdje, gdje do onda i zadnji koren bivšeg stabalja nije bio uništen. Nu za provesti takove čiste redovite sječe

— trebalo se šumarskom osoblju svojski primiti posla, pošto narod sam, naučan od starine slabo mari za šumske zakone — kao i odnosne odredbe šumsko redarstvenih organa. U prvo doba, išlo je to ipak kako tako — pa se je po tom za onda moglo nadati, da će se — ako i ne odmah a ono ipak bar tekom vremena — dota-danjem pustošenju šuma stati na kraj — a ogoljeli šumske površine bar djelomice i opet pošumiti.

Medjutim — prilike se napose u novije doba bitno promjeniše — došlo je još i gore no je bilo. Narod ograničen zabranama u prijašnjoj slobodnoj paši — uz razne agitatore, koji se tim htjedoše bud na koji način okoristiti, a napose i na račun šuma dobaviti bilo zastupničkih mandata, bilo načelničkih, prisjedničkih i drugih časti — počeo se sada i opet protiviti gore rečenim koristnim šumarskim odredbama. Oni pako, koji su se tako na račun šuma dobavili žudjene časti i moći, naravno, da sada nastoje svoja obećanja izpuniti — pa kako su im glavna zapreka pri tom novo namješteni sposobljeni državni šumsko nadzorni organi — a u smislu zakona — u službovnom pogledu još i neovisni od šumoposjednika samih, valjalo je u prvom redu ovih se rešiti, da na njihovo mjesto dodju i opet ljudi ovisni, za tako zvane »općinske lugare«.

A to je u mnogim krajevima zbilja i uspjelo. A za primjer, kako ti »lugari« u istinu shvaćaju svoju službu i dužnosti, eto sledeći moj doživljaj. Prije nekoga vremena — prolazio sam u službenom poslu — kroz jednu zbrajanu — u kojoj paša kozama bezuvjetno zbrajanjena. Putem sastao sam žitelja, prolazećeg navodno u susjednu selo. Čim ovaj opazi, kojim će ja pravcem dalje poći, te vidiv da će po tom doći do njegovih koza, što pasu u branjevini — on odmah zaustavi, u nješto većoj udaljenosti slijećećeg me lugara, pa kazivajući mu, da su koze njegove u branjevini na paši — pozovnu ga, da odmah prečkim putem, još za vremena odjuri čobana upozoriti na moj dolazak, pa da se sa kozama pravodobno udalji. Vredni taj lugar ne samo da je zadovoljio odmah toj odredbi, nu niti je kasnije meni, ni oblasti o tom kvaru i činu podnio ma koju prijavu.

Narod je naime uvjeren, da obćina — kao šumovlastnik — pašu nebrani — baš obratno, da i samim lugarima brani prijavljivati krivce, dapače oni imadu po mogućnosti svaki dolazak predpostavljenih za vremena dojaviti, da se ljudi onda znadu po tom ravnati. Naravno je, da je kraj takvih obćinskih lugara onda badava sav trud i muka njihovih starješina — ali je uz takve prilike onda podjedno izključena i svaka nada na skoru bolju budućnost šumarstva u zemlji.

A bude li koji od tih lugara, napokon ipak iz službenih obzira po višim šumarskim oblastima odpušten iz službe — to ga obćina i dalje tako dugo, dok joj politička vlast na koncu konca ne potvrdi, doduše drugoga — ali isto tako vrednoga zamjenika.

Tu je eto jedan od glavnih uzroča, da šumarstvo u Dalmaciji uzprkos sve dobre volje od strane državne šumarske vlasti, samo slabo ili bolje rekši nikako ne napreduje. *J. Č.*

Ljekovito bilje.

Pod tim naslovom donjele su razne naše novine nedavno sliedeću i po nas zanimiva viest:

»Kao što je naša mila domovina rodna žitaricama, tako je i ljekovitim bilinama. Do sada se ali nije nitko našao, koji bi počeo u velike sabirati takovo bilje. Tek pred dvije, tri godine našao se agilan čovjek Požežanin g. I. Stipanić, koji se, proputovav skoro cijelu Europu, upoznao s novom granom privrede sakupljanjem ljekovitog bilja. Znajući, da se naš narod teško priuči novom, odluči ipak, upoznati ga s tom unosnom granom privrede. Ne žaleći truda, ni novca, išao je češče medju seljaštvo, tumačeći mu o bilju — a sam se pako dao na sakupljanje istih bilina, koje šalje na već poznate mu tvrtke. God. 1906. izložio je na hrv. slav. gospodarskoj izložbi u Zagrebu izložke ljekovitog bilja, pa je odlikovan prvom odlikom »Počasnom diplomom«. Isti g. I. Stipanić ima već na više mjesta svojih podružnica, pa i u susjednoj Bosni. Kako je Srijem i gorski kotar osobito rodan ljekovitim biljem, a siromašni slojevi bi si mogli time naći zasluge, upozoruju se svi prijatelji siromaka, a naročito gg svećenici, šumari, lugari i učitelji, da se obrate na tvrtku I. Stipanić u Požegi, koja će dragovoljno svakom poslati naputak branja bilja i njihove cijene.

Da bar donekle čitaoci znadu i kakovo se kupuje bilje, navesti ćemo nekoje: divizma (cvjet ilist,) divlji mak, bazov cvijet, lipov cvijet, crvena titrica, mrazovac (lukovica i sjeme,) velebilje, papratov korijen, kukurijek, orah (list i ljsuka,) koprive (list, cvijet, stabljika i korjen,) kužnjak, kukuruzova brada, bazove bobice i mn. dr.

Što se same trgovine sa ljekovitim biljem tiče, to je potražba za raznim ljekovitim biljem, lišćem i korenjem iz inozemstva, uвiek živahna, ali joj se samo u najčednijim obesegu može udovoliti, jer ovoj grani trgovine manjka do sada kod nas još svaka organizacija Trgovaca, koji bi bili sposobni, da prometnu znatnije količine robe, ima u nas više, ali zaprieka postoji u pomanjkanju svake organizacije kod sa biranja, sortiranja i sušenja. Ima već više godina, što zagrebačka trg. obrt-

komora u svojim sumarnim izvještajima ponavlja predlog, da gospodarska družtva, kao najnadležniji čimbenik u ovom pogledu, pokrenu akciju, kako bi se u što širim, napose siromašnjim seljačkim krajevima, pobudio interes za sabiranje ljekovita bilja, ali žalibože dosad uviek bez ikakva odziva. G. 1907. sabrano je u području zagrebačke komore oko 1000 kg. ljekovita bilja (g. 1907.: 6000 kg.) i to suhog lišća i korenja od belladonne i kore od žitkovine, te je sve izvezeno u Austriju. Ptičjeg liepka prodano je oko 500 q uz znatno povišenu cenu od K 72—80 po q takodjer u Austriju.

Bilo bi poželjno, da se jave povjerenici, koji bi uz uputu mogli poduzeti sami sabiranje, zašto bi od tvrdke L. Stipančić bili nagrađeni.

Različite viesti.

Imenovanja. U području kr. državnoga nadšumarskoga ureda u Vinkovcima, imenovani su 1. kolovozom o. g. nadlugarima, lugari **Antun Gosein**, **Luka Mušić**, **Martin Stojanović** i **Marko Jelić**.

Lugarski izpit obdržavani su kod šum. gospodarskog ureda II. ban im. obćine u Petrinji, na dne 27. i 28. srpnja o. g. Izpitu je prišupio 21 kandidat, od kojih je proglašeno sposobnima za lugarsku službu 19 kandidata. Nadalje položila su dva kandidata izpit za lovo-nadzornu i lovočuvarsku službu. Izpitno povjerenstvo sačinjavahu šumarnik g. V. Benak i kr. državni nadšumar g. Š. Kaiser.

† **Mihajlo M. Radošević**. Na 1. kolovoza o. g. umro je nakon duge i težke bolesti, u 59. godini života svoga, po svoj Hrvatskoj poznati i štovani šumar g. Mihajlo M. Radošević, bivši šumarnik brodske imovne obćine, vlastelinstva kutjevačkog, plemičkog komposesorata turopoljskog te napokon u zadnje doba gospoštije Čabarske. Potanje o životu i djelovanju tog marnika na polju domaćeg šumarstva i rodoljuba u pravom smislu riječi, donašamo u posebnom članku u ovomjesečnom »Šumarskom listu«. Zakopan je na 3. kolovoza, na centralnom groblju u Zagrebu, u prisutnosti mnogih štovatelja, prijatelja i rodbine. Oplakuje ga udova, dva jur odrasla sina iz prvoga braka i tri malodobne kćerkice. Pokoj mu duši i slava!

Novi tromjesečni lugarski tečaj, otvara umir. šumar g. P. Agjić u Topuskom, na 1. listopada o. g. Onaj, koji želi biti primljen u taj tečaj, neka se prijavi najdulje do 25. rujna upravitelju istoga. Naučna osnova, kućni red i t. d. šalju se svakome na zahtjev badava.

Program i dnevni red ovogodišnje, na dan 3. listopada u Zagreb sazvane glavne skupštine družtva, donašamo u cielosti, ponovno u ovomjesečnom broju »Šumarskoga lista«, gdje ga i gg. članovi lugari uviditi mogu.

Zahvala. Savezno sa zahvalom na strani 46. o. l. javljam, da je i kr. šumarsija u Kalju, medju svojim osobljem sakupila svotu od K. 9.— za udovu i sirotčad pokojnoga kr. lugara Vase Durmana. Novac je predan opredieljenju, a darovateljem budi zahvala i od Boga naplata.

U Zagrebu 9. srpnja 1908.

Vid Smolčić, kr. drž. lugar.

Zaključni račun mirovinske zaklade lugara I. banske imovne obćine u Glini za godinu 1907.

Prihod:	u gotovom	u ofektih
Blagajnički ostatak g. 1906. . .	336 K 60 fil.	546 K 70 fil.
Prinos	1588 K 92 fil.	
Kamati od uložene glavnice . .	1642 K 50 fil.	
Prinos u mirov. zakl. za isplatu	800 K — fil.	
Globe	20 K — fil.	
Ukupno . . .	4387 K 92 fil.	546 K 70 fil.

Razhod:

Izdane mirovine	4271 K 97 fil.
Usporediv prihod	4387 K 95 fil.
Pokazuje se blag. ostatak g. 1907	115 K 95 fil.

Ovdje navedeni vrednostni papiri nalaze se u blagajni mirov. zaklade, Kod kr. zem. blagajne nalaze se u pohrani u vred papirima i to: 4% založnice hrv.-slav. hipotek. banke broj 862 u vrednosti od . . .	188 K 92 fil.
Isto tako položnice broj 150, 151, 192, 193, 194, 195, 217, 675, 676, 909 i 910 u vrednosti . . .	26.893 K — fil.
Sveukupno . . .	115 K 95 fil. 27.618 K 62 fil.

U Glini, dne 1. srpnja 1908.

Predsjednik:
Basaara.

Tajnik i blagajnik:
Pribić.

Šumski požari. Na 17. lipnja, oko 6 sati pod večer zapalila se u šumi »Kotar«, vlasništvo grada Petrinje, branjevina, kojom je prilikom izgorjela površina od kojih 5—6 jutara. Usljed velike suše gašenje je bilo vrlo težko. Vatra je po svoj prilici nastala nepažnjom i krivnjom pastira. Na mjesto nesreće potekoše domaći vatrogasci i veliki odjel vojničtva, te samo velikom naporu jednih i drugih, uspjelo je napokon ograničiti i ugasiti požar.

Na dne 10. kolovoza izgorjelo je glasom »Nar. Obrane« oko 150 jutara hrastove mlade šume, u blizini sela Rakovaca, nedaleko Vinkovaca. Uzprkos dosta brzog dignuća okolišnog žiteljstva po oružnicima, nije se ipak vatra mogla za vremena ograničiti. Dravlje je većim dijelom posve izgorjelo ili bar tako jako oštećeno, da je za dalnji uzgoj nesposobno. Uzrok postanka požara takodjer da nije poznat.

Nevidjeno množtvo gusenica pojavilo se je sredinom mjeseca lipnja, iznenada na tračnicama željezničke pruge, vodeće iz Kosova u Siverić u Hercegovini; bilo ih je toliko, da su se teretni vlakovi zaustavili. Moralo ih se je razstavljati, te su svaki put uslijed toga imali po njekoliko sati zakašnjenja. Tih gusjenica da je bilo na milijune, a dovukle su se na tračnice iz obližnjih hrastovih branjevin. Takova se šta tamo do sada još nikada doživilo nije.

Mirovinski fond za lugar, osoblje u Bosni i Hercegovini. Mnogi i mnogi lugar postao je kod nas prosjak. Lugar kad ostari i ne može naporne službe vršiti, bude radi zanemarenja službe i nesposobnosti otpušten, biva — spremljen u prosjake.

Njeki i njeki, dobivaju, njeku sirotinjsku podporicu iz „fukaračkoga fonda“. Naša je služba ovdje najposljednja. Narod nas mrzi, novine nas napadaju, od plaće ne možemo živiti, a ne daj Bože slučaja nužne samoobrane, to smo sigurni robije. Sve to bi lugar pretrpio i život svoj bi žrtvovao za službu, kad bi znao, da radi i pati, pak da će kad tad dočekati njekakovu mirovinu, jal da će mu familija biti kako tako opskrbljena.

Naši starješine osevapiti će se (učiniti dobro djelo), ako se za našu ekzistenciju pobrinu, a mi ćemo jim blagodarni biti. — 6.

Izvješće kr. šumarskog nadzornika županije virovitičke o šumarstvu za II. četvrt ove godine. U ovom četvrtu posijano je u kotaru djakovačkom u šumi z. z. Satnica 100 kg. akacije, a posadjeno biljka 45.000 akacija i 10.000 jasena; u šumi z. z. Ivanovci 1000 jasena, Vuka i Vrbica po 5000 graba i 13.000 jasena. U svemu 101.000 kom. stroškom od kruna 1151.98; u kotaru virovitičkom i to u šumi z. z. Virovitica zasadjeno je 500 bagrena, Gačište: 300 jasena i 2500 akacija, Lozan 3500 jasena i Vukosavljevica 200 jasena, a vlastelinstvo zasadilo je površinu od 10 jutara s 4-godišnjim

jasenom. Posadjene biljke dobro se primile, nu posljednja suša ih je na 50 po sto uništila. Proredba obavljena je kod virovitičkog vlastelinstva na površini od 532 jutara. U kotaru slatinskom prodano je iz šume z. z. Lipovac 64 hrasta za 3100 K, a iz šume z. z. Ivanbrijeg 505 hrastova za 13.000 K. Šumske medje uredjene su izmed z. z. Drenje i Podgorje s onima vlastelinstva djakovačkog. Šumskih šteta prijavljeno u kotaru: Djakovo 225, D. Miholjac 19, Našice 262, Osiek 47. Slatina 564 i Virovitica 238 slučaja. Lovnih prekršaja zbilo se je u kotaru: D. Miholjac 10, Osiek 12, Slatina 9 slučajeva, a oduzeto lovног oružja u kotaru Osiek 43. a D. Miholjac 14 komada. U kotaru djakovačkom bilo je u šumama z. z. 12 šumskih požara; u šumi Mačkovac (vlastel. djakovačko) uništen je 5-godišnji hrastov i grabrov podmladak na površini od 20 jutara i izradjeni drvni materijal tvrdke Neuschloss iz Gjurdjanaca; u »Kapelničkom lagu« (kotar D. Miholjac) izgorila je 9-godišnja kultura na površini od 40 jutara; manji požari (dva) bijahu u kotaru Našice, jedan u kotaru Virovitici, gdje je u šumi z. z. Šp. Bukovice izgorjelo 4 jutra 8—10 g. kulture graba i hrasta i napokon u šumi vlastelinstva virovitičkog 14 jutara 5 g. grabove i bukove kulture; na toj površini izgorjelo je i složenih 798 četvornih hvati ogrevnog drva. Osobito u podravskim šumama harao je u silnoj mjeri, ne samo gubarnego i zlatokraj i vitičar, čije su gusenice obrstivši hrastova stabla prešle i na voćke.

Nadovezujući na to izvješće smatramo nužnim iztaknuti, da bi bilo u interesu stvari, kada bi sva p. n. gg. žup. šumarski nadzornici, i to redovito, te vrsti službenih izvještaja, objelodanjivala, jer bismo tim dobili bar неки obči pregled, o uspjehu svakogodišnjeg djelovanja naših političko-šumsko-tehničkih organa u zemlji, u koje je žalivože sada javnost samo slabo upućena.

Orijaško stablo u Bosni. Izmedju Dobrinja i Visoka. nalazi se bujno prastaro hrastovo stablo i to kod sela Hrankovići. Ovaj je hrast visok 20 metara. Obuhvaća u objamu debla 14 metara, a promjeru 4,5 metara. U deblu imade do 4 metra visoka velika šupljina — u koju da se je prigodom jedne vojničke vježbe smjestilo 64 momaka — inače seljaci tu šupljinu upotrebljavaju i za kozju štalu. Ulaz u nju tek je samo tako širok, koliko čovjek uljesti može.

Protuliek zmijinom otrovu. Kako ove godine opet iz mnogih krajeva naše domovine, dolaze vesti o ujedima zmija otrovnica i o napadno velikom broju, u kome se one pojaviše — spomenut ćemo ovdje jedan skroz jednostavni i jeftini protuliek, koji se polag jedne vesti šumara E. Gebbersa u Gutstadtu — objelodanjenog u časopisu »Wild und Hund« sastoji u razstopini hypermangano ki-

seloga kalija. Oko 15 zrnašca toga preparata dolazi na 1 litru vode, Ovom se raztopinom moče oblozi — i izpire rana. Obloge valja menjati svakih 10 časova Hipermanganov kiseli kalij — dobiti je za par filira u svakoj ljekarni — pak se stoga i svatko lasno istim može obskrbiti. To je preparat poput soli tamno crvene boje koji se ni nakon dužeg vremena — na suhom mjestu, najbolje u kakovoj bočici ili škatuljici, nemjenja i neraztvara.

O šumskim prilikama u Austriji. U svim austrijskim zemljama bilo je g. 1906. sveukupno namještено 3514 šumarskih činovnika. Od ovih je bilo državno izpitanih 1955 a 1559 njih nije imalo t. z. višji šumarski izpit (to su većinom još iz prijašnjeg doba kad veleposjeda služeći razni šumarski činovnici). Lugara i šumarskih čuvara bilo je istodobno namješteno ukupno 5137. sa t. z. nižjim državnim izpitom, a 28.616 njih bez izpita.

Šumska površina tako zvanih zaštitnih šuma i šuma stavljenih pod zabranu (ponajviše u velegorju i na Krasu), bilo je ukupno i to prvih 773.665 ha — a drugih 62.185 ha Šuma stajećih pod osobitim javnim nadzorom bilo je 2.534.568 ha. Šuma obterećenih služnostmi t. j. još konačno nesegregiranih 1.310.262 ha.

Šumskih vrtova i biljevišta bilo je ukupno 125 državnih, sa 43.77 ha. površine, 93 njih občinskih, sa 23.59 ha ukupne površine a 76 njih sa 21.27 ha, uzdržavanih iz sredstava pojedinih pokrajina — kao i zaklade za novo pošumljivanje goljetih. Od ovih je biljevišta uživalo njih 338 zemaljsku ili državnu pripomoć.

Za radnje oko novo pošumljivanja goljeti i čistina šumskih — izdala je država K 32.885 u gotovom novcu, zatim 10.096.000 komada biljki i 442 kg. raznovrstnoga sjemena. Pojedine se zemlje u to imo izdale ukupno K 179.627 u gotovom, zatim 20.119.000 biljaka i 1933 kg. sjemena a osim toga potrošeno je u isto vrieme u istu svrhu i iz drugih sredstava K 94.343 u gotovom i 589.000 komada biljaka i 12 kg. sjemena.

Šumskih pilana radilo je ukupno; i to parnih 750, a uz vodenu snagu 11.175 njih — sa sveukupnom snagom od 2112 konjskih sila, a uz to je radio još i 261 tvornica za drvnu industriju — koje su godimice trošile oko 1.168.335 kub. metara drva.

Kako ćeš na brzu ruku izračunati kamate njeke glavnice? Kamati njeke glavnice za jednu godinu izračunaju se, ako iznos glavnice pomnožimo sa dobitnom mjerom (postotcima), a tako dobiveni proizvod onda sa 100 podielimo.

Na primjer: Koliko kamata nosi glavnica od 4700 K uz 5 posto u jednoj godini?

$$\begin{array}{r} 4750 \times 5 \\ \hline 23.500 : 100 = 235 \text{ K.} \end{array}$$

Kamate njeke glavnice za više godina dobijemo, ako jednogodišnje kamate pomnožimo sa brojem godina?

Na primjer: Koliko kamata daje gore rečena glavnica od K 2352 uz pet po sto u tri godine?

$$235 \times 3 = 705 \text{ K}$$

Kamate njeke glavnice za jedan ili više mjeseci takodjer je lako izračunati iz jednogodišnjih kamata.

Na primjer: Koliko kamata nosi glavnica od 6000 K uz 5 postotaka u razdoblju od 10 mjeseci?

$$\frac{6000 \times 5}{30.000 : 100} = 300 \text{ K u jednoj godini.}$$

$$\begin{array}{r} \text{Razdobje od 10 mjeseci podielimo u 6 mjeseca} \\ \hline & & & \frac{1}{2} \text{ godišnje} \\ & & & \frac{3}{3} \text{ mjeseca} \\ & & & \frac{i 1}{i 1} \text{ mjeseca} \\ & & & \hline & & \text{ukupno 10 mjeseca} \end{array}$$

Kamati za 6 mjeseci iznašaju polovicu od jednogodišnjih t. j. 150 K.

Kamati za 3 mjeseca iznašaju opet polovicu šest-mjesečnih t. j. 75 K.

Kamati jednomjesečni iznašaju treći dio od tromjesečnih kamata t. j. 25 K.

ukupno dakle kamati za 10 mjeseci 250 K.

Kamati za stanoviti broj dana izračunaju se tako, ako glavnicu pomnožimo sa brojem dana, a proizvod taj onda podielimo najprije sa 100, a zatim onda još i sa t. z. ključem.

Taj ključ iznaša kod 4 postotaka broj 90

$$\begin{array}{lll} \text{«} & 4\frac{1}{2} & \text{«} 80 \\ \text{«} & 5 & \text{«} 72 \\ \text{»} & 6 & \text{»} 60 \end{array}$$

Na primjer: Koliko iznašaju 5 postotni kamati glavnice od 470 K za 123 dana?

$$470 \times 123$$

$$470$$

$$940$$

$$1410$$

$$57810 : 72 = 8 \text{ K } 2 \text{ fil.}$$

$$210$$

$$66$$

Računajući dane uzima se, da mjesec broji samo 30 dana. Polovine i četvrti postotaka, uzimaju se u račun kao dielovi celine. Da se n. p. proračunaju $5\frac{1}{2}$ postotni kamati, treba najprije proračunati 5 postotne kamate, a ovima onda pribrojiti još deseti dio istih jer znamo, da je $\frac{1}{2}$ deseti dio od 5.

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga družtva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
broju 10.
Šum. lista
1908.

Kakovo je bilo stanje naših šuma nazad 50 godina.

Stanje šuma i šumskoga gospodarstva u Hrvatskoj — petdeset godina u nazad, opisuje tadašnji ravnatelj gospodarsko - šumarskoga učilišta u Križevcima K. Lambl, u djelu „Jahrbuch für österreichische Landwirte“ za g. 1864. kako slijedi: Šumsko gospodarstvo do sadaje u Hrvatskoj i Slavoniji u vrlo jadnom stanju. Imade duduše vrlo prostranih i liepih šuma, i to po zapadnom velegorju većinom crnogorice, a u srednjem i iztočnom djelu zemlje hrastovih i bukovih sastojina; nu baš ovaj višak na drvu zapreka je uredjenoj šumskoj kulturi, koja tako reći u zemlji niti još neobstoji. Najžalosnije je stanje opustošenih občinskih i komposesoratskih šuma; u njima gospoduje nesmiljeno na vandalski način sjekira tako, da se takovo drvom obrasio tlo u obće već ni nemože nazvati šumom, u koliko je pretvoreno tek u jadni šiprak. — I u tom je predmetu duduše, još mjeseca srpnja 1863 godine, kr. dovrška kancelarija izdala njeke nuždne odredbe — pak se je s obzirom na to nadati, da će bar nakon provedene segregacije šuma i u toj gospodarskoj grani nastati njeki preokret na bolje. Dosadanje se posvemašnje pomanjkanje svake šumske kulture djelomice duduše može izpričati, toli vrlo dvojbenimi posjedovnim odnošajima, a u njekim predjelima i u razmerju prema vred-

nosti drva vrlo visokom nadnicom. Jer dok se u najviše predjela 80 do 100 godišnja hrastova stabla, tek najviše za 2, 4 i 5 forinti po stablu prodati mogu, da se za brodogradju, željezničke podvlake, i t. d. izrade, to gorivo drvo izradjeno iz odpadaka u mnogih predjelih u opće ni nije unovčivo, dapaće često neima nikoga, koji bi te odpatke ma i bezplatno htio primiti i izvesti, tako da onda i uslijed toga odnosne sjećine ostaju nepošumljene. Jedan hvat tri stope dugačkog hrastovog ili bukovoga drva, postavljeno u kuću, stoji 5 do 7 for. riedko 8—10 for. — a često i samo 5 forinti, tako, da je po tom onda jedva sjeća te izradba drva sa izvozom tim podmirena — a sama vrednost drva ostaje jedva nad ništicom. — U ostalom pako davaju hrastove šume (obično svakih 4 godine) za krmad vrlo znameniti nuzužitak žiropaše — koji po tom u mnogim krajevima veliki novčani prihod predočuje.«

Eto tako bijaše prije petdeset godina s našim šumarstvom — a gdje smo danas?

Kada i kako može da napreduje šumarsko gospodarstvo?

Šumarstvo može samo ondje napredovati, gdje su protivne mu zapreke uklonjene ili gdje se može zaprečiti štetno djelovanje njihovo. Na dva se načina može zaprečiti ili ukloniti zapreke: stvorenjem strogih, svestranih šumskih zakona i bezobzirnim provođenjem istih, ili pak poučavanjem šumoposjednika o šumarskim stvarima riječju i primjerom, bodrenjem istih na poboljšice, pohvalama, odnosno nagradjivanjem uspjelih radnja.

Prvi način — ne fale li sredstva i moć provedbe — zacijelo najbrže vodi k cilju; nu jer šumski zakoni duboko zasjecaju u slobodu raspoložbe šumovlastnika, teško ih je potpuno provesti. Na drugi način mogu se zapreke posevno ukloniti tako, da se više nikad ne mogu ponoviti. Ali zato treba — kako nam iskustvo pokazuje — vrlo mnogo vremena, pa se može desiti, te provedba uslijedi prekasno. To se ponajpače zbiva onda, kad se uz poučavanje riječima ne dodaju i uspješno djelujući primjeri.

Hoćemo li dakle da stanemo na put pogibelji, koja prieti ponajviše našim gorskim krajevima zbog nestajanja šuma, treba da poučavanje puka, široko zakonodavstvo i svrsi primjerena provedba zakona ide ruku o ruku.

Dokgod vlada kod većeg diela pučanstva nazor, da država nema pravo braniti krčenje i prekomjernu sjeću šuma također i općinama i zajednicama, te zahtievati brižan postupak sa šumama,

— a taj krivi je nazor kod nas još dosta raširen — ne da se ni na koji način uspješno provesti poboljšica na polju šumskog gospodarstva. Tek onda, kad je jezgra naroda osvijedočena, da si šumovlasnik mora dopustiti u pogledu uživanja i postupka sa svojim šumama neko ograničenje — koliko to traže obziri na obće blagostanje — napredovat će i u nas šumsko gospodarstvo.

Samo ondje; gdje su izčeznule predsude proti svim novotrijama ili gdje se barem ne prieči sloboda pomnog istraživanja predloga o poboljšanju, može se razvijati u boljem smjeru gojenje šuma, samo ondje, gdje se već zaboravilo na onu našu: drvo i korov raste svagdje, mogu se izvadjati obsežne šumske kulture.

Istom onda, kad naši šumovlastnici uvide, da ni mi danas ne bismo mogli podmirivati naše velike potrebe za drvo, da nam predi niesu sačuvali šume, oni će doći do spoznaje dužnosti, da svome potomstvu sačuvaju od predja naših naslijedjenu šumsku glavnici u jednakoj količini, ili da prema nastalim potrebama imadu dapače nastojati, da iz šuma ne vade više, nego što je ona kadra potrajno pružati, pa da oprezni uživaju od šume samo toliko, koli to stoji u razmjeru s prirastom šuma.

Samo ondje, gdje šumoposjednici uvidjaju, da dobra mlada šuma ne može se razvijati, ako joj biljke ogriza pasuća marva tako, da baš od godine do godine nestaje novih izbojaka, bit će moguće šumsku pašu ograničiti i marvu ukloniti od mlađih sastojina.

Dok se god bude kod zubljanja listnica gledalo samo na korist, što odatle crpe poljsko gospodarstvo, a zaboravljalno na štetu, koju se na taj način nanaša šumama, nema nade, da se uz taj nuzužitak šumski uzme valjani obzir na uzdržavanje snage šumskoga tla.

Poveće — novčano skupe i dugotrajne — gojitbe istom će se onda provadati, kad se naši šumoposjednici uvjere, da se tim može i prihod šuma znatno pridići i kad budu dovoljno upućeni i u sam način provedbe tih poslova. Da rastline, koje prieče slobodnom razvitku mladog drveća, treba ukloniti, a mlade i stare sastojine tek onoliko prorediti, koliko je potrebno za potpuni razvitak pojedinih stabala, to treba da uvide naši šumoposjednici! — Isto tako uspješno ćemo obraniti šume od napadaja ljudi tek onda, kad se vrijednost šumskih proizvoda bude primjereni cijenila i kad se budu doprinali u svrhu povećanja šumskih proizvoda i žrtve, bile one i velike.

Drvo, koje uzraste bez ičije njege, smatra se općim dobrom, pa tako vlada u našem narodu nazor: da otimačina stopećeg drva nije nepošten prekršaj, pa se zato ne smije ni teško kazniti kao npr. kradja drugih predmeta; dok god taj krivi nazor ne prestane, ne može se zapriječiti ni otimanje šumskih proizvoda, ne može se šuma staviti pod uspješnu obranu.

Šumarsko gospodarstvo kadro je prema svemu tomu tek onda napredovati i temeljno se razvijati, kad nestane predsuda proti novotarijama, kad šumovlastnici budu upućeni u veliku korist šuma, u odnošaje prirasta njihova i u provedbu i svrhu najvažnijih šumsko-uzgojnih radnja, kad budu osvijedočeni, da se u svrhu promicanja obéeg dobra moraju prilagoditi i stanovitim ograničenjima i uživanju svog vlasništva, i kad bude cito narod pravo vlastnosti drva u šumi stojećeg jednako poštivao, kako to čini s obzirom na druge vrednostne predmete.

Napredak šumskog gospodarstva visi o velikoj mjeri o šumskom zakonarstvu, o provadjanju zakona kao i djelatnosti i obzirnosti zakone provadjavajućeg činovništva.

Da dakle uzmogne šumsko gospodarstvo podići se, treba da svi uvidjavniji ljudi u narodu — naročito šumarska i gospodarska društva — uzajamno nastoje, pučanstvo poučiti i bodriti na provadjanje poboljšica na polju šumskog gospodarstva.

Lugari i lov.

Lugarsko i šumarsko čuvarsко osoblje, obavlja i u nas obično, uz šumarsko čuvarsku i službu, takodjer i nadzor nad lovom u dodieljenim im šumskim revirima. Uz to veći dio tog osoblja, veći i po naravi odano i lovu — dapače, ta ih je prirodjena lovačka strast obično u prvom redu i dovela do lugarskog zvanja.

Medjutim dan danas nije svaki onaj, koji lovačku pušku nosi i po svom ju zvanju nositi smije — pa znao on uz to i najbolje gadjati, tako da sve što mu pred ciev dodje sigurnim hitcem i postrrelja — (bila to zvjer mužkog ili ženskog roda, mlado ili staro, a i bez obzira na dobu i godinu — i t. z. vrijeme lovostaje — to jest zabrane lova na stanovitu koristnu divljač i t. d.) zato i u istinu u pravom smislu rieči lovac. Pravi bo lovac, ne samo da štedi koristnu divljač za vrieme parenja i u vrieme oskudice i glada, veći on nastoji i gleda i o tom, kako bi koristnu i plemenitu divljač — napose srne, zeceve, fazane, trčke, tetrebove, pa i jelene gdje ih imade i t. d., po mogućnosti i što više u povjerenom mu lovištu udomio i umnožao. To se pako postizava ne samo štednjom ženka i podmladka, proganjanjem i zatiranjem grabežljrvaca i ptica grabilica, progonom krivolovaca, zvjerokradica — veći još više razumnim lovom i umjetnim uzgojem plemenite divljači. Samo onaj, koji po tim načelima lov vrši u pravom je smislu lovac i samo on je kadar i vrlo slabo koristnom i plemenitom divljači napućeno lovište i za razmjerne kratko vrijeme, tako podignuti i s divljači

napučiti, da će i on sam, kao i njegov gospodar, pa i svaki koga slučaj tamo u lov dovede, imati obilje lovačkoga užitka i zabave. Baš u tom pogledu pako, moglo bi i naše vredno i čestito lugarsko i šumarsko čuvarsko osoblje, mnogo i mnogo toga koristna i dobra izvesti, kada bi se u njemu uzbudilo više pravog plemitog lovačkog čuvstva i znanja onih pravila, zasada i potreba, što se dan danas u svim u kulturi naprednijim zemljama, i od svakoga slednjega nadzirača i čuvara lova, ne samo pravom zahtjevaju već i samo po sebi predmjevaju.

Nadzirač lova — mora po tom danas biti u pravom smislu rieči i t. z. izučeni lovac, to jest on mora ne samo što točnije poznavati vrsti, život i navike, toli sve zvjeradi koli i plemenite koristne divljači, već napose mora biti i potanko upućen u tajne umjetnoga uzgoja te divljači, a napose fazana i trčaka, koja se divljač danas manje više i po svim našim lovištima u velike goji, a uz to se traži od njega, da bude i vješt uzgoju i obuci, po svakoga lovca toli potrebnih, raznovrstnih lovački pasa i t. d. Pitanje je sada samo jošte, kako će napose kod nas, gdje još manjkaju ne samo posebne škole već i mnoga druga pomagala, kojima bi se svaki onaj, koji se lovo nadzornoj službi posvetiti želi mogao poslužiti, već i prije — nego li nastupi samu službu nadzirača lova, te naučiti bar dio onoga, što „nauka o lovu“ — od svakoga »pravoga lovca« zahtjeva i predmjeva?

Ovo je pitanje, na koje tek možemo tako odgovoriti, da napose i našim lugarima kao lovnim čuvarima i nadziračima, preporučimo, da postanu članovi »obćeg hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva« — društvo koje već od g. 1890. pod Visokim pokroviteljstvom Njegove c. i kr. Visosti nadvojvode predstolonasljednika Franje Ferdinanda — u Zagrebu postoji — a koje svim svojim članovom izdaje mjesecnik, pod naslovom „Lovačko ribarski viestnik“, naime časopis, u kojem i svaki lugar i nadzirač lova, za neznatnu godišnju članarinu od 2 krune, može naći obilje pouke o cieokupnoj nauci o lovu i njegovom izvršivanju.

Prijave prima svako doba, a i sve dalnje upute, daje predsjedništvo »obćeg hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva u Zagrebu«.

Različite viesti.

Umrli društveni članovi. Na 28. kolovoza, umro je u Zagrebu, nakon duge teške bolesti, pravi član našega društva, kr. kot. šumar u Belovaru Mato Kolibaš. Bilo mu tek 43 godine. Šu-

marske je nauke svršio u Križevcima, a služio je dulje vremena u Benkovcu u Dalmaciji, zatim njeko doba kod gjurgjevačke imovne obćine, zatim u Montoni u Istriji, onda od g. 1896. u Čazmi i Vrbovskom, u kojem poslednjem mjestu si je stekao trajnih zasluga napose oko uredjenja šumarskih prilika tamošnjih zemljištnih zajednica. Ostavlja suprugu sa dva sinčića.

Na 14. rujna o. g. i opet umro je u Mitrovici, pravi član našega društva, odličan gradjanin Mitrovice, te na daleko poznati drvotržac Nikola Gamišek, u 49. g. života svoga. Pokojnik bio je vlastnik većih industrijalnih poduzeća (parne pile, pivovare i t. d.) u Mitrovici, a igrao je u javnom i društvenom životu mitrovačkom znamenitu ulogu. Bio je osnivač i utemeljitelj gotovo svih hrvatskih društva u Mitrovici, te obće poznati narodni dobrotvor. Ostavlja udovu sa dvoje djece.

Na 20. rujna i opet umro u Gjurgjevcu naglom smrću, u dobi od 54. godine, bivši šumar i član zastupstva gjurgjevačke imovne obćine, veleposjednik i ravnatelj »banke za Podravinu« Martin Starčević, brat narodnih zastupnika Dr. Mile i Davida Starčevića. Pokojnik svršio je šumarske nauke u Križevcima, te je onda službovao kao imovno občinski šumar najprije u Korenici, a zatim u Gjurgjevcu. Ostaviv službu, posvetio se najprije mjerničtvu, zatim gospodarstvu, nu uza sve to, on je još i dalje u javnosti zastupao perom, činom i riečju u raznim zgodama interesu naših šumarsko-gospodarskih i upravnih prilika. Ostavlja udovu i jedinicu kćerku, udatu Sabolić. — Vriednim tim i odličnim pokojnikom bio vječni pokoj i dug spomen!

Sumoštetnici ubili lugara. Na 26. kolovoza vraćao se lugar ogulinske imovne obćine Milan Pavlović iz Josipdola svojoj kući u Modruše. Nedaleko njegovog stana na javnoj državnoj cesti, napadnu ga, u večer oko 9 sati, zlikovci, koji ga svega izprebijaše, zadavši mu pri tom tako teške ozlede na glavi i po ostalom tielu, da je jadnik pet dana kasnije, nedošavši više ni svijesti, u Ogulinskoj bolnici umro. Sumnja je, da su to zlodjelo skrivili, na Franji i Josi Bonetu iz Modruša i Luki Cindriću iz Cerovnika, pa su isti odmah i uapšeni. Vjerljivost njihove krivnje osniva se na tom, da je Franjo pred 2 mjeseca, na tužbu Pavlovićevu, odsjedio zatvor od 14 dana, a brat mu Joso imao početkom rujna nastupiti zatvor od dva mjeseca, radi toga, što su rečenoga lugara bili napali kada ih je u šumi zatekao u kvaru, sjekirama, zadavši mu pri tom ozledu. Brat Joso mu se uz to uvjek i javno grozio, da će ga ubiti. Osim toga podkrijevaju se sumnja da su oni i doista kriveći još i tim, što je istu večer prije samog čina, sreću na cesti lugara i oba brata žitelj Filip Gašparić iz Modruša, u razmaku od kojih petdeset ko-

račaja nedaleko mjesta, gdje se sam čin dogodio. Razprava i istraga je međutim još u tečaju, a saznamo li i uspjeh osude, mi ćemo ju još naknadno objaviti. Pokojnik bio je tek 27. g. star, marljiv i savjestan lugar. Prije tri godine svršio je lug. tečaj u Topuskom. Pokoj mu duši.

A. Poljak l. i. o.

Naputak za držanje pasa i njegove najčešće bolesti. U gospodarstvenoj zemlji kao što je naša nije dvojbe da je pas veoma potreban, jerbo čuva kuću i imetak poljodjeljca ili ratara, ako je valjano pažen i gojen, inače je držanje rđavo gojenih opasno po seosko stanovištvo, budući da oni oboliti mogu na užasnoj bolesti — bjesnoće. Da se dakle s jedne strane uzrijedi valjano držanje pasa seoskom gospodarstvu potrebnih, a s druge opet da se uklone uzroci bjesnoće odnosno kontumaci, izdalo je naše »hrv. društvo za zaštitu životinja« naputak, koga je izradio društveni tajnik Mirko Goranić, po naputku W. Drewsa veterinara njemačkoga društva, za zaštitu životinja u Berlinu. Djele je to po veterinarskim stručnjacima pregledano i odobreno. Svakako bilo bi dobro, da općinska poglavarnstva knjižicu tu naruče u većoj količini i među siromašne gojitelje pasa dijele besplatno, a među imućnije naplatno. Cijena je knjige 20 fil. Veće narudžbe šilju se prosto od poštarine. Knjiga se dobiva kod uprave društva; Jelisavina ulica 10. Zagreb.

Narode ne seli se u Ameriku. Sadanji grdnji i nesnosni narodno gospodarski odnošaji, uplivaju vrlo porazno i na izseljivanje, dotično useljivanje. Nastalo je sada pravo bježanje naših izseljenika iz Amerike natrag u domovinu. Treba stoga upozoriti sve one naše ljude najozbiljnije, neka neidu u Ameriku. Potrošiti će uzalud sav novac i dospjeti će tamo u glad i nevolju. Jer zarade sada tamo za inozemce nema. Dakle pozor narode — jer češ inače jadno nastradati.

Mrtvog medvjeda zakopali na groblju. Svake godine običaje grof Seefried (suprug unuke premilostivoga našega cara i kralja) loviti u gornjoj Ugarskoj. Ove godine ubio je pri tom uz ostalo i jednog muškog medvjeda godinu dana starog. Liepo mu glavu odsjekoše, kožu svukoše i pripremiše kao grofovou trofeju, a onda lješinu baciše u brzu rieku Vag. Nu Vag bijaše narasao, pa se razlio i lješinu medvjedovu donio medju neko granje na drugoj strani Rožnove. Prolaznici dojavile oružnicima, da se nekakva lješina nalazi na obali. Oružnici isto objaviše судu i redarstvu, za jedan sat sastalo se sudbeno povjerenstvo na licu mjesta, da konstata i sekacija. U povjerenstvu su bili kot. predstojnik, kot. liečnik i sudbeni liečnik. Lječnici proglašile lješinu kao čovječji trup, koji već 6 nedelja vodom pliva, i koja je valjda postala žrtvom ubojstva. Nu kad su mu razporili utrobu i u njoj našli crnih jagoda, onda su još dodali, da je taj mrtvac mogao biti i ludjak, koji je pobje-

gao u šume, da se onđe skita i onim hrani, što nadje. Lješina bude nato u sanduku prenešena na groblje i zakopana. Kad je pod večer bubenjar oglasio nalaz te lješine, javio je lovac grofa Seefrieda policiji, da to nije bila trupina ljudska, nogo medvjedja. Međutim redarstvo ostavilo je medvjeda da počiva na groblju, jer bi se izkapanjem razvitlalo još više sramote i blamaže.

Zmija otrovnica — ulovljeno je ovoga ljeta u okolici Glamoča u Hercegovini toliko, da je u same dvije nedelje donešeno oblasti u Glamoč njih kojih 30.000 komada, sbog izplate po vlasti dozvoljene nagrade. Jedne da je subote isplaćeno narodu u to ime preko 4000 kruna, a ne prodje ni jedna subota, da se neisplati na hiljadu komada. Tamošnjem je to siromašnom narodu naravno liepa privreda, radi toga se nedeljom, praznikom i neradnim danom diže mlado i staro na hajke na ove otrovnice, pa se je po tom moći i nadati, da će vladina naredba o tamanjenju i nagradjivanju za te zmije, ipak uroditи željenim plodom, to jest, da će tih otrovnice i u ondašnjem kraju biti doskora sve manje i manje.

Još jednom - ne valja se puškom šaliti. U Murvici u Dalmaciji, desio se prošlog mjeseca sliedeći slučaj nesreće: Lazo Crnobonja momak od 14 godina, junačio se držeći pušku u rukama, a oko njega se okupilo male djece. Crnobonja neosvijedočiv se prije, da li je puška prazna ili možda nabijena, naperi je proti liepoj maloj Jelki — kćerke njeke Anice Perčić. Puška odape, hitac poleti i smjeri baš u srce malu Jelku, koja pade na mjestu mrtva. Seljaci kad to vidješe, navale na Crnobonju i bili bi ga na mjestu utukli, da ga još u dobri čas oružnici neoteše i ne uapsiše. Kad se je poslije ustanovilo, da Crnobonja zbilja nije znao, da je puška puna, bio je pušten na slobodu, ali je morao s mjesta ostaviti Murvice, jer su mu prietili da će ga ubiti. Nesretni je dječak — pošao na Rieku — da traži službu, da li je našao Bog si ga znade. — Eto i opet žalostan primjer, da nabijene puške treba uvjek brižno čuvati — od bilo čije tudje rake — a i sam s njome vazda samo najopreznije baratati.

Peradarstvo i kuharstvo. Naslov je knjižice što ju je izdala »voćarska udruga« u Karlovcu. Djelce to namjenjeno je u prvom redu našem selskom pučanstvu u najširjem smislu, a sadržajem vredno je da resi svaku seljačku kuću, e da bi se tako s vremenom i u našoj domovini — napose i peradarstvo — ova vrlo važna grana gospodarstva čim većma njegovala i napredila. Neznatna cienā od 10 filira, omogućuje doista svakome — nabavu — pa ju stoga ovime i našim vrednim članovom što toplige preporučujemo. Naručbe prima Ivan pl. Križanić, poslovodja voćarske udruge u Karlovcu.

LUGARSKI

VIESTNIK

Godina
XIV.

Lugari članovi hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva
dobivaju „Viestnik“ badava. — Članarina iznosi 2 K. na
godinu. Upisnina 1 K.

Prilog
br. 11. i 12
Šum. lista
1908.

Neki štetnici crnogorice.

Medju kukeima imade ih veliki broj, koji su vrlo štetni, naročito šumama četinjačama. Jedni se hrane lišćem odnosno iglicama, drugi korom i drvom, a njeki opet čine štetu korjenu, pupovima i plodu.

Jedni živu samo na mladim biljkama, drugi opet na starijem drveću, a po njima učinjene štete su često ubitačne i po sam život dotične biline.

S toga valja, da je šumarsko i lugarsko osoblje uvijek na svom mjestu, pak ako mu je i nemoguće zaprečiti svaku štetu, što ju ovi štetnici čine u šumama, to ipak uvijek mora znati i nastojati, da uništavanjem tih neprijatelja šume očuva od znatnijega oštećenja, a naročito prepriječiti, da se oni iz zaraženih već šuma ne šire dalje u nezaražene šume.

Šume četinjače imaju svojih neprijatelja skoro u svim odjelima zareznika, a najvećma medju kornjašima. S toga ćemo u ovoj razpravi u prvom redu opisati život, štete i obranbenaa sredstva proti kornjašima.

»Veliki i mali borov kljunak« (mali je za polovicu manji od velikog). Ovi kukci imadu rilce dosta debelo, srednje veličine, boje su tamno smeđe.

Ženka velikoga borovoga kljunaka zavuče se pod koru panja ili korjena omorike i bora, te snese 1—5 jajašca. Iz jajašca razviju se nakon 14 dana ličinke, koje izjedaju drvo time, što izpod kore čine prohode. Nakon njekog vremena zakukulji se ličinka, a kukac koji se iz ličinke razvije, izlazi iz svog kotilišta, te na mladim omorikama i borićima izjeda koru. Ličinke ovog kukca nisu štetne, jer one živu samo na već mrtvim panjevima.

Starije napadnute biljke ne poginu, no mlade ovaj štetnik obično sasvim uništi. Kao najbolje sredstvo, da se ovom štetniku na put stane, je izkrčenje panjeva omorike i bora. Ako su pako sastojine već zaražene, tada valja u njima porazmjestiti lovne sno-piće i lovne kore. Potonje su 30—40 cm. dugi i 20 cm. široki komadi kore od jele i bora, koji se po zemlji porazbacaju, izpod kojih se borov kljunak uvuče, pak s toga ih valja često pregledati i nadjene zareznike utamaniti. U biljevištima crnogorice valja iskōpati lovne jarke, u kojima se taj štetnik brzo i lahko pohvata.

Mali borov kljunak pravi istu štetu kao i prije opisani veliki kljunak, te se i protiv njega isto tako branimo.

Na borovima, koji su na slabijem tlu izrasli, živi „mali smedji kljunak“. Ovaj štetnik manji je od oba prije spomenuta, te se raspoznaće po tomu, što mu je rilce nježnije i što imade na štitu nadvratnjaka 8 malenih piknjah žute boje, a na krilima dvije žute pruge. Ovaj se kukac pojavljuje koncem ožujka, te se sve do jeseni rasplodjuje. Ženka ovog zareznika snese ispod kore mlađih borića svoja jajašca, a najradje si nadje kotilište ispod prešljena. Iz jajeta razvije se ličinka, koja pravi zavojite hodnike, koji su prama kraju sve širji, te se tamo i zakukulji. Rupica kroz koju potpuno razvijeni zareznik ostavi svoje kotilište izgleda kao da je puščanom sačmom učinjena. Razvijeni kukac takodjer je štetan, jer svojim rilcem nabada mlađe izdanke i pupove.

Kao obranbeno sredstvo imaju se napadnute biljke izčupati, a podjedno je dobro postavljati lovne kolčiće, koji se nakon što se je taj štetnik u njih uvukao, imaju spaliti.

Na omorikama čini velike štete »omorikov pisar“. Ovaj štetnik je svjetleće crne boje i pokrit žutim dlakama. Krila su mu nad zadkom urezana, te imadu na svakom urezku po četiri zubiča.

Dužina cijelog kukca iznaša 4—5 mm. Ovaj štetnik živi najradje na omorikama od 70—80 godina, ali ga susrećemo i na ostaloj crnogorici. Ženka omorikovog pisara snese ispod kore 40—60 jajašca i to na stjenama dugoljastog hodnika kojega si je u tu svrhu izdubla.

Iz ovih jajašca izlegu se ličinke, koje si okomito ili pod kosim kutom na glavni prohod izgrizu nuzprohode u liku i kori.

Ovi prohodi bivaju prama kraju sve širji, te se ličinka u njima zakukulji, a sljedećeg proljeća ostavi razvijeni kukac svoje skrovište. Stabla budu od ovog štetnika većinom u gornjim dijelovima napadnuta, a napadnuto stablo pozna se po žutim iglicama i probušenom korom.

Da se vidi koliku štetu ovaj zareznik znade počiniti, spomenuti ćemo, da su godine 1781.—1783. na Harzu u Njemačkoj, u svrhu da prepriče dalnje širenje zaraze od ovoga zareznika, morali posjeći do 2 miljuna omorikovih stabala, a godine 1868. je ovaj štetnik u Českoj Šumavi načinio za nekoliko miljuna forinti štete.

Ovom štetniku sličan je »borotoč« koji je smedje boje a na svakom krilu, koje je takodjer izrezano, imade po šest Zubčića.

Ovaj kukac rasprostranjen je po cijeloj Evropi, te napada borove sastojine od 40.—50. godine. Ličinka borotoča čini dosta široke uspravne prohode, koji su nalični prohodima omorikovog pisara.

Da se obranimo od ovih štetnika valja sastojine prorediti i bolestna stabla izvaditi. Ako je već sastojina zaražena, treba postavljati lovna stabla. Za lovna stabla neka se na sunčanim mjestima obore starija stabla sa hrapavom korom, a čim se opazi, da se je taj štetnik u većoj množini uvukao u ta lovna stabla i u njima načinio prohode, treba s tih stabala oguliti koru, te ju zajedno sa kuckem spaliti. Lovna stabla valja prirediti već u mjesecu ožujku t. j. prije nego li zareznik izleti.

Na našoj jeli živi 2—3 mm. dugi »jelotoč« koji je sasvim crne boje i smedje žutim dlakama pokrit. Krila ovog zareznika su takodjer na zadki urezana, te imade na svakom krilu 3 urezka, od kojih je drugi nješto veći i prama dole uvinut. Ovaj se kukac povavljuje dosta rano u proljeću te napada najradje na stojeća stabla.

Ličinke čine ispod kore obično dvostrukе prohode, koji su često isprepleteni, te nam se prikazuju kao gnijezda. Obrana je dosta težka, jer se na lovna stabla ne hvata.

Kao velikog štetnika moramo spomenuti takodjer »ljestvica«, koji često veliku štetu čini na gradjevnom drvu, ako ono od kore nije podpunoma oguljeno.

Ljestvičar živi na jeli, omoriki i boru. Dugačak je 3 mm, a na krilima mu se pružaju tri pruge pokrite sitnim piknjicama. Ženka ovog kukca probuši kroz bijel drveta prilično duboke prohode, koji teku smjerom prama godovima.

U ove prohode snese ženka do 40 jajašca, a razvijeni zareznik izlazi na isti otvor kroz koji je ženka unišla.

Da predusretimo šteti od ovog kukca, valja ona stabla, koja se sjeku u doba, kada nije mezgranje, uslijed česa se kora ne može *

podpunoma uguliti od stabla, čim prije iz šume izvesti, jer ženka najradje u ovakova stabla snese jajašca.

Lovna stabla postavljati takodjer koristi.

U odijelu leptira od kojih su nekoji takodjer veliki štetnici naših četinjača, moramo na prvom mjestu »borovog prelca« spomenuti.

Ovaj leptir rasprostranjen je po cijeloj Evropi, ali više ga srećemo po ravnicama, nego li po brdovitim predjelima. Što se nje-gove vanjštine tiče, to je on sive boje, na prednjim krilima imade hrdjasto tamni vez, a na prednjem dijelu bijelu piknju nalik na polumjesec. Mužjak je nješto manji od ženke, koja je vrlo troma i zdepasta. U mjesecu srpnju snese ženka do 200 jajašca modro-zelene boje i to u kupiče od 50 komada na hrapavu koru bora. Iza tri tjedna izvale se gusjenice, koje su većinom crvenkaste boje. Ove gusjenice započnu odmah svoj štetnosni posao žderanjem iglica bora.

U jeseni povlače se gusjenice sa stabla i potraže si pod listincem i mahovinom skrovište za mirno zimovanje. Ovim gusjenicama ni najoštija zima ne naškodi dok vлага na njih ubitačno djeluje, i to s razloga, što na vlažnim mjestima živi neka mala gljivica, koja gusjenice uništaje. Zato si gusjenice uvijek traže suha i suncu izložena mjesta. Za topnih proljetnih dana probude se gusjenice i ostave svoje zimske stanove, te se zapute na borova stabla. Gusjenice, koje opet svoj štetnosni posao nastave, ne hrane se kod ovog proljetnog žderanja samo iglicama, već i mladim izdancima i pupovima.

Sasvim je naravno, da drvo lišeno iglica u razvitku znatno ostaje, te da mu je s toga i godišnji prirast mnogo manji. Žderanje gusjenice upravo je užasno, te takova gusjenica u pet dana poždere do 510 iglica. U mjesecu lipnju zakukulji se gusjenica, a za tri tjedna izleti leptir.

Kao obrana proti ovom štetniku služe nam razna ljepila, kojima se stabla u prsnoj visini i to u širini od 10—15 cm. namažu.

Gusjenice, koje u proljeće iz svog skrovišta putuju, ne mogu preko ovog ljepivog prstena proći, te od gladi poginu.

Osim ovog sredstva dobro je takodjer u mjesecu listopadu sabirati gusjenice i to tako, da se mahovina pozublja.

Lovni jareci, koji se oko stabla prave takodjer su dobri, jer imaju svrhu, da se gusjenice kad silaze sa stabla, u njima uhvate, i onda lako unište.

Osim ovog štetnog leptira živi još na boru malena »borova sovica«, koja se već koncem ožujka u 40—50 godišnjim borovim sastojinama pojavljuje. Prednja krila ovoga leptira su crvena i sa žutim crtama isprepletena, dočim stražnja krila su tamno žute

boje. Ženka ovog leptira snese 40—70 jajašca svjetlo zelene boje u kupčićima po 4—8 komada i to na dolnje dijelove prošlo-godišnjih iglica. Iz jajašca izvale se nakon kratkog vremena gusjenice zelene boje. Gusjenice požderu najprije proljetne izdanke, a zatim prošlo-godišnje iglice. U srpnju se gusjenice uvlače u zemlju, gdje se nakon kratkog vremena zakukulje i tako prezime. Ovi leptiri imadu kod svojih srodnika dosta neprijatelja i to t. zv. ose najeznice, koje svoja jajašca u gusjenice toga leptira snesu. Kada se iz jajašca ose najeznice izvali ličinka, hrani se ona od nje i izjeda štetnu gusjenicu, te nam na ovaj način pomaže utamaniti ovog borovog štetnika. Tjeranje svinja i kokoši u zaražene sastojine pomaže takodjer da se ovaj štetnik odviše ne razširi.

Običan leptir u borovim šumama je »borova grba«. Ovaj leptir pojavljuje se u mjesecu lipnju i srpnju. Mužjak imade češljasta ticala i tamno smedja krila sa svjetlim pjegama, ženka pak imade četkasta ticala, a krila su hrdjaste boje.

Jajašca ovog leptira su svjetlo-zelena te ih ženka snese na dolnjoj strani iglica. Izvaljene gusjenice imadu po pet pari nogu zelene boje i bijelim pjegama pokrite.

Gusjenice požderu iglice i to obično na kraju tako, da samo srednje rebro ostane. U jeseni povlače se gusjenice u zemlju te se tamo zakukulje. Kao obrana služi proredjivanje sastojina, jer leptir voli osobito guste sastojine, osim toga valja upotrebiti ista obrambena sredstva kao kod prije spomenutog štetnika.

Vrlo štetan leptir, kojega gusjenica često čitave sastojine smreke znade uništiti, je »omorikov prelac«. Štetnik ovaj živi i pravi štete na svim vrstima šumskoga drveća, nu najmilija hrana su njegovoj gusjenici iglice »omorike«.

Omorikov prelac dosta je velik leptir, prednja krila su mu bijele boje i tamnim prugama isprepletena, stražnja krila su sive, a stražnji dio tijela je crvene boje. Ženka snese na koru stabla do 150 jajašca i to u grozdaste kupove od 20—40 komada, a gusjenice izvale se istom početkom svibnja sljedeće godine. Gusjenica voli najviše omoriku, no često se i na boru u velikoj množini pojavljuje, a njezinu nazočnost razabiremo po odgriženim iglicama, koje leže ispod stabla.

Ona naime odgrize u sredini iglicu, te poždere samo doljni dio, a gornji dio iglice padne na zemlju. Mlade gusjenice su ilovasto žute boje i crnim dlakama pokrite, te žive nekoliko dana iza izvaljenja u zajednici i tvore t. zv. »zrcala«.

Nakon nekoliko dana putuju one prama krošnji, te onuda kuda su prošle ostavljaju niti.

Uznemirene gusjenice puštaju se na nitima sa krošnje i vise uzraku.

Gusjenice zakukulje se početkom srpnja i to većinom među korom, a često i u listincu i mahovini, a razvijeni leptir izleti već za njekoliko tjedana.

Napadnuta bjelogorica i ariš obično ne poginu, ali omorika i bor redovito uginu.

Kao obranu protiv ovom štetniku valja spomenuti uzgajanje mješovitih sastojina i često proredjivanje. Osim toga treba štediti ptice, koje se za duge zime hrane jajima toga štetnika. Nadalje treba sabirati gusjenice i jajašca te ih spaliti. Dobro je takodjer na stablima u visini od 5—6 m. ljepive kolobare praviti, na kojima se gusjenice uhvate.

Od opnokrilaca živi na boru „borova pilatka“ i to većinom na sastojinama od 20—30 godina, koje su na slabijem tlu uzrasle.

Ovaj zareznik pojavljuje se po dva puta u godini i to prvi put u mjesecu svibnju, a drugi put u kolovozu.

Ženka ove ose imade na zadki na pilu sličan žalac, pomoću kojeg snese u iglice bora 80—120 jajašca i to u pojedine iglice 10—12 komada. Iz jajašca izvale se za kratko vrieme ličinke tamnožute boje, koje imadu 11 pari nogu. Ove ličinke ne požderu mlade iglice, već se hrane sa prošlogodišnjim iglicama.

Uznemirene ličinke štrcaju iz ustne šupljine smolasti sok. Nakoro zakukulje se, i to one prvog lieta na granama bora, a one drugog lieta t. j. koje se u kolovozu pojavise, obično pod stelju i mahovinu.

Kao obrambena sredstva služe, sakupljivanje ličinka sa stabla, a dobro ih je takodjer poštrcati sa mješavinom od 1 kg. zelenog sapuna, 15 lit. vode i 10 lit. petroleja. Uspjeh ovog štrcanja vrlo je povoljan.

Mladoj crnogorici od velike je štete »mrma«, koji spada u odjel pravokrilaca. Ovaj se kukac razpoznaće po svojim nogama, koje sliče sasvim na noge krta.

Tjelo imade valjkasto i pokrito baršunastom dlakom. Ženka ovog zareznika snese koncem lipnja do 250 jajašca svjetlo-žute boje i to u zato već priredjenom gnjezdu, kojeg si ona iz zemlje i sline sama pravi.

Za 1—2 tjedna izvale se do 5 mm. velike ličinke, koje ostaju njekoliko tjedana u gnjezdu. Sljedećeg proljeća počnu ove ličinke, koje su narasle na 12 mm, praviti pod zemljom hodnike, pa je sasvim naravno, da kod ovog posla dodju ličinke i do korjena i korjenitih dlaka mlađih bilina, te ih ogrizavaju i oštećuju. Ovaj štetnik čini štete u šumskim biljevištima osobito mladim omorikama i borićima.

Kao najbolje obranbeno sredstvo služi prekapanje one površine, na kojoj želimo biljke uzgojiti. Dobro je takodjer potražiti njegova gnjezda i postavljati lovne lončice. Ovi lončići zakopaju se izpod razine zemlje, te se noćju amo-tamo trčeći vrlci u njima uhvate i onda unište.

A. Kauders.

Disciplinarne ustanove §. 12. zakona od 26. ožujka 1894.
kojim se uredjuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šuma, stoećih pod osobitim javnim nadzorom.

Alineja 1. spomenutoga paragrafa određuje: »Da su posjednici šuma kategorija označenih u §. 1. spomenutoga zakona (a to su gradske, trgovištne, upravne, mjestne, plemećke i poveljene obćine, dakle i zemljistične zajednice) dužni za čuvanje svojih šuma namjestiti potrebito, prema propisima osposobljeno lugarsko osoblje, u službenom pogledu neposredno podčinjeno šumarskom stručnjaku, te pribavljati o svom trošku radnike, što ih treba za obavljanje šumskih radnja«; alineja pako 2. toga paragrafa propisuje: »Da će lugarsko osoblje, koje je već namješteno i zaprisegnuto, moći službodavac odputstiti od službe samo nakon provedenoga disciplinarnoga (karnostnoga) postupka, te na temelju stvorene o tom odluke kr. kotarske oblasti u prvoj, odnosno županijskoga upravnoga odbora u drugoj molbi. Proti potonjoj odluci da ne ima više priziva«.

Iz navedenoga sledi, da su rečeni šumoposjednici dužni namjestiti potrebiti broj lugarskoga osoblja, nadalje, da se to lugarsko osoblje nakon namještenja i zaprisegnuća može odputstiti samo nakon provedene disciplinarne iztrage, i napokon da je u disciplinarnom postupku prvomolbena oblast dotična nadležna kr. kotarska oblast, a u drugoj i zadnjoj molbi županijski upravni odbor, i to bez obzira na to, da li se radi o odputstu ili inoj kojoj disciplinarnoj kazni, i bez obzira na to, da li se drugomolbenom odlukom županijskoga upravnoga odbora potvrđuje ili preinačuje prvomolbena odluka kr. kotarske oblasti.

Izpravnost toga stanovišta potvrđjena je riešitbom kr. hrv.-slav.-dalm. zemaljske vlade, odjela za unutarnje poslove u Zagrebu od 14. studenoga 1907. broj 51.456, koja glasi:

Upravnomu odboru županije

u

O.

Utok J. Š. i drugova iz S. uložen proti tamošnjoj drugomolbenoj odluci od 21. svibnja 1907. broj 983.. kojom je A. K—u

lugaru zemljistične zajednice S.—B. podieljen ukor, ne može se uzeti u razpravu, i to ne samo s toga, što utjecateljima, koji se nisu izkazali kao punomoćnici glavara zemljistične zajednice, odnosno njezinoga zastupstva, ne pripada nikakovo pravo utoka, već i s toga, što u smislu ustanove alineje 2. §. 12. zakona od 26. ožujka 1894. kojim se uređuje stručna uprava i šumsko gospodarenje u šumah, stojećih pod osobitim javnim nadzorom, ne ima mesta pravnom lieku proti odluci županijskoga upravnoga odbora izrečenoj u drugoj molbi u disciplinarnom postupku proti lugarskomu osoblju šumoposjednika navedenih u §. 1. spomenutoga zakona od 26. ožujka 1894.

Različite viesti

XXXII. glavna skupština hrvatsko-slavonskoga šumarskoga društva. Na 4. listopada t. g. u 10 sati do podne obdržavana je u Šumar. domu u Zagrebu ovogodišnja društvena redovita glavna skupština uz osobito veoma veliko sudjelovanje društvenih članova.

Uz ustanovljenje družtenoga proračuna za buduću godinu, bio je glavni predmet dnevnoga reda: Izbor novoga društvenoga predsjedništva i upravljućega odbora, te su tom prigodom izabrani: a.) u predsjedništvo p. n. gg: Marko grof Bombelles kao predsjednik; Robert Fischbach kao I. podpredsjednik; Josip Havas kao II. podpredsjednik; Andrije Borošić kao tajnik i Ljudevit Szöntgjörgy kao blagajnik; b.) u upravljući odbor p. n. gg: Pavle Barišić, Vinko Benak, Marino conte dei Bona, Vilim Dojković, Antun Kern, Ivan Kolar, Julio Kuzma, Dragutin Lasman, Mile Maslek, Ivan Partaš, Rudolf pl. Rukavina, August Ružička, Vilim Tölg i Dragutin Trötzer.

Slijedeći dan iza toga, naime na 5. listopada bio je izlet u zagrebsku goru, kojom prigodom su pregledane šume kr. slobodnoga glavnoga grada Zagreba.

Izkaz o uplati članarine članova II razreda: a) počam od 1. prosinca 1907. do 20. rujna 1908.

Akšamović Josip 2 K, Ananić Maksim 2 K, Aleksić Marjan 2 K, Andasura Nikola 4 K, Anić Ilija 2 K, Adamović Janko 2 K, Abramović Jure 2 K, Andrić Josip 4 K, Aleksić Marko 2 K, Agbaba Marko 2 K.

Beraković Josip 2 K, Beraković Simo 2, Borevković Marjan 2 K, Bogetic Franjo 2 K, Blaževac Grga 4 K, Butković Luka 2 K, Bogdanović Marko 2 K, Benašić Mato 2 K, Butić Ostoja 4 K, Bešlić Stanko 4 K, Bešlić Mato 2 K, Brkanović Stjepan 2 K, Bjeloš Rade 2 K, Borota Adam 2 K,

Bulat Mile 1 K, Bjelanović Stanko 2 K, Borić Miko 2 K, Butorac Pavo 2 K, Blažević Jakov 2 K, Biljan Fran 2 K, Borić Ivan 2 K, Bobić Kosta 2 K, Brajković Ivan 2 K, Budisavljević Mile 2 K, Barković Josip 2 K, Bogdanović Petar 2 K, Bukovac Pave 2 K, Budisavljević Vaso 2 K, Bubalo Nestor 2 K, Bogdanović Joso 2 K, Božičković Mile 2 K, Bradić Ignac 2 K, Bažić Mijo 2 K, Belajač Pavao 2 K, Bukvić Martin 2 K, Babec Petar 2 K, Blažeković Franjo 3 K, Blažeković Franjo II. 2 K, Bodrić Stanko 1 K 50 fil., Berger Ante 4 K 50 fil., Birtić Gjuro 1 K 50 fil., Bobić Vaso 1 K 50 fil., Balen Franjo 1 K 50 fil., Butković Jure 1 K 50 fil., Brožićević Miko 1 K 50 fil., Božić Gligorija 1 K 50 fil., Begović Dane 1 K 50 fil., Babić Ivan 2 K, Brkić Stanko 4 K, Blaževac Luka 2 K, Banić Josip 2 K, Balen Mile 2 K, Bitjan Milan 2 K, Bitjan Josip 2 K, Božanić Gjuro 2 K, Bosnić Ilija 2 K, Banjanin Maksim 2 K, Babić I. 2 K, Babić Jure 2 K, Bradac Tomo 6 K, Brecek Mato 4 K, Bajce Antun 2 K, Birtić Marko 4 K.

Cvitić Tomo 2 K, Csović Filip 2 K, Čurčić Mato 2 K, Curić Filip 4 K, Čotra Nik. 2 K, Cindrić N. 2 K, Čop Fr. 2 K, Čučak Dane 2 K, Čučak Petar 2 K, Cetina Simo 2 K, Čučković Petar 4 K 50 fil., Crevar Rade 1 K 50 fil., Čop Marko 1 K 50 fil., Cimura Adam 50 fil., Čelap Ivan 4 K 50 fil., Cvitković Ivan 1 K 50 fil., Crnković Dragutin 1 K 50 fil., Crnić Nikola 1 K 50 fil., Crnić Valent 1 K 50 fil., Cvitković Mile 1 K 50 fil., Csataj Pajo 2 K, Čurčić Jovo 3 K, Čačić Ivan 2 K, Čuić Milan 2 K, Ćuturilo N. 3 K, Öorak Ivan 2 K, Čalić Jovo 2 K, Čurčić Petar 2 K.

Dugalić Ilija 2 K, Dekanić Luka 2 K, Dretvić Marjan 2 K, Didović Stjepan 2 K, Dekanić Adam 2 K, Dandekić Marjan 2 K, Dretvić Gjuro 2 K, Debelić Antun 2 K, Danilović Mirko 2 K, Dragutin Jakov 2 K, Drvenica Pavao 1 K, Drvodelić Mijo 2 K, Dabić Miloš 4 K, Dragosavljević N. 4 K, Dojčinović Božo 2 K, Drakulić Milan 2 K, Dubravčić Ivan 2 K, Delić Dane 2 K, Drakulić Mojsija 2 K, Drašković Pave 2 K, Devčić Jure 2 K, Dajmović Joso 2 K, Delac Jure 2 K, Dončević Josip 2 K, Divjak Josip 2 K, Drobnjak S. 2 K, Dukić Vid 1 K 50 fil., Davidović Adam 4 K 50 fil., Dembić F. 1 K 50 fil., Dukić Dmitar 1 K 50 fil., Dragišić Mato 1 K 50 fil., Durman Vaso 50 fil., Desić Sava 2 K, Duganžio N. 2 K, Delić Dujo 2 K, Drakulić Pajo 2 K, Dejanović Dane 2 K, Drenković Vas. 4 K, Dujić Nikola 4 K, Dasović Luka 2 K.

Elbetović Mijo 2 K, Eremija Rude 2 K, Eremić Gjuro 4 K 50 fil.

Filajdić Stj. 2 K, Frlić Mato 2 K, Franjčević Ivo 2 K, Farkaš Miško 2 K, Franjković Gjuro 1 K 50 ffl., Furle Jakob 2 K, Franković Imbro 2 K, Frković Teodor 1 K 50 fil., Forenbacher Kuzma 1 K 50 fil., Flapan Josip 1 K 50 fil., Futivec Stj. 2 K.

Gruić Uroš 2 K, Galović Franjo 2 K, Gjukić Mato 2 K, Gjurinovac Pavo 2 K, Glavić Tomo 2 K, Grospić Edo 2 K, Gagić Milan 4 K, Gojković Marko 2 K, Grabić Sava 2 K, Gjurek Martin 2 K, Gjuričić Fr. 2 K, Gaćesa Andrija 2 K, Grković Dane 1 K 50 fil., Glavać Petar 4 K 50 fil., Galogaza Matija 4 K 50 fil., Golik Ante 1 K 50 fil., Grdosić Mato 1 K 50 fil., Golik Mato 1 K 50 fil., Gazić Gjuro 2 K, Glamoclija Stevo 4 K 50 fil., Golač Rude 1 K 50 fil., Gopic Ante 2 K, Grospić Franjo 2 K, Gjukić Petar 2 K, Galić Josa 2 K, Grdesić Rude 2 K.

Habel Ivan 4 K 50 fil., Heraković Janko 1 K 50 fil., Horvatić Josip 2 K, Hodak Ante 2 K, Hrljević Ivan 1 K 50 fil., Habel Vjekoslav 2 K, Herzeg Josip 2 K, Hajduković Ivan 2 K, Horvatić Grga 2 K.

Jovanović Mato 2 K, Ivković Marko 2 K, Jovanović Imbra 2 K, Jarić Stj. 2 K, Jakobović Fr. 2 K, Izaković Martin 2 K, Jerković Pavo 2 K, Ivezović Gjuro 2 K, Jakobović Stj. 2 K, Jovanović Gligorije 2 K, Jovanovac Ilija 2 K, Ivanagić Ilija 2 K, Jelenčić Linarto 2 K, Ivzotjić St. 4 K, Jugović St. 4 K, Jurić Ferdo 2 K, Ivanetić St. 2 K, Janjanin Mijo 1 K, Joka Blagoje 2 K, Ivošević Josip 2 K, Jurković Joso 2 K, Jergović Ivan 2 K, Ilić Fr. 2 K, Jurković Fr. 2 K, Junger Vencel 2 K, Jakupčić Simo 2 K, Jarnuš Josip 2 K, Juranić Pavo 2 K, Jurčić Joso 1 K 50 fil., Jovanovac Ivan 2 K, Jerković Marko 2 K, Janić Milan 2 K, Juřiša Ivan 2 K, Janković Jakob 2 K, Jakšić Pavo 2 K.

Knežević Petar 2 K, Kovačević Simo 2 K, Korovljević Marjan 2 K, Katusić Josip 2 K, Kurjaković Petar 2 K, Kuzmanović Gjuro 2 K, Korda Branko 2 K, Kadić Mato 2 K, Krkanovec St. 2 K, Kasapović Antun 2 K, Korda Milan 2 K, Karečki Živan 2 K, Kavedžić Mišo 2 K, Katić Živan 2 K, Kanić Flor. 2 K, Kelenda Miloš 2 K, Katić Luka 2 K, Krizmanić Juro 2 K, Knežević Stj. 2 K, Knežević Iso 2 K, Kolaković Pave 2 K, Knežević Drag. 2 K, Kostelac Josip 2 K, Kasumović Ivo 2 K, Kranjčević Vid 2 K, Kostelac Petar 2 K, Kovačić Petar 2 K, Kolaković Petar 2 K, Klobučar Joso

2 K, Klobučar Petar 2 K, Kokotović Vujo 2 K, Kongrga Janko 2 K, Kukić Jovo 2 K, Knežević Aleksa 2 K, Kelin Stj. 2 K, Kombol Petar 2 K, Krašić St. 2 K, Kunst N. 2 K Komlenac S. 2 K, Kalanj Gjuro 2 K, Kovačević Stj. 2 K, Komlenović Adar 1 K 50 fil., Klarić Ivan 1 K 50 fil., Kosanović Savo 1 K 50 fil., Krznarić Fr. 1 K 50 fil., Kosanović Simo 1 K 50 fil., Kovačević Jovo 1 K 50 fil., Kolaković Gjuro 1 K 50 fil., Krašić Mihajlo 1 K 50 fil., Komadina Petar 4 K 50 fil., Kotaranin Miloš 4 K 50 fil., Krpan Ivan 1 K 50 fil., Kovač Filip 1 K 50 fil., Klobučar Antun 1 K 50 fil., Karić Martin 1 K 50 fil., Krpan Ante 1 K 50 fil., Komadina Miloš 1 K 50 fil., Kalain F. 1 K 50 fil., Kosanović Lazo 1 K 50 fil., Kos Tomo 2 K, Kelin Stj. 2 K, Kadić Ivan 2 K, Kranjčević Luka 2 K, Kasumović Božo 2 K, Klent Jovo 2 K, Kostelac Grga 2 K, Kuprešanin J. 2 K, Knežević D. 2 K, Karlić Filip 2 K, Klarić Ante 6 K, Kulsar Ign. 2 K Klasić Josip 2 K, Kesegić Ante 2 K, Krpes S. 2 K, Kumpes Andro 2 K.

Lović Mijo 2 K, Ljubičić Ilija 2 K, Lozjanin Miloš 2 K, Lagotić Simo 2 K, Lalić Mijo 4 K, Lasović Ivan 2 K, Lukšić Petar 2 K, Lipovčak Pavao 2 K, Lemić Sofre 2 K, Lulić Broz 2 K, Lulić Grga 2 K, Lulić Jovo 2 K, Lebinec St. 2 K, Lipovac Ivan 1 K, Lončar Ivan 1 K 50 fil., Lukačević Mijo 2 K, Ljuštino Nikola 2 K, Lukić Mato 2 K, Lovaković Mato 2 K.

Mihajlović Čedo 2 K, Madjarević Vinko 2 K, Magaraš Kosta 2 K, Mikinac Marko 2 K, Mirković Simo 2 K, Matašović Anton 2 K, Marić Mijo 2 K, Mikinac Martin 2 K, Mijaković Simo 2 K, Matinac 2 K, Mirković Fr. 2 K, Mikić Tomo 2 K, Mandić Sofro 4 K, Majanović Blaž 4 K, Matošević St. 2 K, Malivuković M. 4 K, Marić Drag. 4 K, Milanović Teodor 8 K, Mačašević Pavo 4 K, Mijatović Gjuro 4 K, Mikolčević Gjuro 2 K, Markovanac F. 2 K, Mužić Ferko 3 K, Marić Simo 2 K, Mirilović Ad. 2 K, Mitić Dimtov 2 K, Mihoković Petar 2 K, Meandjia Ilija 2 K, Mišković Simo ml. 3 K, Mravunac Pavao st. 2 K, Mravunac Pavao ml. 2 K, Mirić Gjuro 2 K, Maričić M. 2 K, Maratović N. 2 K, Murgić Fr. 2 K, Majnarić Marko 2 K, Majer Stipo 2 K, Mrazović Tomo 2 K, Medak Stj. 2 K, Majstorović Bolto 2 K, Mužkinja Dmitar 2 K, Matković Vid 2 K, Mišir Josip 2 K, Mikec Imbro 4 K 50 fil., Micić Petar 1 K 50 fil., Milošević Simo 1 K 50 fil., Munić Marko 1 K 50 fil., Mrazovac Mijo 1 K 50 fil., Miletić Pavao 1 K 50 fil., Miščević Stj. 1 K 50 fil.,

Miletić Martin 1 K 50 fil., Manojlović Rade 1 K 50 fil., Mihečić Jakob 1 K 50 fil., Marković St. 1 K 50 fil., Manojlović Ivan 1 K 50 fil., Miljuš Petar 4 K 50 fil., Medaković Mladin 2 K, Makarević J. 2 K, Mikinac Marko 2 K, Maras Josip 2 K, Mažuran Marko 2 K, Mažuran Gjuro 2 K, Milinković Ivan 2 K, Mandić Mile 2 K, Matić Demeter 2 K, Marković Mile 2 K, Mileusnić Dane 2 K, Mažuran Jovo 2 K, Milašinović Simo 2 K, Mitinović Stj. 2 K, Mandekić Tomo 2 K, Malčić Vatroslav 6 K, Markuš Andro 2 K, Mikulec Mijo 2 K, Marković Pavao 2 K, Maleković Marijan 2 K, Milosavljević Pavao 2 K, Mikulčić Joso 2 K, Marinović Fr. 2 K.

Nenadić Rade 2 K, Nesvanulica Nikola 2 K, Novačić Marko 2 K, Nikšić Andro 2 K, Naprta Rade 2 K, Novaković Lovro 1 K 50 fil.

Ostarčević Ivan 1 K 50 fil., Oršolić Gjuro 2 K, Orlović Petar 2 K, Oborovac Pavao 2 K, Ostović Mate 2 K, Oršanić Dane 2 K, Orešković Ivan 2 K, Obradović Janko 4 K 50 fil., Obradović Adeo 1 K 50 fil., Oklobdžia Mate 2 K, Obradović N. 2 K, Obradović Nikola 2 K, Opšić Jovo 2 K, Ostarčević Ivan 1 K 50 fil., Oreščanin Nikola 4 K 50 fil.

Petrović Adam 2 K, Petričević Simo 2 K, Parmac Mijo 2 K, Poletilović Donat 2 K, Parašilović Andrija 2 K, Panić Teodor 2 K, Pustaić Jozo 2 K, Pavlović Mihajlo 2 K, Pavošević Pavo 2 K, Popović Mato 2 K, Pavlović Nikola 3 K, Petrović Dragan 2 K, Orlović Petar 4 K, Perić Ilija 2 K, Obrovac Pavo 2 K, Paulić Ivan 2 K, Popović Radiša 2 K, Perković Miko 2 K, Pavličić Stipe 2 K, Prpić Petar 2 K, Perković Tomo 2 K, Pavlak I. 2 K, Prpić Nikola 2 K, Pribić Arse 2 K, Peinović Mijo 2 K, Pleša Tomo 2 K, Peršin Mato 2 K, Pleša Jandre 2 K, Pleša Mato 2 K, Pražić Simo 2 K, Pražić Luka 2 K, Popović Adam 2 K, Plantek Stj. 2 K, Pavić N. 2 K, Posavac Marko 2 K, Popović Gjuro 2 K, Pavlić Jure 1 K 50 fil., Polić Josip 1 K 50 fil., Paylović Jakob 1 K 50 fil., Pruć Gjuro 1 K 50 fil., Pauković Ivan 1 K 50 fil., Pintar Franjo 1 K 50 fil., Pavlić Josip 1 K 50 fil., Perković Janko 1 K 50 fil., Philips Gjuro 2 K, Pavlović Martin 2 K, Prpić Josip 2 K, Pintar Mile 2 K, Papež Ivan 2 K, Paripović Bude 2 K, Podkornjak Mile 2 K, Petrović Ivan 2 K, Polić Ivan 2 K, Petković Gabriel 2 K, Pasariček Petar 2 K, Petreković Ivo 2 K, Palaić Ivo 2 K, Petrak Ivo 2 K, Pilepić Ivo 2 K.

Ružić Mato 2 K, Radmanović Vaso 2 K, Rodić Ivo 2 K, Rokić Milutin 2 K, Ražokrak Lovro 4 K, Rajak Mile 2 K, Roksandić Damjan 2 K, Rudić Stanko 2 K, Rogić Miloš 2 K,

Rubčić Josip 2 K, Rajačić Mile 2 K, Radaković Arse 2 K, Rončević Adam 2 K, Rajković Stj. 2 K, Rogić Simo 2 K, Radotić Petar 2 K, Rakoš Fr. 2 K, Rozić Tomo 2 K, Radočević Vlad. 2 K, Renac Mile 2 K, Obradović Milutin 4 K 50 fil., Robetić Stevo 1 K 50 fil., Rendulić Marko 1 K 50 fil., Roksić Vaso 2 K, Rukovansky Fr. 2 K, Reichl Eugen 2 K, Rukovancky Petar 2 K, Rukavina Nikola 2 K, Rogić Toma 2 K, Rukavina Marko 2 K, Rogić Mihalj 2 K, Rajčević Janko 2 K, Ritz Nikola 2 K, Rajčević Mile 2 K, Rukavina Mato 2 K, Rajčević Marko 2 K, Rodić Jovo 2 K, Rester Blaž 2 K, Rock Josip 2 K, Radić Ivo 2 K, Rebić Ivo 2 K.

Spaić Martin 2 K, Šestić Vinko 2 K, Sajnović N. 2 K, Stivamčević Mato 2 K, Strelački Leopold 2 K, Stančić Marjan 2 K, Strelački Vinko 2 K, Spoljar Ante 2 K, Šuvić Mato 2 K, Šumanović Pero 2 K, Salamunović Ivan 2 K, Sekendek Jovon 2 K, Šagovač Gjuro 2 K, Strinarić Vinko 4 K, Šimunović Ivo 4 K, Skakalo Dragutin 4 K, Sablić Mijo 4 K, Škrljas Vinko 4 K, Stanić Marko 2 K, Tomic Mato 4 K, Strinoka Marko 4 K, Stišćak Josip 2 K, Sertić Mato 2 K, Šebalj Tome 2 K, Skenzić Tomo 2 K, Šorić Josip 1 K, Sekula Mate 2 K, Šimunović N. 2 K, Stulić Janko 2 K, Samardžia Mate 2 K, Škender N. 2 K, Šimić N. 2 K, Škorić Jovo 2 K, Šolaja J. 2 K, Šop Tomo 2 K, Šimunčić Andrija 2 K, Sabolović Fr. 2 K, Škojić Gjuro 2 K, Šimić Dušan 2 K, Smoček Ivo 2 K, Sušić N. 1 K 50 fil., Šepić Petar 5 K, Stajninger J. 1 K 50 fil., Starčević Ivan 1 K 50 fil., Starčević Ante 1 K 50 fil., Spraić Ante 1 K 50 fil., Šepić Kazimir 1 K 50 fil., Subat N. 1 K 50 fil., Sučević Mile 4 K 50 fil., Stambolija Milovan 2 K, Sekiš Prokop 2 K, Šegota Marko 2 K, Šakić Miladin 2 K, Sladić Ilija 2 K, Šojat Marko 2 K, Šorak N. 2 K, Stojanović N. 2 K, Samardžia Miloš 2 K, Šarić Jure 2 K, Schmid Ante 2 K, Starčević Tomo 2 K, Stojanović Filip 2 K, Šalić Luka 2 K, Šokčević Marko 2 K, Strilić Karlo 2 K, Sobačić Tomo 2 K.

Topalović Ivan 2 K, Tucaković Marko 2 K, Trupac Jandre 2 K, Tomic Miloš 2 K, Tepavač Gjuro 2 K, Turkalj Ivica 2 K, Tamoš J. 2 K, Tonković Ivo 2 K, Tomaić Mihajlo 2 K, Tičac Mijat 2 K, Tonković J. 2 K, Toljević St. 2 K, Tumbas St. 2 K, Tomic Martin 2 K, Tkalcec Petar 2 K, Tabak Ante 2 K, Tišljarić Fabijan 4 K 50 fil., Tatalović N. 1 K 50 fil., Tomac Jakob 1 K 50 fil., Tkalčević Marko 1 K 50 fil., Turkalj Joso 1 K 50 fil., Tomic Josip 1 K 50 fil., Turkalj Mijat 1 K 50 fil., Trboević Rade 1 K 50 fil., Tomic Jakob 1 K 50 fil., Trivunčić Ivan 2 K, Tarbuk Dane 2 K,

Tomljenović Ivan 2 K, Trgovec Dragutin 2 K, Tomljenović Ivan 2 K, Tišov Fr. 2 K, Tomašević Miloš 2 K.

Uzelac Gjuro 2 K, Uzelac N. 2 K, Uzelac Mile 2 K.

Vukelić Ante 2 K, Vukadinović St. 2 K, Vukelić Vid 2 K, Vujnović Gjoka 1 K 50 fil., Vuruna Rade 2 K, Vučković Ante 2 K, Vidriš F. 2 K, Vrga Petar 4 K 50 fil., Vorčapić Simo 4 K 50 fil., Vlahović Vinko 2 K, Vlahović Martin 2 K, Varomka Milan 2 K, Valent Martin 2 K, Veselski Jos. 2 K, Veljkov Radivoj 2 K Vučić Dušan 2 K, Vincetić Blaž 2 K, Vujičić Marjan 2 K, Varnica Luka 2 K, Verić A. 2 K, Vujković Martin 2 K, Vukelić Andro 8 K, Vlajnić Ivo 2 K, Vučković Glišo 2 K, Vojnović Vujo 2 K, Vujaklija Gligo 2 K, Vranešević N. 4 K, Vojnović Gjuro 2 K, Vujaklija Adam 2 K, Vujaklija Gjuro 2 K, Vuksan Obrad 2 K, Vuković Marko 2 K, Vidmar Tomo 2 K, Vuičić N. 2 K, Vidmar Filip 2 K, Vojnović Kosta 2 K, Vuičić Tomo 2 K, Vladetić Luka 2 K, Vukušić Mato 2 K, Vuksan Todor 2 K, Vlatković Todor 2 K, Vukelić Mate 2 K, Vukmirović Janko 2 K, Vukušić Simo 2 K, Veljkov Jovan 6 K, Vargović Juraj 3 K.

Zagorac Pavao 2 K Zubčić Tomo 2 K, Zmaić Mane 2 K, Zvonar Lovro 2 K, Zuber Petar 4 K 50 fil., Zubrinić Josip 2 krune.

Živković Martin 2 K, Žubrinić Tomo 2 K, Župan Adolf 2 K Živić Gjuro 2 K, Žebić Ivo 2 K.

Predbrojnina za lugare uplatiše:

Kr. kot. oblast Samobor 24 K, Vlastelinstvo Bizovac 16 K, Šumarija Lividraga 8 K, Kr. kot. oblast Pakrac 32 K.

b) Za vrieme od 21. rujna do uključivo 31. listopada 1908. Breček Mato 3 krune.

Po 2 krune: Badalić Vaso, Mlinarić Juro, Starčević Miško, Unbehend Josip.

Po 1 krunu 50 fil.: Berger Antun, Čučković Petar, Celap Ivan, Davidović Adam, Eremić Gjuro, Glavač Petar, Glamočlija Stevo, Habel Ivan, Janjanin Pantelia, Komadina Petar, Kotaranin Miloš, Miščević Stevo, Miljuš Petar, Mikec Imbro, Obradović Milutin, Obradović Janko, Oreščanin Nikola, Sučević Mile, Tišlar Fabijan, Vrga Petar, Vorkapić Simo, Zuber Petar.

Po 50 filira:

Bobić Vaso, Birtić Gjuro, Badrić Stanko, Balen Franjo, Butković Juro, Bužičević Miko, Božić Gligorija, Begović Dane.

Crevar Rade, Cvitković Ivan, Crnković Dragutin, Cvitković Mile, Crnić Nikola, Crnić Valentin.

Dembić Franjo, Dukić Dmitar, Dragišić Mate.

Erković Teodor, Forenbacher Kuzma, Flajpan Josip, Franjković Gjuro.

Grković Dane, Golik Mate, Golik Antun, Grdošić Mate, Golac Rudolf.

Heraković Janko, Heraković Pavao, Hrljević Ivan.

Jurčić Joso.

Komljenović Adam, Klarić Ivan, Kosanović Sava, Krznarić Franjo, Kosanović Simo, Kovačević Jovan, Kolaković Gjuro, Krašić Mihajlo, Krpan Ivan, Kovač Filip, Klobučar Antun, Karić Martin, Krpan Antun, Komadina Miloš, Kalain Franjo, Kosanović Lazo.

Lončar Ivan.

Milošević Šimun, Minić Marko, Mrazović Mijo, Miletić Pavao, Miletić Martin, Manojlović Rade, Mihelić Jakob, Marković Stevo, Manojlović Jovan, Mišić Petar.

Novaković Lovro.

Obradović Akso, Ostarčević Ivan.

Pavlić Juro, Polić Josip, Pavlović Jakob, Priić Gjuro, Pauković Ivan, Pintar Franjo, Pavlić Josip, Perković Janko.

Razer Franjo, Robetić Stevo, Rendulić Marko.

Sušić Nikola, Šepić Petar, Steininger Franjo, Starčević Ivan, Solar Jovan, Starčević Antun, Spraic Antun, Šepić Kazimir, Šobat Nikola.

Tatalović Nikola, Tomac Jakob, Tkalčević Marko, Turkalj Joso, Turkalj Mijat, Tomić Josip, Trbović Rade, Tomić Jakob. Vujnović Gjoko. Sveukupno 86 K 50 fl.

U ime predbrojnine na »Lug. Vjestnik« za 16 lugara, uplatilo je vlastelinstvo Bizovac 16 kruna kao 2. obrok

Radi inata platio životom. Dne 31. listopada t. g. vozio je Petar St. . . . iz Vrhovaca kod crkve, kriomčarenim načinom drva u Požegu na prodaju. — Pošto nije posjedovao propisne izvoznice, obustavili su ga gradski lugari Timo Grabusin i Antun Reichert, te mu drvo zaplijenili i oduzeli. — U svojoj razjarenosti i inatu, zaprijeti se St. . . . prisutnim lugarom riečima: »Zadnji puta mi drya oduzimate, ali više nećete!« Što reče, — to se i dogodi! U mjesto, da se povratio kući, uputi se ponovno u gradsku šumu »Osoje« gdje ga je brat dočekao sa sakupljenim suharcima. Petru to nije bilo dosta, već on posjeće jednu sirovu bukvu, — ali u zao čas po sebe. — Bukva padajući zapne za jednu hrastovu otoku, skoje ju je Petar htio ramenom svući, nu bukva se sa otoke oklizne, te uslijed preteže, povuče i Petra, sruši se na njega — te mu glavu, rebra i noge smrska. — Onesvješten bude odvežen kući, gdje je treći dan u silnim bolovima izpustio dušu.

Neka ovo bude opomenom mnogim ovakovim šumokvariteljem!

U Požegi 6. studena 1908.

P a j o Š k r l j a c, gradski Lugar.

Zaključni račun
mirovinske zaklade sbara službenika imovne obćine gjurgjevačke za g. 1907.

P r i h o d	U goto- vom		U vred- nostnim papirima	
	K.	f.	K.	f.
1. Blagajnički ostatak koncem godine 1906.	215	22	152.645	30
2. Mirovinski prinos od službenika	3.291	94	—	—
3. 8% tekući kamati od glavnica	10.401	37	—	—
4. 6% zatezni kamati	23	36	—	—
5. Redne globe	75	—	—	—
6. Prinos imovne obćine	1.230	—	—	—
7. Vjeresijsko poslovanje u gotovom	61.822	10	—	—
8. Vjeresijsko poslovanje u vrednostnim papirima	—	—	51.116	40
Svota prihoda.....	77.058	99	208.761	70
R a z h o d				
1. Mirovine	12.274	82	—	—
2. Porez	901	98	—	—
3. Računske tražbine	5	34	—	—
4. Vjeresijsko poslovanje u gotovom	50.160	—	—	—
5. Vjeresijsko poslovanje u vrednostnim papirima	—	—	61.482	10
Svota razhoda.....	63.342	—	61.482	10
Odbiv svotu razhoda od svote prihoda, to se pokazuje blagajnički ostatak koncem godine sa	13.716	85	142.279	60

Odbiv svotu razhoda od svote prihoda, to se pokazuje blagajnički ostatak koncem godine sa

Slovom: Trinajst hiljada sedam sto šestnaest kruna 85 filira u gotovom, onda jedna stotina četrdeset dvije hiljade dvije sto sedamdeset devet kruna 60 fil. u vredn. papirima.

U Bjelovaru, 20. rujna 1908.

Predsjednik :
Upravitelj i šumarnik :
E. Slapničar v. r.

Blagajuik i tajnik :
Protustavnik :
M. Španić v. r.

Obavijest. Znadem iz prakse, da prekupiocci krvna često puta ne opravdane nizke ciene plaćaju, imenito u mjestima podalje od većih gradova.

Nakonio sam stoga baviti se prekupljivanjem krvna od div jači, te držim, da sam time doskočio već davno osjećanoj potrebi. Stoji do gg. lovaca i šumara, da ovo poduzeće uzdrže Svaki mjesec objelodaniti će cienik a za sada plaćam sledeće ciene.

Kunu zlatnicu svjetlu	od K 28	do K 29
" tamnu	" 32	" 34
" bjelicu	" 20	" 21
Kune ljetne	" 1	" 1·5
Vidre	" 25	" 26
Tvorca	" 3	" 4
Lisice	" 6	" 7
Divje mačke	" 2	" 4
Jazavca	" 2	" 3·5
Vuka	" 3	" 7
Srne ljetne (kolovoz)	0·8	" 1·0
Zeca	0·2	" 0·4

Roba ima se slati poštom franko uz točnu naznaku adrese odašiljača. Novac šaljem obratnom poštou. Gornje ciene vriede, do nove objave ili nagle promjene na burzi.

U Zagrebu 31, listopada 1908.

D. Močnaj
šumarnik n. m.
Jurjevska ulica 49.